

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ANKARA DİKMEN VADİSİ PARKI, GÖKSU PARKI VE CAN YÜCEL PARKI
ÖRNEKLERİNDE PARKLARIN ERİŞEBİLİRLİK AÇISINDAN
İRDELENMESİ**

Hande AKINCI

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**ANKARA
2019**

Her hakkı saklıdır

TEZ ONAYI

Hande GÜNDOĞDU tarafından hazırlanan “**Ankara Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı Örneklerinde Parkların Erişebilirlik Açısından İrdelenmesi**” adlı tez çalışması 20.02.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Oğuz YILMAZ
Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Jüri Üyeleri:

Başkan: Prof. Dr. Oğuz YILMAZ
Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Üye : Prof. Dr. Aysel USLU
Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Üye : Doç. Dr. Özgür YERLİ
Düzce Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Atila YETİŞEMİYEN
Enstitü Müdürü

ETİK

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez içindeki bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, bilgilerin üretilmesi aşamasında bilimsel etiğe uygun davrandığımı, yararlandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi beyan ederim.

20.02.2019

Hande GÜNDOĞDU

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ANKARA DİKMEN VADİSİ PARKI, GÖKSU PARKI VE CAN YÜCEL PARKI
ÖRNEKLERİNDE PARKLARIN ERİŞEBİLİRLİK AÇISINDAN İRDELENMESİ

Hande GÜNDOĞDU

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Oğuz YILMAZ

Birleşmiş Milletler ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından hazırlanan raporlara göre dünya nüfusunun % 10'u Türkiye nüfusunun % 12'sini engellilerin oluşturduğu görülmektedir. Engelliler yaşamın her alanında sorunlarla karşılaşmaktadır. En önemli sorunlardan biri ise dış mekânlarda engellileri kısıtlayıcı uygulamalardır. Engellilere yönelik olarak, onların toplumun yararlandığı tüm olanaklardan bağımsızca yararlanması için düzenlemeler yapılırken, engelli kişilerin gereksinimleri göz önünde bulundurulması gerekir. Böylece kentsel mekânlarda sosyal eşitlik uygulaması sağlanır (Atıcı 2007). Ülkemizde her geçen gün konuya ilişkin bilincin artmasının bir yansıması olarak gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar da artmaktadır. Bunlar sonucunda da bazı yasa ve yönetmelikler ortaya konulmaktadır. Bu çalışmanın amacı; Ülkemizdeki yasa ve yönetmelikler çerçevesinde parklarda engellilere yönelik uygulamaların durumunu irdelemektir. Çalışma Ankara'da farklı özelliklerde seçilen 3 tane parkın; fiziki mekâna ulaşma, mekânı kullanma ve mekândan ayrılma konularında, erişebilirlik ve donatı elemanları açısından sınırlılıkları, yerinde yapılan gözlemler ile sonuçları irdelenmiştir. Elde edilen veriler ışığında parklarda engellilerin rahat hareket edebilmelerine yönelik öneriler getirilmiştir.

Şubat 2019, 150 sayfa

Anahtar Kelimeler : Ankara'daki Kent Parkları, Engellilik, Engelsiz Parklar, Kamusal Alan, Kent Parklar

ABSTRACT

Master Thesis

INVESTIGATION OF PARKING ACCESSIBILITY IN ANKARA DIKMEN VALLEY PARK, GÖKSU PARK AND CAN YÜCEL PARK SAMPLES

Hande GÜNDÖĞDU

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Oğuz YILMAZ

According to the United Nations and World Health Organization Report, 10% of the World population and 12% of the Turkey's population are disabled people. The disabled people are facing problems in every aspects of life. One of the crucial problem of disabled people is that restricting outdoor applications.

While making regulations to get disabled people independently benefit from all facilities which society take advantage of, the needs of disabled people should be taken into consideration. Thereby, the social equality in the urban areas would be equally provided. Every passing day, scientific studies increase in Turkey as the reflection of increasing awareness of the aforesaid subject. (Atıcı 2007) As a result, some laws and regulations are introduced. Purpose of the study; considering the framework of the laws and regulations in our country, examine the conditions of applications for disabled people in parks.

In this study, the restrictions of physical space accessibility, usage of the space and quitting the space have been considered with regards to accessibility and accessory equipments of three different parks by on site examination and observation then suggestions have been developed that disabled people easily move around these parks.

February 2019, 150 pages

Key Words: Public Parks in Ankara, Disability, Accessible Parks, Public Space, Urban Parks

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Yüksek lisans Tezi çalışmamın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı öğretim üyelerine,

Araştırmam boyunca ilgi ve önerileri ile beni cesaretlendiren, bilimsel düşünmeyi ve sabırla çalışmayı öğreten, birlikte çalışmaktan onur duyduğum değerli hocam Prof. Dr. Oğuz YILMAZ'a, (Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi)

Tüm çalışmam boyunca kendisini her zaman yanımda hissettiğim ve arazi çalışmalarım sırasında bana destek veren değerli eşim Gökhan GÜNDOĞDU'ya,

Son olarak da tüm eğitim-öğretim hayatım boyunca maddi-manevi her konuda beni destekleyen, sabır gösteren ve hiçbir zaman desteklerini esirgemeyerek her zaman arkamda olan annem Sevilay AKINCI, babam İrfan AKINCI ve Kardeşim Zeynep Sude AKINCI'ya sonsuz teşekkür ederim.

Hande GÜNDOĞDU

Ankara, Şubat 2019

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	
ETİK.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xii
HARİTALAR DİZİNİ	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1 Tezin Amacı	1
1.2 Tezin Kapsamı	1
1.2.1 Araştırma alanındaki sorunun tanımı	2
1.2.2 Çalışmanın içeriği	2
2. KURAMSAL TEMELLER.....	3
2.1 Erişilebilirlik Nedir?	3
2.2 Engelli Çeşitleri	5
2.2.1 Bedensel engelliler	5
2.2.2 Görme engelliler.....	5
2.2.3 İşitme engelliler	6
2.2.4 İşitsel-görme engelliler	6
2.2.5 İletişim ve algılama engelliler	6
2.3 Erişilebilirliğin Uluslararası Hukuki Boyutu	7
2.4 Türkiye’de Erişilebilirlik Mevzuatı.....	9
2.5 Erişilebilir Çevre Standartları.....	10
2.5.1 Yaya yolları	11
2.5.1.1 Yaya yolu genişliği	11
2.5.1.2 Yaya yolu eğimi	12
2.5.1.3 Yaya yolu yüzey kaplaması	12
2.5.1.4 Yaya yolunda hissedilebilir yüzey kaplamaları.....	13
2.5.1.5 Yaya yolunda güvenlik	14
2.5.2.1 Rampaların boyutları	15
2.5.2.2 Rampalarda eğim	16
2.5.2.4 Rampalarda yüzey kaplaması.....	18
2.5.3 Merdivenler	18
2.5.3.1 Merdiven boyutları	19
2.5.3.2 Merdiven basamak güvenliği ve renk seçimi.....	19
2.5.3.3 Merdivenli yolda sahanlık	19
2.5.3.4 Merdivenlerde güvenlik.....	20
2.5.3.5 Merdivenlerde duyumsanabilir uyarıcı yüzey uygulaması	21
2.5.4 Otoparklar.....	22
2.5.4.1 Park yerindeki işaret ve uyarılar.....	23
2.5.4.2 Taşıt park yeri türleri	24
2.5.5 Kent donatı elemanları.....	25
2.5.5.1 Oturma elemanları.....	27
2.5.5.2 Çöp kutuları.....	28

2.5.5.3 Uyarı ve işaret levhaları.....	28
2.5.6 Yaya Kaldırımındaki ağaçlar	28
2.6 Özel Bahçeler.....	29
2.6.1 Duyu bahçeleri	29
2.6.1.1 Duyu bahçelerinde kullanılabilecek bitkiler.....	32
2.6.2 İyileştirme bahçeleri	32
2.7 Parklar	33
2.7.1 Kent parkları.....	33
2.7.2 Mahalle parkları.....	35
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	37
3.1 Materyal.....	37
3.2 Yöntem	38
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	41
4.1 Dikmen Vadisi Parkı.....	45
4.1.1 Park girişleri.....	49
4.1.2 Yaya yolları	50
4.1.2.1 Yaya yolu malzemeleri.....	51
4.1.2.2 Kaldırımlar	54
4.1.2.3 Rampalar	56
4.1.2.4 Merdivenler	57
4.1.2.5 Yeraltı su bacaları (Rögar) ve ızgaralar	58
4.1.3 Kentsel donatı elemanları	58
4.1.3.1 Oturma elemanları.....	59
4.1.3.2 Çöp kutuları.....	61
4.1.3.3 Yönlendirme ve uyarı elemanları	62
4.1.3.4 Bitki dikim elemanları (Saksılar, Kasalar vb.).....	63
4.1.3.5 Aydınlatma elemanları	65
4.1.4 Yeme-İçme birimleri (Kafe-Restoran) ve tuvaletlerin girişleri.....	66
4.1.5 Çocuk Oyun alanları	67
4.1.6 Spor Alanları.....	68
4.1.7 Açık gösteri ve etkinlik alanları.....	70
4.1.8 Otopark.....	71
4.1.9 Bitkisel uygulama	72
4.2 Göksu Parkı.....	78
4.2.1 Park girişleri.....	82
4.2.2 Yaya yolları	85
4.2.2.1 Yaya yolu malzemeleri.....	87
4.2.3 Rampalar	89
4.2.4 Kentsel donatı elemanları	90
4.2.4.1 Oturma elemanları.....	91
4.2.4.2 Çöp kutuları.....	92
4.2.4.3 Aydınlatma elemanları	93
4.2.4.4 Bitki Dikim elemanları	94
4.2.4.5 Yönlendirme ve uyarı levhaları	95
4.2.4.6 Piknik alanları.....	95
4.2.5 Yeme-İçme birimleri (Kafe-Restoran) ve tuvaletlerin girişleri.....	97
4.2.6 Çocuk oyun alanları	99
4.2.7 Spor Alanları.....	100

4.2.8 Açık gösteri ve etkinlik alanları.....	102
4.2.9 Otoparklar.....	103
4.2.10 Bitkisel uygulama.....	104
4.2.11 Simgesel ve sanatsal elemanlar	108
4.3 Can Yücel Parkı	108
4.3.1 Park girişleri.....	112
4.3.2 Yaya yolları	114
4.3.2.1Yaya yolları yüzey kaplamaları	115
4.3.3 Rampalar	116
4.3.4 Kentsel donatı elemanları	117
4.3.4.1 Oturma bankları	117
4.3.4.2 Çöp kutuları.....	119
4.3.4.3 Aydınlatma elemanları	120
4.3.5 Bina girişleri.....	121
4.3.6 Çocuk oyun alanı	121
4.3.7 Spor alanları.....	123
4.3.8 Açık gösteri ve etkinlik alanları.....	125
4.3.9 Bitkisel uygulama	126
5. SONUÇ.....	127
5.1 Değerlendirme	127
5.2 Öneriler	142
KAYNAKLAR	147
ÖZGEÇMİŞ.....	150

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 Yaya yolunun minimum net genişliği (Anonim 2018a)	11
Şekil 2.2 Yaya kaldırımında enine ve boyuna eğim (Anonim 2011).....	12
Şekil 2.3 Yaya yolunda hissedilebilir yüzey kaplamaları (Anonim 2011)	13
Şekil 2.4 Rampada eğim ve dinlenme alanı (Anonim 2018a)	16
Şekil 2.5 Sahanlıklarda rampanın yön değiştirmesi (Koca 2010).....	16
Şekil 2.6 Rampalarda güvenli eğim aralıkları (Anonim 2004).....	17
Şekil 2.7 Rampalarda dinlenme ve oturma alanları (Anonim 2010)	18
Şekil 2.8 Aynı yönde devam eden merdivende sahanlık ölçüsü. Ölçüler cm'dir (Anonim 2010)	20
Şekil 2.9 Merdivenlerin başlangıç ve bitişindeki kaymaz şerit. Ölçüler cm'dir (Anonim 2010)	21
Şekil 2.10 Merdivenlerde hissedilebilir yüzeyler. Ölçüler cm'dir (Anonim 2010).....	21
Şekil 2.11 Erişim koridoru ile düzenlenmiş park yeri (Anonim 2004).....	22
Şekil 2.12 Açılı park yerleri (Anonim 2014)	23
Şekil 2.13 Park Yeri Genişliği (Anonim 2011).....	24
Şekil 2.14 Açık otoparkta engelli park alanı (Anonim 2010)	25
Şekil 2.15 Kaldırımdaki ağaç ve donatıların baş kurtarma mesafesi (Anonim 2004)	26
Şekil 2.16 Dinlenme alanının tasarımı (ölçüler m'dir) (Anonim 2004)	27
Şekil 4.1a. Dikmen Vadisi Parkı 1.Etap 1 nolu giriş, b. dikmen vadisi parkı 1.etap 2 nolu giriş, c. Dikmen Vadisi Parkı 2.Etap 3 nolu giriş, d. Dikmen Vadisi Parkı 3.Etap 4 nolu giriş (Orişinal 2018)	49
Şekil 4.2 Dikmen Vadisi Parkı Yaya Yolları (1-2-3 Etap Ana ve ara yollar) (Orişinal 2018)	50
Şekil 4.3 Dikmen Vadisi Parkı 1.Etap Güvenlik Önlemleri Alınmayan Havuz Kenarları (Orişinal 2018)	51
Şekil 4.4 Dikmen Vadisi Parkı yaya yolu yüzey kaplaması (Orişinal 2018)	52
Şekil 4.5 Kırılma nedeniyle oluşmuş zemin bozuklukları (Orişinal 2018)	53
Şekil 4.6 Çökme nedeniyle oluşmuş zemin bozuklukları (Orişinal 2018).....	53
Şekil 4.7 Kabarma nedeniyle oluşmuş zemin bozuklukları (Orişinal 2018).....	53
Şekil 4.8 Dikmen Vadisi Parkı yaya yolu farklı yüzey kaplaması (Orişinal 2018).....	54
Şekil 4.9 Dikmen Vadisi Parkı 3.Etap ahşap merdivenler (Orişinal 2018).....	54
Şekil 4.10 Dikmen Vadisi Parkı 1.Etap 1 No'lu kaldırım (Orişinal 2018)	55
Şekil 4.11 Dikmen Vadisi Parkı 3.Etap 2 ve 3 No'lu kaldırım (Orişinal 2018).....	55

Şekil 4.12 Dikmen Vadisi Parkı rampaları (Orijinal 2018)	56
Şekil 4.13 Dikmen Vadisi Parkı merdivenler (Orijinal 2018)	57
Şekil 4.14 Dikmen Vadisi Parkı ızgaralar (Orijinal 2018).....	58
Şekil 4.15 Dikmen Vadisi Parkı oturma elemanları (1-2-3-4-5-6-7-8 Nolu) (Orijinal 2018).....	60
Şekil 4.16 Dikmen Vadisi Parkı çöp kutuları (Orijinal 2018)	62
Şekil 4.17 Dikmen Vadisi Parkı yönlendirme ve uyarı elemanları (Orijinal 2018).....	63
Şekil 4.18 Dikmen Vadisi Parkı bitki dikim elemanları (1-2-3-4 Nolu) (Orijinal 2018).....	64
Şekil 4.20 Dikmen Vadisi tuvaletler (Orijinal 2018).....	66
Şekil 4.21 Dikmen Vadisi Parkı kafe-restoran girişi (Orijinal 2018)	67
Şekil 4.22 Dikmen Vadisi Parkı çocuk oyun alanları (Orijinal 2018)	68
Şekil 4.23 Dikmen Vadisi Parkı mini futbol sahası (Orijinal 2018).....	69
Şekil 4.24 Dikmen Vadisi Parkı tırmanma duvarı (Orijinal 2018)	69
Şekil 4.25 Dikmen Vadisi Parkı beden eğitimi alanı (Orijinal 2018).....	70
Şekil 4.26 Dikmen Vadisi Parkı açık gösteri alanı (Orijinal 2018)	71
Şekil 4.27 Dikmen Vadisi Parkı Ayrancı girişi ve Dikmen girişi otoparklar (Orijinal 2018).....	71
Şekil 4.28 Dikmen Vadisi Parkı mevsimsel geçişleri hissettiren türler (Orijinal 2018).....	74
Şekil 4.29 Dikmen Vadisi Parkı Taxus- Porsuk bitkisi (Orijinal 2018)	74
Şekil 4.30 Dikmen Vadisi Parkı kavak ağacı ve yaya yolu kenarındaki budama artıkları (Orijinal 2018)	74
Şekil 4.31 Dikmen Vadisi Parkı yapay gölet ve kayalar (Orijinal 2018).....	75
Şekil 4.32 Dikmen Vadisi Parkı simgesel ve sanatsal elemanlar (Orijinal 2018)	78
Şekil 4.33 Göksu Parkı park girişleri (Orijinal 2018)	82
Şekil 4.34 Dikmen Vadisi Parkı 1.Kapı girişteki kaldırım (Orijinal 2018)	83
Şekil 4.35 Göksu Parkı 1. Kapı girişindeki kapanlar (Orijinal 2018).....	83
Şekil 4.36 Göksu Parkı akü şarj (Orijinal 2018)	84
Şekil 4.37 Göksu Parkı 1.Kapı girişi (Orijinal 2018).....	84
Şekil 4.38 Göksu Parkı yaya yolundaki bozulmalar (Orijinal 2018)	85
Şekil 4.39 Göksu Parkı yaya yollarındaki seviye farklılıkları (Orijinal 2018)	86
Şekil 4.40 Göksu Parkı yaya yolu (Orijinal 2018).....	87
Şekil 4.41 Göksu Parkı göl kenarı yaya yolu (Orijinal 2018).....	87
Şekil 4.42 Göksu Parkı yaya yolu malzemeleri (Orijinal 2018)	88

Şekil 4.43 Göksu Parkı iskeleler (Yaya yolundan görünüm) (Orijinal 2018)	88
Şekil 4.44 Göksu Parkı iskeleler (İskeleden görünüm) (Orijinal 2018)	89
Şekil 4.45 Göksu Parkı rampalar (Orijinal 2018)	90
Şekil 4.46 Göksu Parkı oturma bankları (Orijinal 2018)	91
Şekil 4.47 Göksu Parkı çöp kutuları ve geri dönüşüm kutuları (Orijinal 2018)	92
Şekil 4.48 Göksu Parkı piknik alanı çöp kutusu (Orijinal 2018)	93
Şekil 4.49 Göksu Parkı aydınlatmalar (Orijinal 2018).....	93
Şekil 4.50 Göksu Parkı gece aydınlatması (Orijinal 2018).....	94
Şekil 4.52 Göksu Parkı yönlendirme ve uyarı levhaları (Orijinal 2018)	95
Şekil 4.53 Göksu Parkı piknik alanları (Orijinal 2018)	96
Şekil 4.54 Göksu Parkı piknik üniteleri ve ızgaralar (Orijinal 2018)	96
Şekil 4.55 Göksu Parkı Yeme-İçme birimleri (Kafe-Restoran) (Orijinal 2018).....	97
Şekil 4.56 Cami girişi (Orijinal 2018).....	98
Şekil 4.57 Göksu Parkı tuvalet girişleri (Orijinal 2018)	98
Şekil 4.58 Göksu Parkı oyun grupları (Orijinal 2018).....	99
Şekil 4.59 Göksu Parkı kum voleybolu (Orijinal 2018)	100
Şekil 4.60 Göksu Parkı spor sahaları (Orijinal 2018)	101
Şekil 4.61 Göksu Parkı spor aletleri ve yürüyüş yolu (Orijinal 2018).....	101
Şekil 4.62 Göksu Parkı açık gösteri ve etkinlik alanı (Orijinal 2018)	102
Şekil 4.63 Göksu Parkı otoparkında engelli aracı için ayrılmış yer (Orijinal 2018).....	103
Şekil 4.64 Göksu Parkı otopark alanı (Orijinal 2018).....	103
Şekil 4.65 Göksu Parkı bitkisel uygulama (Orijinal 2018)	105
Şekil 4.66 Göksu Parkı doğal elemanların varlığı (Orijinal 2018)	105
Şekil 4.67 Göksu Parkı simgesel ve sanatsal elemanlar (Orijinal 2018)	108
Şekil 4.68 Can Yücel Parkı 1.Giriş (Orijinal 2018)	112
Şekil 4.69 Can Yücel Parkı 2.Giriş (Orijinal 2018)	112
Şekil 4.70 Can Yücel Parkı yürüyüş yolundan giriş (Orijinal 2018)	113
Şekil 4.71 Can Yücel Parkı 3.Giriş (Orijinal 2018)	113
Şekil 4.72 Can Yücel Parkı yaya yolları (Orijinal 2018)	114
Şekil 4.73 Can Yücel Parkı yaya yolları yüzey kaplamaları (Orijinal 2018).....	115
Şekil 4.74 Can Yücel Parkı Koşu yolu yüzey kaplamaları (Orijinal 2018).....	115
Şekil 4.75 Can Yücel Parkı rampalar (1 ve 2 Nolu) (Orijinal 2018)	116
Şekil 4.76 Can Yücel Parkı oturma bankları (Orijinal 2018).....	118

Şekil 4.77 Can Yücel Parkı pergola (Orijinal 2018).....	118
Şekil 4.78 Can Yücel Parkı kameriyeler (Orijinal 2018).....	119
Şekil 4.79 Can Yücel Parkı çöp kutuları (Orijinal 2018).....	120
Şekil 4.80 Can Yücel Parkı aydınlatmalar (Orijinal 2018).....	120
Şekil 4.81 Can Yücel Parkı Çankaya evi giriş (Orijinal 2018).....	121
Şekil 4.82 Can Yücel Parkı çocuk oyun alanı (Orijinal 2018).....	122
Şekil 4.83 Can Yücel Parkı zemin satrancı (Orijinal 2018).....	123
Şekil 4.84 Can Yücel Parkı beden eğitimi alanı (Orijinal 2018)	124
Şekil 4.85 Can Yücel Parkı spor sahaları (Orijinal 2018).....	124
Şekil 4.86 Can Yücel Parkı açık gösteri ve etkinlik alanı (Orijinal 2018).....	125
Şekil 4.87 Can Yücel Parkı bitkisel uygulama (Orijinal 2018)	126

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1 Engellilerin erişilebilirliğine yönelik Yasal düzenlemeler (Anonim 2019a)	9
Çizelge 2.2 Duyu bahçesi tasarımında olması ve olmaması gereken özellikler (Philips vd. 2011 Şensoy 2017).....	31
Çizelge 2.3 Duyu bahçesinde kullanılabilecek bazı bitki Türleri (Adevi ve Martensson 2013, Balode ve Skuje-niece 2013, Şensoy 2017)	32
Çizelge 3.1 Araştırma alanı olarak seçilen parkların özellikleri	37
Çizelge 4.1 Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nda kullanılan gözlem formu (Aygün 2017'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır)	41
Çizelge 4.2 Dikmen Vadisi Parkı girişlerinin güncel durumu	50
Çizelge 4.3 Dikmen Vadisi Parkı yaya yolu malzemelerinin güncel durumu	51
Çizelge 4.4 Dikmen Vadisi Parkı kaldırımların güncel durumu.....	56
Çizelge 4.5 Dikmen Vadisi Parkı Rampaların Güncel Durumu	57
Çizelge 4.6 Dikmen Vadisi Parkı merdivenlerinin güncel durumu	58
Çizelge 4.7 Dikmen Vadisi Parkı kentsel donatı elemanlarının adetleri	59
Çizelge 4.8 Dikmen Vadisi Parkı oturma elemanlarının güncel durumu	61
Çizelge 4.9 Dikmen Vadisi Parkı Çöp Kutularının Güncel Durumu.....	62
Çizelge 4.10 Dikmen Vadisi Parkı yönlendirme ve uyarı elemanlarının güncel durumu	63
Çizelge 4.11 Dikmen Vadisi Parkı bitki dikim elemanları güncel durumu	64
Çizelge 4.12 Dikmen Vadisi Parkı çocuk oyun alanları güncel durumu	68
Çizelge 4.13 Dikmen Vadisi Parkı spor alanlarının güncel durumu.....	70
Çizelge 4.14 Dikmen Vadisi Parkı otoparkların güncel durumu	72
Çizelge 4.15 Dikmen Vadisi Parkı'nda kullanılan bitkilerin listesi (Anonim 2018).....	75
Çizelge 4.16 Göksu Parkı girişlerinin güncel durumu	85
Çizelge 4.17 Göksu Parkı Yaya yollarının güncel durumu.....	89
Çizelge 4.18 Göksu Parkı rampaların güncel durumu	90
Çizelge 4.19 Göksu Parkı kentsel donatı elemanlarının mevcut sayısı	91
Çizelge 4.20 Göksu Parkı çöp kutularının güncel durumu	92
Çizelge 4.21 Göksu Parkı yönlendirme ve uyarı levhalarının güncel durumu	95
Çizelge 4.22 Göksu Parkı spor alanı güncel durumu.....	101
Çizelge 4.23 Göksu Parkı otoparkların güncel durumu	104

Çizelge 4.24 Göksu Parkı'nda kullanılan bitkilerin listesi (Anonim 2018).....	106
Çizelge 4.25 Can Yücel Parkı ana girişlerinin güncel durumu.....	114
Çizelge 4.26 Can Yücel Parkı yaya yollarının güncel durumu.....	116
Çizelge 4.27 Can Yücel Parkı rampaların güncel durumu.....	116
Çizelge 4.28 Can Yücel Parkı kentsel donatı elemanlarının güncel sayısı	117
Çizelge 4.29 Can Yücel Parkı spor alanı güncel durum	125
Çizelge 4.30 Can Yücel Parkı'nda bulunan bitki türleri.....	126
Çizelge 5.1 Dikmen Vadisi Parkı'nda yapılan değerlendirmeler sonucunda alanın standartlara uygunluğu konusundaki güçlü ve zayıf yönleri (Aykal ve Yılmaz 2017'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır)	128
Çizelge 5.2 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın nitelik ve nicelik ölçütlerinin değerlendirme ayrıntıları (Ünal 2014'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır)	130
Çizelge 5.3 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın Park İçi UlaşımAğı ve Güvenliği ve Parkın Bakımı Uygunluk Düzeyi Değerlendirmesi (Sirel vd. 2011'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.)	138
Çizelge 5.4 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın Bitkilendirme Uygunluk Düzeyi Değerlendirmesi (Sirel vd. 2011' den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.)	139
Çizelge 5.5 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın Mekanlar Uygunluk Düzeyi Değerlendirmesi (Sirel vd. 2011'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır)	140

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 4.1 Dikmen Vadisi Parkı çalışma alanının Ankara içindeki yeri (Anonymous 2019).....	46
Harita 4.2 Dikmen Vadisi Parkı çalışma alanının planı (Anonim 2019b)	47
Harita 4.3 Dikmen Vadisi Parkı plan üzerinde güncel kullanımlar	48
Harita 4.4 Göksu Parkı çalışma alanının Ankara içindeki yeri (Anonim 2019)	79
Harita 4.5 Göksu Parkı çalışma alanının planı (Anonim 2019b)	80
Harita 4.6 Göksu Parkı Plan üzerinde güncel kullanımlar	81
Harita 4.7 Can Yücel Parkı çalışma alanının yeri (Anonim 2019)	109
Harita 4.8 Can Yücel Parkı çalışma alanının planı (Anonim 2019c).....	110
Harita 4.9 Can Yücel Parkı Plan üzerinde güncel kullanımlar	111

1. GİRİŞ

Ülkemizde bulunan kentsel açık alan uygulamalarının çoğu engellilerin, yaşlıların ve hareket kısıtlılığı olan geçici engellilerin bu alanlar içinde başkalarından yardım almaksızın, tek başlarına bu alanları kullanmalarına uygun değildir. Diğer taraftan, bu gruptaki bireylerin kullanmaları için Engelli Parkı, Yaşlılar Parkı, Kadınlar Parkı ya da Engelli Çocuklar Parkı adı altında ayrımcılık oluşturacak alan düzenlemeleri yapılmaktadır. Ancak bu parklar kentsel bütünleşmeye aykırı olup, bu gruptaki bireyleri diğer bireylerden ayırmaktadır.

Farklı fiziksel ve psikolojik durumları bulunan tüm bireylerin bir arada zaman geçirmeleri, ortak ya da bireysel faaliyette bulunmaları, sosyolojik ve psikolojik açıdan gereklidir. Bu bağlamda herkes için erişilebilirliğin sağlanması için yapılacak her türlü planlama, projelendirme ve uygulamada dikkate alınması mutlak gerekliliktir. Bu husus dikkate alındığında; parkların ergonomik, detayları düşünülmüş ve evrensel tasarım ölçütlerine göre düzenlenmesi gerekmektedir.

1.1 Tezin Amacı

Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı için yapılacak olan ve belediyelerin diğer parkları için de örnek olması hedeflenen bu tez çalışmasında parkların erişilebilirliğin sorunlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Tüm bu çalışma sonucunda insanların daha rahat hareket edebilecekleri, daha rahat davranabilecekleri mekânlar yaratmak amaçlanarak ve var olan sorunların çözümlerine yönelik çeşitli önerilerde bulunarak parkların kullanılabilirliğini artırmak amaçlanmıştır.

1.2 Tezin Kapsamı

Tezin kapsamı araştırma alanındaki sorunun tanımı ve çalışmamın içeriği olarak ikiye ayrılmıştır.

1.2.1 Araştırma alanındaki sorunun tanımı

Çalışma alanı olan Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın, her geçen gün kullanıcı sayısı arttığı, bu parkların güncel durumuna bakıldığında pek çok kullanım ve etkinlik olanakları aktiviteleri olduğunu, ancak bu kullanımların pek çoğuna engellilerin erişiminde sıkıntılar yaşandığı görülmektedir.

Parklarda erişilebilirliği sağlamak ve doğru çözümler yapabilmek amacıyla standartları içeren ve alanda bulunan kullanımların (merdiven, küpeşte, tırabzan, rampa, girişler, kent mobilyaları, kaldırım, yaya yolu, otopark, zemin, bitki vb.) engellilerin erişilebilirliği açısından değerlendirilmesi yapılacaktır.

1.2.2 Çalışmanın içeriği

Bu tez çalışmasında; erişilebilirlik hususu dikkate alınarak parkların tasarım ve uygulamalara yol gösterecek standart, ölçüt, kural ve ilkelere yer verilmeye çalışılmıştır. Tasarım ölçütleri başlığı altında yaya yolu, merdiven, rampa, otopark, kent donatı elemanları konularına değinilmiştir. Ülkemizde erişilebilir açık alanlara ilişkin kural ve standartlar Türk Standartları Enstitüsü tarafından yayımlanan “TS 12576 Şehir İçi Yollar-Engelli ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretleme Tutarım Kuralları” standardında belirlenmiştir (Anonim 2018a).

Erişilebilirlik kavramları, bu doğrultuda yapılan gözlemler ve evrensel tasarım Ölçütlerinin irdelenmesi sonucunda, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formlarıyla parkların büyüklük/standart, hizmet/etki alanı, konumlama, aktivite/etkinlik, varlığı yönünden mekânsal ve fonksiyonel özellikleri önemsenererek seçilen Göksu Parkı, Dikmen Vadisi Parkı ve Can Yücel Parkı'nın erişilebilirliğinin ne derece sağlandığına ilişkin değerlendirmeler yapılmaktadır. Ayrıca bu tez bağlamında çalışılacak parkların erişilebilirlik sorunları ve bu parkla

2. KURAMSAL TEMELLER

Çalışmaya ilişkin kuramsal temeller 6 alt başlıkta ele alınmıştır.

2.1 Erişilebilirlik Nedir?

Erişilebilirlik; engellilerin, hareket kısıtlılığı olan yaşlıların, çocukların, hamilelerin, bebek arabası kullananların ve geçici engeli bulunan bireylerin, yaşamın tüm alanlarına tam ve etkin olarak katılımında ve yaşamlarını idame ettirmesinde temel bir gereklilik olan fiziki çevreye, ulaşma, bilgi ve iletişim teknoloji ve sistemlerine eşit koşullara sahip olmasını ifade etmektedir. Toplum yaşamın ihtiyacı olan tüm alan ve mekânların ve verilen hizmetlerin toplumu oluşturan tüm bireylerin kullanımına uygun olacak şekilde tasarlanması gerekmektedir. Bu da “Herkes İçin Tasarım” yaklaşımı olarak adlandırabileceğimiz tasarım yöntemi ile tüm bireylerin kişisel, sosyal ihtiyacına cevap verecek şekilde alan ve mekânların oluşturulması ile sağlanmaktadır.

Engelliler ile ilgili yapılan çalışmalarda Erişilebilirlik ve Ulaşılabilirlik kavramları çoğu zaman birbirine karıştırılmaktadır. Fiziksel çevrenin, ulaşım ve dolaşım olanaklarıyla toplumun tüm birey ve gruplarının isteklerine, gereksinimlerine uygun şekilde tasarlanması ve bu tasarımın uygulanması yapılara, yapı içinde mekânlara ve kentsel alanlara, ulaşabilmek erişilebilirlik kavramıyla ifade edilir. Ulaşılabilirlik ise; Toplum yaşamına katılmada mekâna ulaşmak, mekânı kullanabilmek, temel haklardan yararlanabilmektir. Toplumu oluşturan bireylerin yaşı, zihinsel ve fiziksel kapasitesi ne olursa olsun bütün eylemlerini yardım almaksızın gerçekleştirebilecekleri, kendine özgü doğal yeteneklerini kullanabilecekleri, rahatça hareket edebilmelerine ve tüm aktivitelerden zevk almalarına olanak sağlayacak şekilde tasarlanan alan düzenlemeleri erişebilir peyzajlardır (Uslu 2008).

Peyzaj erişilebilirliği

Tolumu oluşturan tüm bireylerin yardım almadan, rahatça gezebilecekleri, yeteneklerini kullanabilecekleri açık alan düzenlemeleridir.

Peyzaj erişilebilirliğinin amacı; peyzajı oluşturan alanın tümünün, alandaki donanımların ve fonksiyonların toplumun tüm bireyelerine eşit hizmet vermesini sağlamak olmalıdır. Toplumu oluşturan tüm bireyeler düşünülmeden tasarlanan kentsel mekân, toplumun bazı gruplarının buraları kullanmasına imkân vermemekte, onlar için tehlikelerle dolu bir yer haline gelebilmektedir.

Peyzaj düzenlemelerinde erişilebilirlik ilkeleri aşağıda sıralanmaktadır;

- Peyzaj düzenlemelerinde; sağlıklı bireyelerin yanı sıra, engelliler, hareket kısıtlılığı bulunan yaşlılar, hamileler, çocuklar, bebek arabası kullananlar ve geçici engeli bulunan bireyeler de dikkate alınarak tasarımlar yapılmalıdır.
- Yapılan tasarımlarda sorunlara getirilen çözüm önerileri, bütün bireyeler kullanımına yönelik olmalı, sağlıklı bireyeler etkilememeli ve engelli bireyeler tarafından az fark edilebilmelidir.
- Parklarda bireyelerin hareketlerini ve bu alanların kullanımını kısıtlayan her türlü engel kaldırılmalıdır.
- Hamileler, çocuklar, bebek arabası kullananlar, hareket kısıtlılığı bulunan yaşlılar ve geçici engeli bulunan bireyeler de güvenli bir şekilde parkları kullanabilmelidir.

Bu ilkeler ile bireyelerin eşit görüldüğü, tasarlanmış ürünlerin herkese yönelik olduğu ve tasarım ürünün anlaşılabilir olması gerektiği ortaya konulmaktadır. Ayrıca, tehlikeleri ve tehditleri en aza indirmek için gerekli önlemlerin alınması, ölçü ve mekân esaslarına dikkat edilerek rahat ve konforlu bir çevre sunulması gerektiği belirtilmiştir. Açık kentsel alanların fiziki özelliklerin bu ilkelere göre düzeltilmesi, engellilere eşit haklar tanınması ve eşitsizliği ortadan kaldırmak için belediyelere ve engellilere bir rehber olması amacıyla ilgili kanun ve yönetmelikler çıkartılmıştır.

Kentsel açık alan tasarımında ve uygulanmasında erişilebilirlik düzenlenmelerinde engellilere yönelik ilgili mevzuat ve erişilebilirlikle ilgili TSE standartları dikkate alınmaktadır.

2.2 Engelli Çeşitleri

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü ve T.C. Başbakanlık Engelliler İdaresi Başkanlıkları tarafından 2002 yılında yapılan Türkiye engelliler araştırmasında; engellilik altı ana başlık altında incelenmektedir (Anonim 2010, Anonim 2012).

2.2.1 Bedensel engelliler

Herhangi bir nedenden dolayı iskelet, kas ve sinir sistemi bozuklukları sonucu bedensel yeteneklerini kaybeden, hareketlerinde kısıtlılık yaşayan bu nedenle korunma, bakım, iyileştirme, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişiye bedensel engelli denir. Bedensel engelliler baston, yürüteç, koltuk değneği, tekerlekli sandalye vb. cihazlara ihtiyaç duyarlar. Ancak daha yapım aşamasında, bu cihazları kullanan kişilerin rahat hareket edebilmeleri amacıyla, öncelikle araçlarını kolaylıkla hareket ettirebilecekleri malzeme, yeterli genişlikle birlikte, rahat manevra yapabilecekleri alanları belirlemek gerekmektedir (Koca 2010).

2.2.2 Görme engelliler

Görme fonksiyonlarının tamamını veya tamamına yakını kaybetmiş fiziki engellidir. Bu engellilik türü daha çok yaşa bağlı olduğu için görme engellilerin çoğu denge, dayanıklılık ve tepki süresi açısından da sınırlı olmanın dezavantajlarını yaşarlar.

Az görenler: İki gözle görmesi 3/10'dan aşağı olan, özel araç ve yöntemler olmadan normal yaşam ve çalışmalarında görme gücünden yararlanamayanlara 'az gören' denir.

Görmeyenler: İki gözle görmesi 1/10'dan aşağı olan, normal yaşam ve çalışmalarında görme gücünden yararlanmasına olanak olmayana 'kör' denir (Koca 2010).

2.2.3 İşitme engelliler

İşitme engelliler; az duyan ya da fonksiyonel olarak duymayan, işaret dili, okuma ve yazma gibi görsel iletişime bağımlı kişilerdir. İşitme engelli kişi sözleri duyamaz ve telefon, kapı zili veya alarm çaldığında uyarı ışıkları gibi görsel ipuçlarına güvenir. İşitme engelli kişiler çevrelerini görebilmeleri için iyi aydınlatma ve açık alana ihtiyaç duyarlar. Açık alan düzen tasarımı; duvarlar, duvar bölücüler sütunlar ve mat yüzeyli açık alanlar alan tasarımında etkili olacaktır (Koca 2010).

2.2.4 İşitsel-görme engelliler

İşitsel-Görme Engelliler çift engelliliği olan kişilerdir. Bu bireylerin çoğu çeşitli ve sınırlı derecede duyma ve görmesi olan kişilerdir. Genellikle bina çevresi içinde fonksiyonellik için dokunsal duyulara (örneğin: doku, ısı, basınç) itimat ederler. Bina tasarımları görme engelliler için faydalı olduğu kadar duyma zorluğu olanlar, işitme engelliler ve işitsel görme engelli nüfusu için de önemlidir (Koca 2010).

2.2.5 İletişim ve algılama engelliler

Doğuştan oluşan veya beyin yaralanması (Çarpma vb.) sonucunda ortaya çıkan konuşma, anlama zorluğu yaşayan bireylerdir. Bu gruplar için basit resimler, kısa yazılı bilgiler, işaretler, renk zıtlıkları, aydınlatma, işitsel, dokunsal ve ergonomik özellikler uygulanabilecek uygun tasarım özellikleridir.

Engelli Durumuna Göre Tasarım Özellikleri: Erişilebilirlik tasarımlarında, bireylerin engellilik çeşidi dikkate alınmalı ve her bir engel durumunun özellik ve ihtiyacına uygun tasarım yapılması gerekmektedir.

- Bireyin algılama ve duyu organlarındaki dokunma, görme, duyma, koklama gibi kayıplar, yetersizlikler ya da yaşlılık gibi durumlara ilişkin tasarımda; bu kişilerin algılamasını kolaylaştırıcı sesli, özgün yüzey dokusu, koku gibi uyarıcılar olmalıdır. Zıt renklerle kolay algılanan donatı ve akılda kalıcı, hatırlanabilir dekoratif bitki, yoğun koku veren bitki ve renk özelliklerinden yararlanılmalıdır. Park girişlerinde, görme engelliler için dokunma ile hissedilen parkın krokisi konulmalıdır (Uslu ve Shakouri 2014).
- Bireyin iskelet ve kas sisteminde bozukluk, hareket zorluğu, güçsüzlük ya da sık dinlenme ihtiyacı olması gibi durumlarına ilişkin tasarımda; ihtiyaca uygun arkalıklı, kalkmayı kolaylaştırıcı kolları bulunan nitelikte oturma elemanları olmalıdır. Ayrıca, yeterli miktarda tuvalet, çeşme gibi donatılar ile oturma ve dinlenme yerleri düzenlenmelidir. Bu gruptaki engellilerin sosyal aktivitelere katılımını ve izlemesine uygun düzenlemeler yapılmalıdır (Uslu ve Shakouri 2014).
- Hareket kısıtlılığı bulunan bireylere yönelik tasarımlarda; tekerlekli sandalye kullanıcısına engel oluşturacak unsurların rampa yapılmak suretiyle giderilmesi gerekir. Bu engel grubunda yüzlek köklü bitkiler ve dikenli meyvesi türlerin kullanılmamasına dikkat edilmelidir (Uslu ve Shakouri 2014).
- Hafıza zayıflığı, yönlendirme güçlüğü olan zihinsel engellilere yönelik tasarımlarda; zihinde kalıcı objeler, ahşap gibi ses getirici materyaller, zeminde farklı döşemeler kullanılmalıdır. Bu engel grubunda farklı renk ve koku veren bitkisel tasarım yapılmalıdır. Ayrıca grafiksel tabelalar kullanılmalıdır (Uslu ve Shakouri 2014).

2.3 Erişilebilirliğin Uluslararası Hukuki Boyutu

Engellilik konusu uluslararası alanda bir insan hakları konusu olarak ele alınmaktadır. Engellilerin hakları insan hakları hukukunun ayrılmaz bir parçasıdır. Engellilerin talepleri ve hak temelli mücadeleleriyle “engelliliğin bir insan hakları meselesi olduğu” küresel anlamda kabul edilen bir yaklaşım haline gelmiştir. Artık engelliler kendileri hakkında başkaları tarafından karar verilen koruma ve yardıma muhtaç bireyler olarak görülmek yerine kendi yaşamları üzerinde yetki ve karar sahibi hak öznesi özerk bireyler olarak kabul edilmektedir (Anonim 2019a).

Engellilerin tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde yararlanmasını teşvik ve temin etmek ile insanlık onurlarına saygıyı güçlendirmek amacını taşıyan Engelli Hakları İlişkin Sözleşme Birleşmiş Milletler tarafından 2006 yılında kabul edilmesiyle resmiyet kazanmıştır. 2009 yılında Sözleşme’yi imzalamıştır. Sözleşme’nin ek protokolü ise 26 Mart 2015 tarihinde tamamlanmıştır (Anonim 2019a).

Anayasamız gereği, milletlerarası bu sözleşme hukukumuzda engelli konusundaki kanunların da üstünde yer almaktadır. Bu uluslararası Sözleşme engellilik alanındaki tüm çalışmaların dayanağını oluşturmaktadır. Sözleşme, engellilik konusunda insan hakları bakış açısını güçlendirmeyi ve engellilerin eğitim, sağlık, istihdam gibi toplumsal yaşamın her alanına ayrımcılığa uğramaksızın diğer bireylerle eşit şekilde katılmalarının ve karar mekanizmalarında söz sahibi olabilmelerinin sağlanmasını öngören engellilik alanındaki politikalara ve hizmetlere yön veren referans bir belgedir.

Sözleşme; Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşsal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen kişileri kapsamaktadır. Bu kapsamdan da anlaşılacağı üzere Sözleşme, engellilik kavramında engelli kişinin eksikliklerine ve yetersizliklerine vurgu yapan tıbbi yaklaşım yerine hak temelli yaklaşıma geçişi öngörmektedir (Anonim 2019a).

Devletlerden Sözleşme hükümlerini yerine getirirken aşağıdaki ilkeleri esas alması beklenmektedir:

- Kendi seçimlerini yapma özgürlükleri ve bağımsızlıklarını da kapsayacak şekilde, engelli bireylerin insanlık onuru ve bireysel özerkliklerine saygı gösterilmesi
- Ayrımcılık yapılmaması
- Engellilerin topluma tam ve etkin katılımlarının sağlanması
- Farklılıklara saygı gösterilmesi ve engellilerin insan çeşitliliğinin bir parçası olarak kabul edilmesi
- Fırsat eşitliği
- Erişilebilirlik

- Engelli çocukların gelişim kapasitesine ve kendi kimliklerini koruyabilme haklarına saygı duyulması;
- Kadın erkek eşitliği;

Bu çerçevede engellilik konusunda tüm toplumsal taraflara yönelik olarak bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları gerçekleştirilmesi, gerekli politikaların geliştirilmesi, mevzuatın güncellenmesi ve uygulamanın izlenmesinin öneminin altı çizilmektedir. Ayrıca, politika ve programların oluşturulması ile uygulama aşamalarındaki tüm karar alma süreçlerine engelli bireylerin katılımının sağlanması Sözleşmenin önemle vurguladığı yükümlülükler arasındadır (Anonim 2019a).

2.4 Türkiye’de Erişilebilirlik Mevzuatı

Ülkemizde erişilebilirlik konusundaki mevzuat düzenlemeleri 1997 yılından itibaren yer almıştır. Çizelge 2.1’de engellilerin erişilebilirliğine yönelik yasal düzenlemeler yer verilmiştir (Anonim 2019a).

Çizelge 2.1 Engellilerin Erişilebilirliğine Yönelik Yasal Düzenlemeler (Anonim 2019a)

YIL	İLGİLİ MEVZUAT	DÜZENLEMELER
1997	572 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname	Engellilerin erişilebilirliğine yönelik yapılan ilk yasal düzenleme
1999	3194 Sayılı İmar Kanunu	572 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 3194 sayılı İmar Kanunu’na “Fiziksel çevrenin engelliler için ulaşılabilir ve yaşanabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda Türk Standartları Enstitüsü’nün ilgili standartlarına uyulması zorunludur.” maddesinin eklenmesi
1999	Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği	Yapılarda, açık alanlarda, bunlar üzerindeki ulaşım ve haberleşme noktalarında ve peyzaj elemanlarında engellilerin ulaşılabilirliğinin sağlanması için TSE’nin engellilerle ilgili standartların (Bkz: TS 23599, TS 12576, TS 9111, TS 12460, TS 12574, TS 12575, TS 12637 ve TS 12694) dikkate alınması koşulunun getirilmesi
1999	Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik	Planlarda engellilerin kentsel kullanımlar, sosyal ve teknik alt yapı alanlarında ulaşılabilirliğini sağlayıcı tedbirlerin alınması amacıyla engellilere yönelik her türlü mevzuat ve TSE standartları dikkate alınması koşulunun getirilmesi

Çizelge 2.1 Engellilerin Erişilebilirliğine Yönelik Yasal Düzenlemeler (Anonim 2019a)
(devam)

2004	Toplu Taşıma Araçları Tip Onay Yönetmeliği (2001/85/AT)”	“Hareket Engelli Yolcuların Araca Giriş-Çıkışlarını Kolaylaştıran Teknik Donanımla İlgili Şartlar”a uyularak Araç Tip Onayı alma zorunluluğu
2005	5378 sayılı Kanun	Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde engellilerin erişilebilirliğine uygun hale getirilme zorunluluğu
2005	Şehir içi Toplu Ulaşım Hizmetinde Yer Alan Otobüsler İle İlgili İçişleri Bakanlığı Genelgesi	Belediyelerin İşletilmesi ve denetimi altındaki Sınıf 1 ve Sınıf 2 otobüslerin teknik şartlara uygun duruma getirilmesi, şehir içi toplu ulaşımında kullanılan otobüs durak yerlerinin ve engellilerin iniş ve binişlerinin kolaylaştıracak fiziksel şartların sağlanması, otobüslerin içindeki bilgilendirmeyi sağlayan sesli ve görsel uyarı sistemlerinin eklenmesi gerekliliği
2012	6353 sayılı Kanun	5378 sayılı Kanunun Geçici 2.ve 3. maddesinde belirtilen 7 yıllık sürenin 8 yıl olacak şekilde değiştirilmesi
2012	6353 sayılı Kanun	Erişilebilirlik standartlarının uygulanmasının izlenmesi ve denetiminin her ilde Aile ve Sosyal Politikalar, İçişleri, Çevre ve Şehircilik, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlıkları ile engelliler ile ilgili konfederasyonların temsilcilerinden oluşan komisyon tarafından yapılması, eksikleri tamamlaması için 8 yıllık sürenin bitiminden itibaren iki yılı geçmemek üzere ek süre verilebileceği
2013	Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği	Umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarında erişilebilirliğin izleme ve denetimini yapacak olan komisyonların teşkili, çalışma usul ve esasları, Kanun ile belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmesi için ek süre verilmesine, idari para cezalarının uygulanmasına ve genel bütçeye gelir kaydedilen idari para cezası tutarlarının kullanılması

2.5 Erişilebilir Çevre Standartları

Engellilere yönelik standartlar; halen Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde yer alan Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne dönüştürülmüş kurum olan Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı ile "TSE (Türk Standartları Enstitüsü)’nün kaynaklarından yararlanılarak açık alanlara ilişkin yaya yolları,

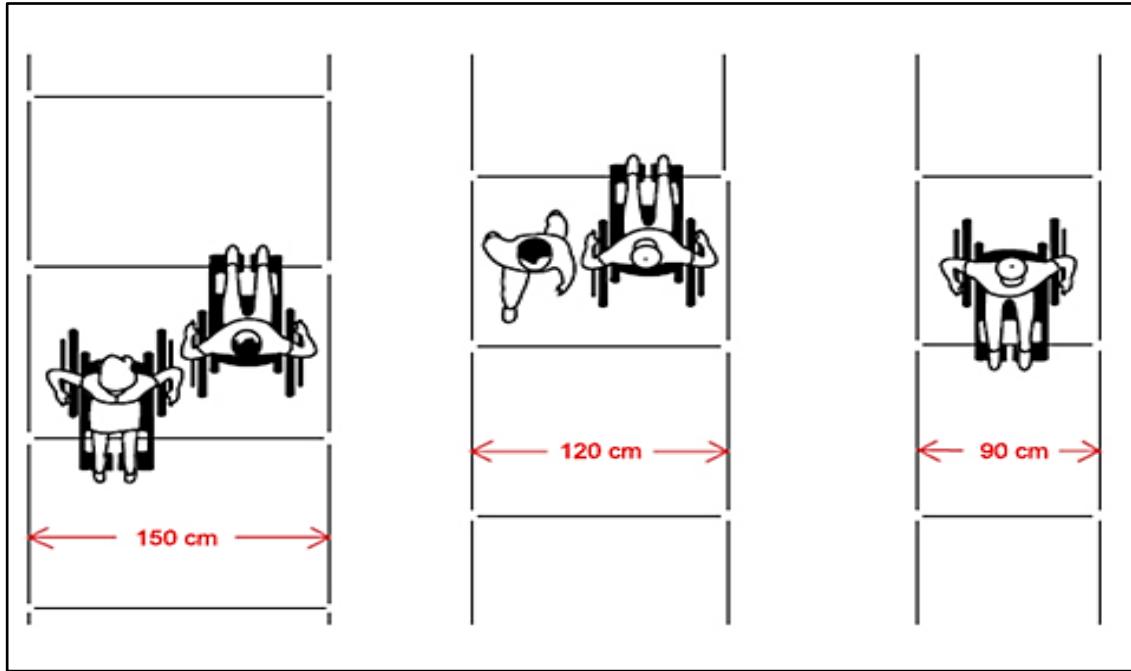
rampalar, merdivenler, korkuluklar ve küpeşteler, açık otoparklar ve kent mobilyalarında engellilere yönelik standartlar verilmiştir.

2.5.1 Yaya yolları

Yaya yollarının tasarımdan uygulama aşamasına kadar temel hedef; tüm kullanıcılar, özellikle görme engelliler dahil, hareket kısıtlılığı olanların ulaşılabilirliğinin sağlanması için güvenli, temiz, engelsiz, düzgün ve yeterli genişlikte yaya yolları yapmaktır.

2.5.1.1 Yaya yolu genişliği

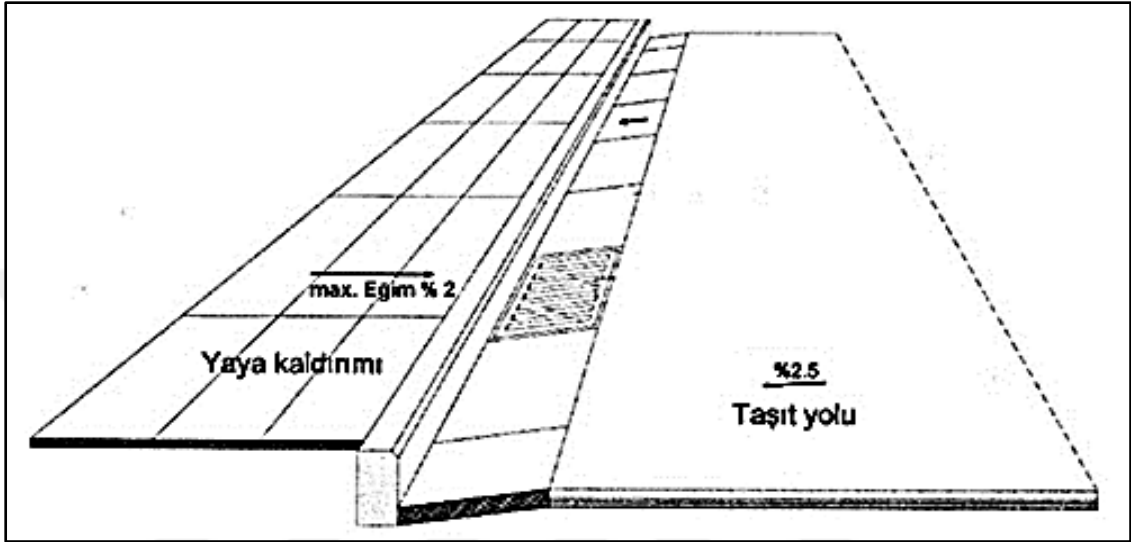
Yaya yolu genişliği asgari 150 cm, en uygun 200 cm genişlikte olmalıdır. Yaya yolu genişliği tasarlanırken tekerlekli sandalye kullanıcılarının bir engel etrafında dönüş yapabileceği minimum ölçüler göz önünde bulundurulmalı, kaldırım genişliği buna göre tasarlanmalıdır (Anonim 2010), (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 Yaya yolunun minimum net genişliği (Anonim 2018a)

2.5.1.2 Yaya yolu eğimi

Yaya yollarında kaldırım kesitinin eğimi tekerlekli sandalye kullanıcıları düşünülerek en fazla % 2 olmalıdır (Şekil 2.2).

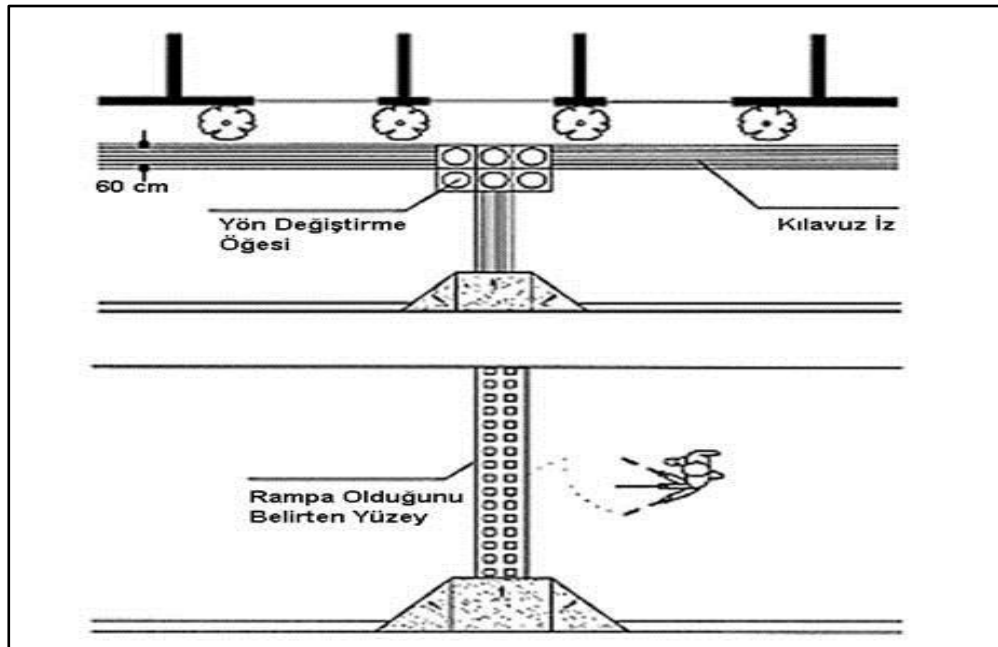
Şekil 2.2 Yaya kaldırımında enine ve boyuna eğim (Anonim 2011)

2.5.1.3 Yaya yolu yüzey kaplaması

- Yaya yolu yüzeyi kaymaz nitelikte, kaldırım döşemeleri bitişik ve boşluksuz olmalıdır (Anonim 2018a).
- Yaya yolu yüzey kaplaması seçilirken, uygulanacak yüzey, iklim koşulları, kaldırımın kullanım yoğunluğu ve şekline göre en uygun malzeme seçilmelidir (Anonim 2018a).
- Eğer Yaya yolu üzerinde, ızgara, rögar kapağı gibi altyapı elemanları var ise, bunlar çukur ve çıkıntı oluşturmayacak şekilde kaldırım yüzeyi ile eş düzey olmalıdır. Ayrıca yol güzergâhında görme engelliler için doğal kılavuz çizgileri ve hissedilebilir yüzeylerden oluşan kılavuz izlerden faydalanılmalıdır.

2.5.1.4 Yaya yolunda hissedilebilir yüzey kaplamaları

- Hissedilebilir yüzeyler, görme engellilerin ayakkağı tabanından hissedebilecekleri çıkıntıda veya yükseklikte olmalıdır (Anonim 2018a).
- Yüzeyin diğer yayalara, özellikle de yürüyebilen engellilere ve tekerlekli sandalye kullanıcılarına sorun çıkaracak kadar iri kabartmalı olmamasına dikkat edilmelidir (Anonim 2018a).
- Görme engellilerin çoğı kısmi görüşe sahip olduğundan, kabartma yüzeyi çevresiyle zıt renklerde ve fark edilir renk tonlarında olmalıdır (Anonim 2018a).
- Kılavuz izler, ana yaya hareketine paralel doğrultuda yerleştirilmeli ve 40 cm- 60 cm genişliğinde olmalıdır (Anonim 2018a), (Şekil 2.3).
- Oluşturulan kılavuz izler kaldırım güzergâhı boyunca ve yaya geçitlerinde süreklilik arz etmelidir. Bu izlerin üzerinde, ayaklı ilan/reklam panoları, aydınlatma direkleri gibi hareketi engelleyici hiçbir sabit veya hareketli eleman bulunmamalıdır (Anonim 1999).
- Görme engellilerin karıştırmasını engellemek ve tehlike yaratmamak için rögarlara ya da drenaj kanallarına uzak olmalıdır (Anonim 2018a).

Şekil 2.3 Yaya yolunda hissedilebilir yüzey kaplamaları (Anonim 2011)

Kılavuz izlerin tasarımında temel ilkeler (Anonim 2018a);

- Kılavuz izler basit ve mantıklı şekilde yerleştirilmeli
- Ana yaya hareketine paralel doğrultuda olmalı
- Kılavuz izi 0,60 m genişliğinde olmalıdır.

2.5.1.5 Yaya yolunda güvenlik

- Özellikle görme engelliler ve tekerlekli sandalye kullanıcıları açısından tehlike ve sorun teşkil edeceğinden, yaya yolu üzerinde, mümkün olduğunca rögar kapağı, ızgara gibi altyapı elemanları konulmamalıdır. Eğer yaya yoluna ızgara konulması gerekiyorsa, yürüyüş güzergahına dik olacak şekilde yerleştirilmeli ve ızgara aralıkları 13 mm'yi geçmemelidir (Anonim 2011).
- Yaya yolunun kenarında, aşağı doğru dik bir eğim var ise, tekerlekli sandalye kullanıcıları ve baston kullanan görme engellilerin güvenliğini sağlamak amacıyla, bu kenarlara en az 70-90 cm yükseklikte korkuluk yapılmalıdır (Anonim 2018a).
- Yaya yolunda, 220 cm'den az yükseklikte sarkan dal, dikenli bitki veya tabela benzeri şeyler bulunmamalıdır (Anonim 2018a).
- Yaya yolunu engellilerin kesintisiz kullanabilmeleri için yaya yolunda taşıtların park etmeleri yasaklanmalı veya taşıtların park etmemeleri için bordur taşı tarafında TS 12716'ya uygun en az 70 cm, en çok 90 cm yüksekliğinde koruyucu engeller (babalar) konmalıdır. Bu koruyucu babalar yaya kaldırımında yaya hareketlerini kesecek şekilde olmamalıdır (Anonim 2018a).
- Yaya yolunun düzenli olarak bakım ve onarımı gerçekleştirilmeli, bakım ve onarımlar sırasında TS 12254'e uygun işaretleme yapılmalıdır. İşaretlemelerde, görme engelliler dikkate alınarak sesli ve ışıklı uyarılar konmalıdır. Ayrıca tamirat alanını çevreleyen barikatların altına, baston kullanan görme engellilerin fark edebilmesi için engel çubukları çekilmelidir (Anonim 2018a).

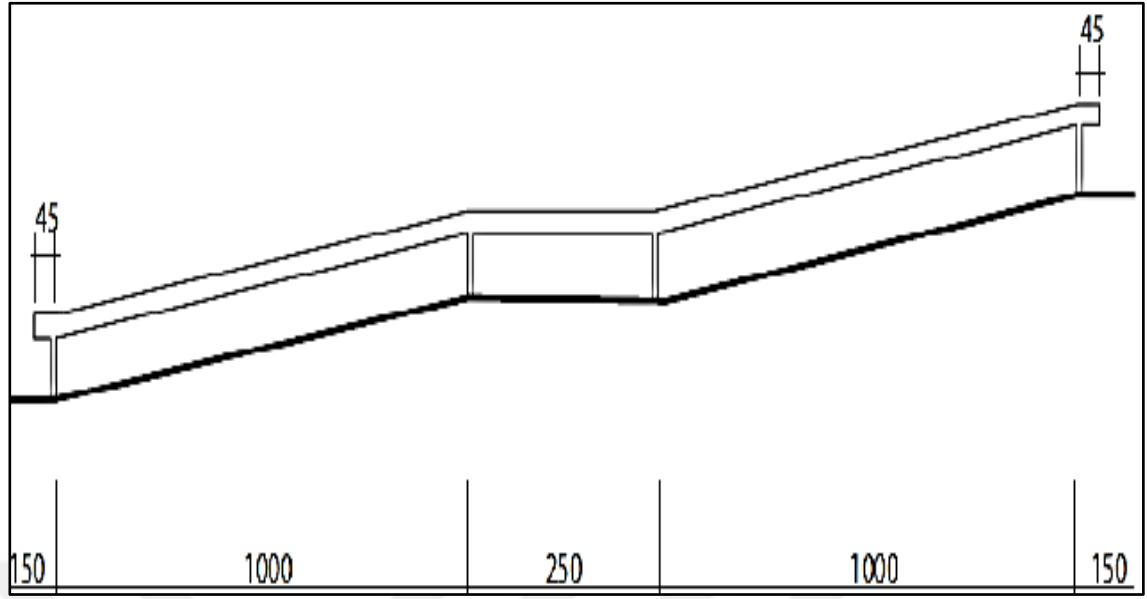
2.5.2 Rampalar

Rampalar tasarlanırken temel hedef, tekerlekli sandalye kullanıcıları ve görme engelliler açısından yükseklik farkını aşarken ergonomik açıdan gerekli koşulları sağlamak olmalıdır.

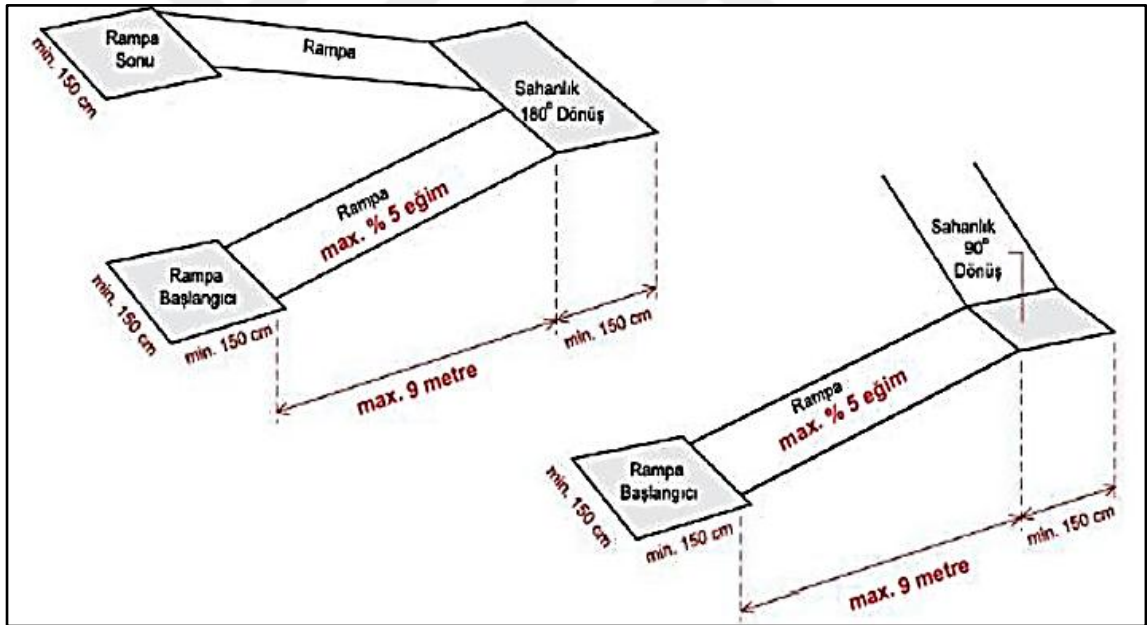
2.5.2.1 Rampaların boyutları

Rampaların boyutları kullanım yoğunluğuna, aşılması gereken yükseklik farkına ve seçilen rampa tipine göre değişmektedir (Anonim 2018a). Rampaların tasarımına ilişkin standartlar ve tasarım ilkeleri şu şekildedir (Anonim 2018a):

- Minimum rampa genişliğini düz rampalarda 100 cm, 90° dönüşlü rampalarda 140 cm, 180° dönüşlü rampalarda 100 cm olmalıdır.
- Rampalar tekerlekli iki sandalyenin iki yönlü geçişinin gerekli olduğu durumlarda minimum net genişlik 180 cm olmalıdır.
- Rampalarda, 9 metreyi geçen uzunluklarda veya bir rampadan ikinci bir rampaya geçiş varsa en az 150cm derinliğinde ve 250 cm lik düz dinlenme alanları yapılmalıdır (Şekil 2.4).
- Rampa sahanlıkta yön değiştiriyorsa, tekerlekli sandalyeli engellinin manevrası için gerekli sahanlık alanı en az 150 cm x 150 cm olmalıdır (Şekil 2.5).
- Rampa genişliği 300cmden fazla ise araya ekstra tırabzan konulmalıdır.

Şekil 2.4 Rampada eğim ve dinlenme alanı (Anonim 2018a)

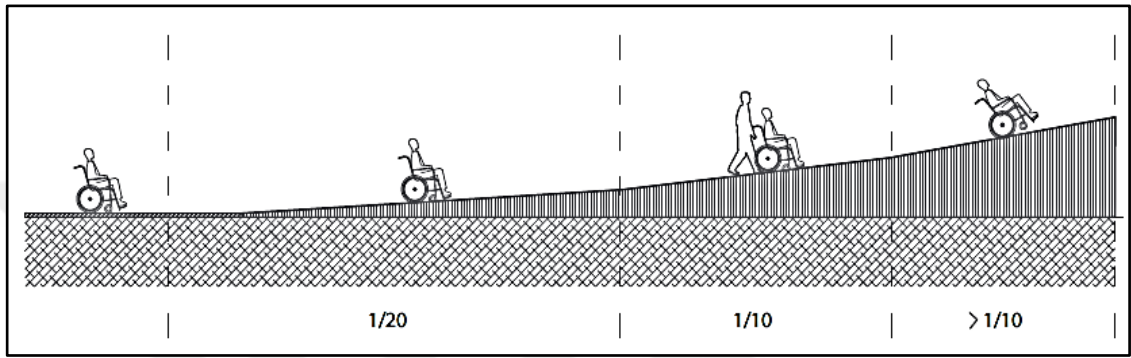

Şekil 2.5 Sahanlıklarda rampanın yön değiştirmesi (Koca 2010)

2.5.2.2 Rampalarda eğim

Eğimler, tekerlekli sandalye kullanıcıları ve bastonlu kişilerin rahat ve güvenli geçişini sağlamalıdır. 0.6 cm'ye kadar olan seviye farklılıkları için özel bir kenar düzenlemesi

gerekmemektedir. 0,6 cm -1,3 cm arasındaki seviye farklılıkları 1:2'den daha fazla olmayan bir eğimle düzenlenebilir. Döşeme seviyesinden 1,3cm den daha fazla bir kot farkı varsa rampa düşünülmelidir. Rampa uzunlukları 9 metreye kadar olan rampaların en fazla eğimi % 5 olmalıdır. Rampaların eğimi, kullanan kişilerin güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır. Rampa eğimi ölçüleri Şekil 2.6'deki gibi olmalıdır (Anonim 2018a).

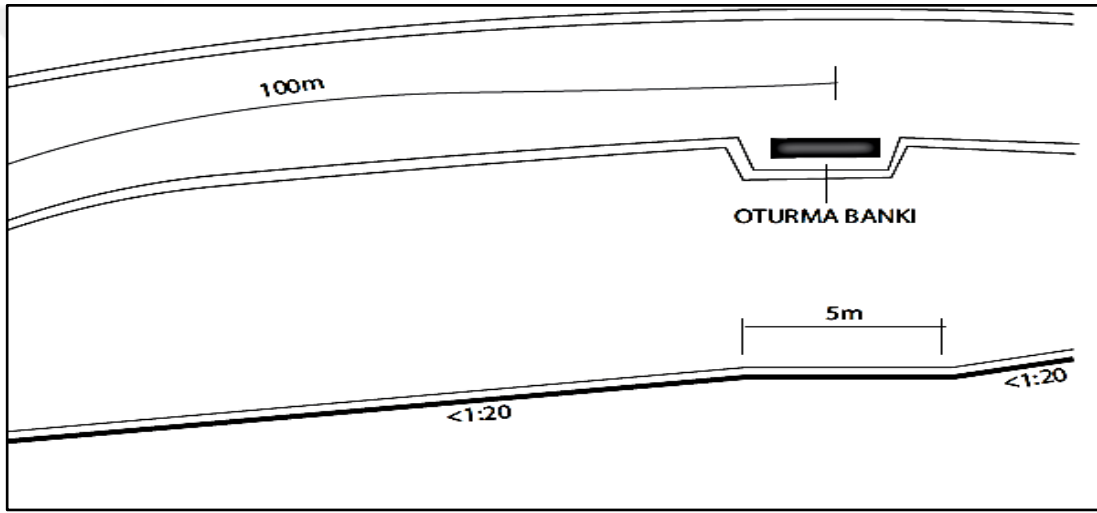
Şekil 2.6 Rampalarda güvenli eğim aralıkları (Anonim 2004)

Rampaların yüzeylerine ve kullanılan malzemelere ilişkin özellikler şu şekilde olmalıdır (Anonim 2018a):

- Görme engelliler için rampaların başında ve sonunda 150 cm uzunluğunda düz ve farklı dokuda bir alan bulunmalıdır.
- Rampaların yüzeyleri sert, sabit, kaymaz ve çok az pürüzlü malzeme ile kaplanmalıdır. Yüzeydeki pürüzlülük yüksekliklerinde 2 cm'den büyük farklılık olmamalıdır. Zemin veya döşeme yüzeyinde halı veya halı türü bir kaplama kullanılıyorsa, bunlar güvenli biçimde yere sabitlenmelidir. Halı tüylerinin yüksekliği 1,3 cm'yi aşmamalıdır.
- Rampa yüzey renkleri ve sahanlık yüzey renkleri arasında farklılığın algılanabilmesi için tezat renkler tercih edilmelidir.

2.5.2.3 Rampaların güvenliği ve konforu

Rampa yatay eğimi % 20'den fazla olan rampaların bir veya iki tarafına küpeşte yapılmalıdır. Küpeşter rampa başlangıçtan bitimine kadar 45 cm devam etmelidir. Tekerlekli sandalye kullanan engelliler için rampaların küpeşte olmayan tarafına en az 5 cm yüksekliğinde bordür yapılmalıdır. Rampalarının başlangıç ve bitiminden en az 30 cm öncesinden olacak şekilde görme engelliler için hissedilebilir yüzey uygulamasının olması gerekmektedir. Yaya yolu güzergâhındaki rampalarda dinlenme alanları yapılmalı ve oturma bankları konumlandırılmalıdır (Anonim 2018a), (Şekil 2.7).

Şekil 2.7 Rampalarda dinlenme ve oturma alanları (Anonim 2010)

2.5.2.4 Rampalarda yüzey kaplaması

Rampaların yüzeyleri düz, sabit, kaygan olmayan (ıslak-kuru) ve dayanıklı malzeme ile kaplanmalıdır (Anonim 2011).

2.5.3 Merdivenler

Merdivenler, engellilerin hareketliliğini kısıtladığından, farklı kottaki zeminlerin birbirine rampa ile bağlanması engellilerin erişebilirliğinin sağlanması açısından

önemlidir. Ancak zorunlu olarak merdiven yapılması halinde her iki tarafa küpeşte yapılmalıdır (Anonim 2011).

2.5.3.1 Merdiven boyutları

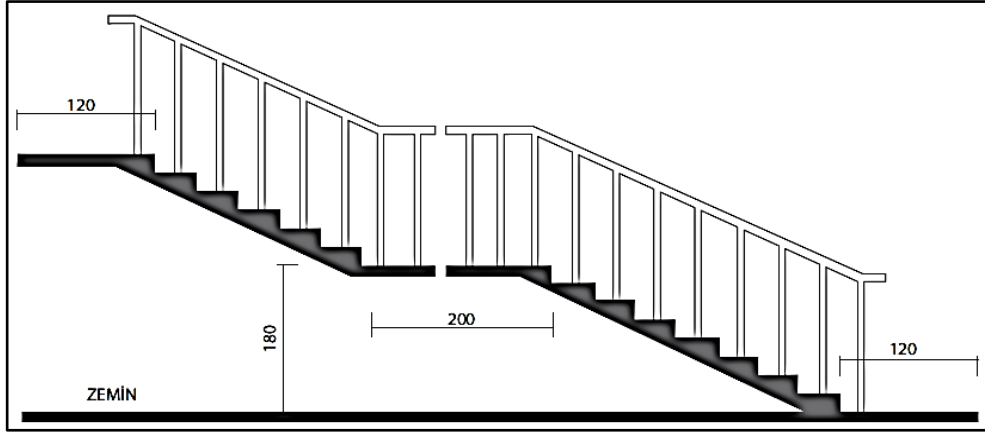
- Merdivenlerde genişlik en az 180 cm, basamak genişliği en az 30 cm olmalıdır.
- Görme engelli kişilerin merdivenleri bulabilmeleri ve merdiven başlangıç ve bitişlerini algılayabilmeleri için kılavuz çizgileri ya da hissedilebilir uyarıcı yüzey malzemeleri uygulanmalıdır. Merdiven iniş veya çıkış basamağının 30 cm öncesinde, 60 cm derinliğinde ve merdiven genişliğinde uyarıcı yüzey kullanılmalıdır (Anonim 2011).
- TS 12576'ya göre; merdiven yüzeylerinde pürüzlü, kaymayı önleyen döşeme kaplaması kullanılmalıdır (Anonim 2011).

2.5.3.2 Merdiven basamak güvenliği ve renk seçimi

- Merdiven basamakları ve rıhtlar ayrı renkte ve mat olmalıdır (Anonim 2018a).
- Merdiven Basamağı başlangıcında 2,5 cm eninde, 60 cm uzunluğunda kaymaz bir şerit bulunmalı, şerit basamak yüzeyi ile düz olacak şekilde konumlandırılmalıdır (Anonim 2011).

2.5.3.3 Merdivenli yolda sahanlık

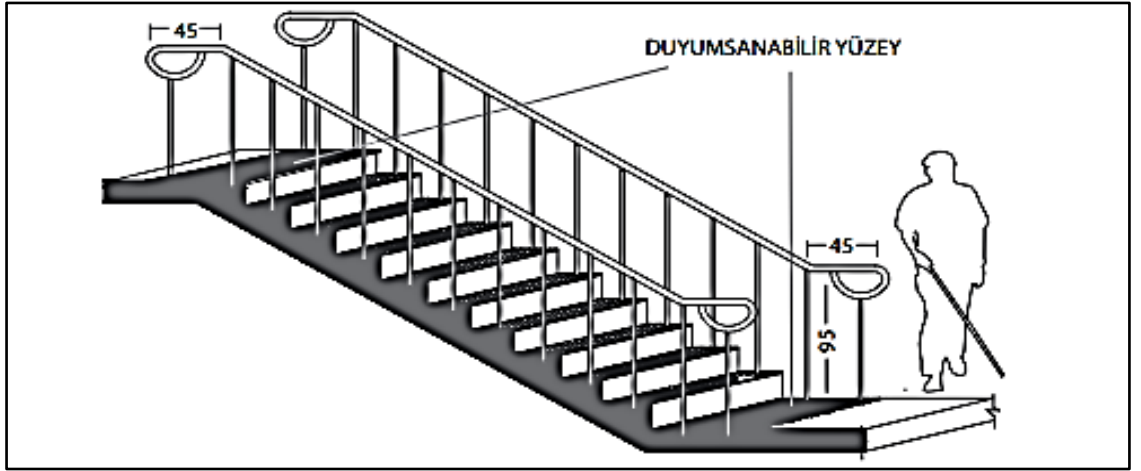
- TS 12576'ya göre; Arazinin topografik yapısına bağlı olarak yükseklik farkı 180 cm'nin üstündeki aynı yönde devam eden merdivenlerin arasında 150 x 150 cm'lik sahanlık yapılmalıdır (Şekil 2.8).
- Merdiven sahanlıklarının başlangıcında ve bitiminde 120 x 120 cm uzunluğunda hissedilebilir bir yüzey kaplama malzemesi ile döşenmelidir (Anonim 2011) (Şekil 2.8).
- TS 12576'ya göre, merdiven, sahanlıkta farklı yöne devam ediyorsa sahanlık alanı en az 180 cm x 180 cm olmalıdır. Merdivenlerde genişlik küpeşteden küpeşteye en az 180 cm olmalıdır. Merdiven yanlarında su tahliye olukları yapılmalıdır (Anonim 2011).

Şekil 2.8 Aynı yönde devam eden merdivende sahanlık ölçüsü. Ölçüler cm'dir (Anonim 2010)

2.5.3.4 Merdivenlerde güvenlik

- Merdivenlerin her iki yanında korkuluk olmalıdır. Merdiven kenarlarında duvar olması durumunda küpeşte yapılmalıdır (Şekil 2.9). Küpeşteler, merdivenin başlangıç ve bitiminde ilk ve son basamaktan 30 cm ilerisine uzatılmalı ve uç kısmı yuvarlaklaştırılmalıdır.
- Merdivende 90 cm ve 70 cm yüksekliğinde iki ayrı düzeyde küpeşte bulunmalıdır.
- Küpeşteler, kaymayı önleyen bir malzemeyle kaplanmalı, ısıya ve soğuğa karşı dayanıklı olmalıdır. Korkuluklar, bir kişinin vücut kütlesine dayanabilecek şekilde yere veya duvara güvenli olarak tutturulmuş olmalıdır
- Açık ve çıkıntılı uçlu basamak tasarımından düşme tehlikesini azaltmak için kaçınılmalıdır. Rıhtlar kapalı olmalıdır (Anonim 2011).

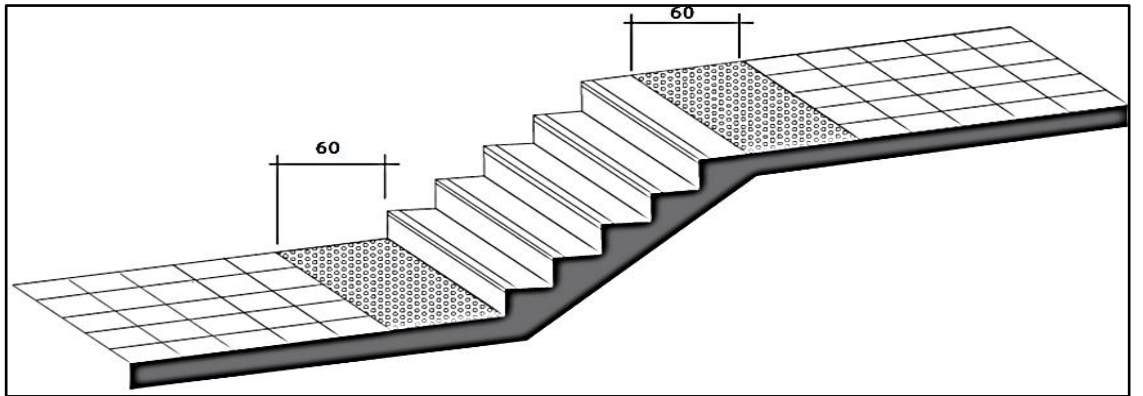

Şekil 2.9 Merdivenlerin başlangıç ve bitişindeki kaymaz şerit. Ölçüler cm'dir (Anonim 2010)

- Yayaların merdivenleri kolaylıkla ve güvenli bir şekilde kullanabilmeleri için, merdivenler, gölge yaratmayacak bir şekilde olmalı karşıdan ve iyi aydınlatılmalıdır.
- Görme engellileri korumak için merdiven altları 220 cm yüksekliğe kadar kapatılmalıdır.

2.5.3.5 Merdivenlerde duyumsanabilir uyarıcı yüzey uygulaması

Merdiven iniş veya çıkış basamağının öncesinde, 60 cm derinliğinde ve merdiven genişliğinde hissedilebilir uyarıcı yüzey kullanılmalıdır (Şekil 2.10).

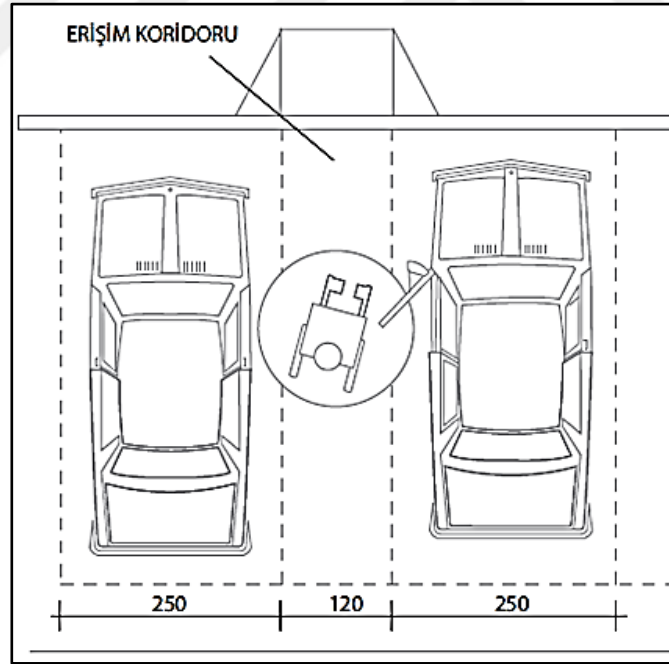

Şekil 2.10 Merdivenlerde hissedilebilir yüzeyler. Ölçüler cm'dir (Anonim 2010)

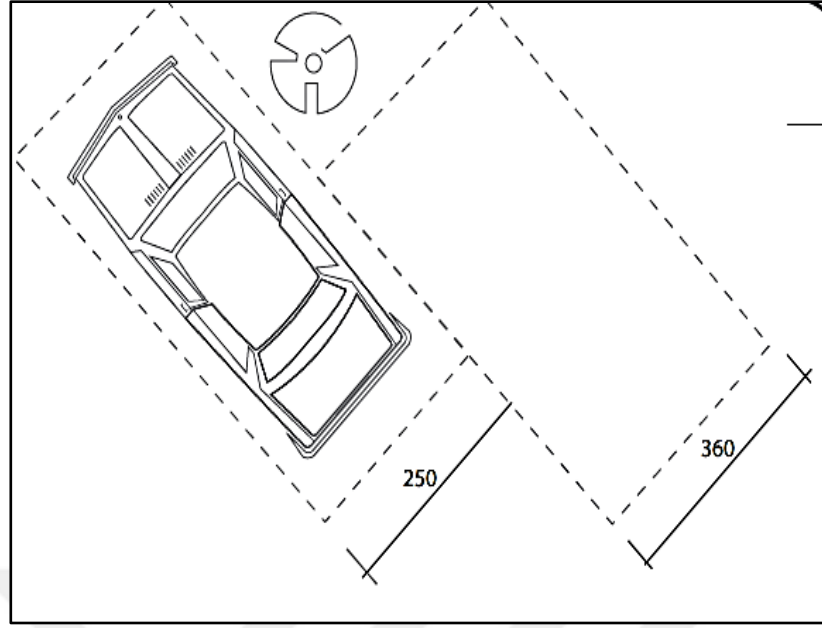
2.5.4 Otoparklar

TS 12576'ya göre araç park yeri aşağıda belirtilen özelliklere sahip olmalıdır (Anonim 2018a).

- Otopark ve güzergâh arasındaki mesafe tercihen 10 m en fazla 25 m, olmalıdır.
- Parklarda engelli park yeri, park girişine ve çıkışına en yakın yerde konumlandırılmalıdır.
- Engelliler için ayrılmış park yerinin asgari genişliği 3,60 m olmalıdır (Anonim, 2011).
- Tekerlekli sandalye geçişleri için iki araç park yeri arasında 1,2 m genişlik bırakılmalıdır (Şekil 2.11). Açılı park yerleri kullanıldığında ise iki araç park yeri arasında 2,5 m genişlik olması gerekir (Şekil 2.12).

Şekil 2.11 Erişim koridoru ile düzenlenmiş park yeri (Anonim 2004)

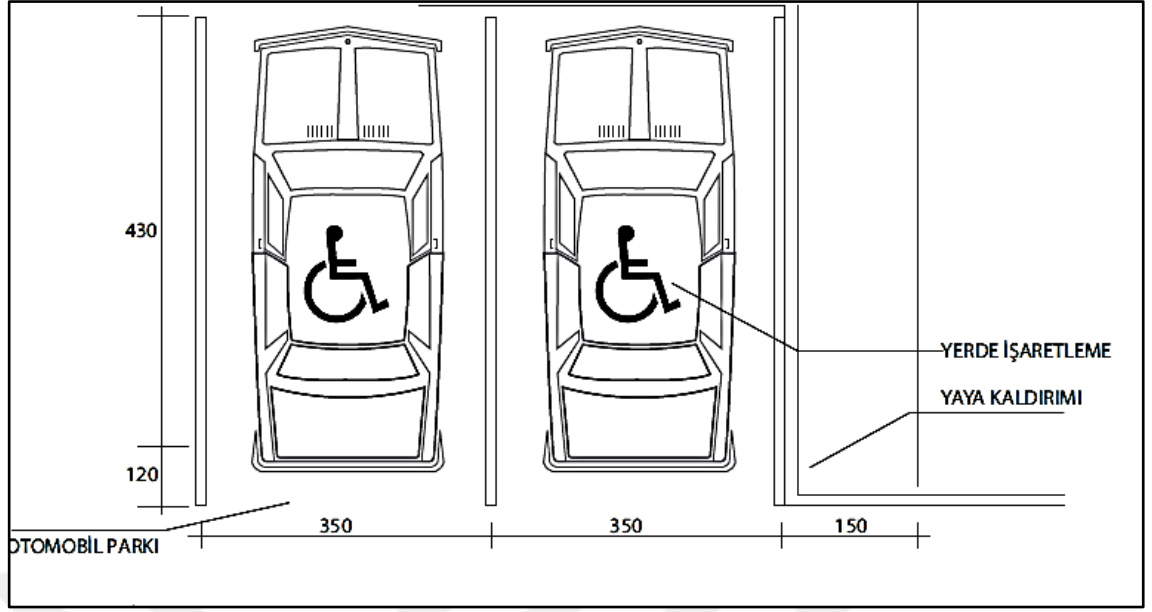

Şekil 2.12 Açılı park yerleri (Anonim 2014)

2.5.4.1 Park yerindeki işaret ve uyarılar

TS 12576'ya göre otoparktaki işaret ve uyarılar bu şekilde olmalıdır (Anonim 2018a)

- Engelliler için ayrılmış park alanlarında kolay okunabilen engelli levhası ile yön gösterici engelli levhası bulunmalıdır.
- Engelliler için ayrılmış park alanlarında zeminde engelli park işareti, kapalı park alanlarında zeminde, duvarda ve tavana asılı engelli park işareti konmalıdır.
- Otoparkta kullanılan yol işaretleri aydınlatılmalıdır.
- Otoparkın giriş ve çıkışı yol kotu ile aynı seviyede olmalı ya da en fazla % 8'i geçmeyen rampa bulunmalı, zemin kaymayı önleyen ve giriş çıkışı belirleyen farklı döşeme malzemeleriyle kaplanmalıdır.
- Açık/kapalı otoparkların giriş/çıkış alanlarında, araç trafiğini aksatmayacak ve görülebilir yerlere engellilerin de algılayabileceği şehir, mahal, acil durum gibi bilgi panoları yerleştirilmelidir (Anonim 2011).

Şekil 2.13 Park Yeri Genişliği (Anonim 2011)

2.5.4.2 Taşıt park yeri türleri

Taşıt park yerleri TS 12576'da taşıt yolu kenarındaki park yerleri ve taşıt yolu dışındaki park yerleri olmak üzere iki grupta toplanmıştır.

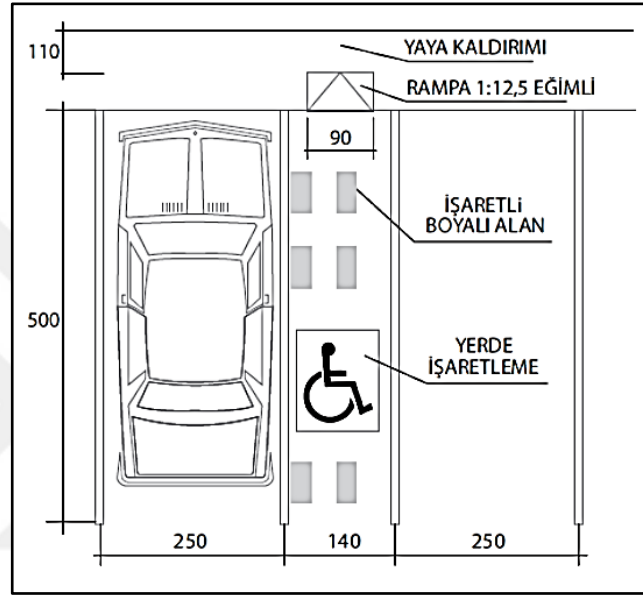
Taşıt Yolu Kenarındaki Park Türleri

- Taşıt yolu üzerinde yaya kaldırım kenarında araçların park etmelerine müsaade edilmiş ise, park yerinde engelliler için de yeterli sayıda elverişli park ve inme/binme yerleri ayrılmalıdır.
- Park yeri engelli işareti ile belirlenmelidir.
- Engelli park işaretleri görülür, okunur ve ışıklı olmalıdır.
- Kaymayı önleyen bir düz satırla kaplanmış yol seviyesinde engellenmemiş inme/binme alanları olmalıdır.
- Kaldırım rampası yapılmalı ve bordür taşı yüksekliği 3 cm olmalıdır.

Taşıt Yolu Dışındaki Açık Otoparklar

Açık otopark yerlerinde aşağıdaki şartlar bulunmalıdır (Anonim 2018a);

- Sembol veya trafik işaretleri açıklamaları,
- Yol seviyesinde kaymayı önleyen malzemeyle düzgün kaplanmış, engellenmemiş inme/binme alanı,
- Zeminde ve direklerde yönlendirici oklar,
- Engelliler için ayrılmış park yerlerinde rampa ve engellilere ait park yeri işareti olmalıdır (Şekil 2.14).

Şekil 2.14 Açık otoparkta engelli park alanı (Anonim 2010)

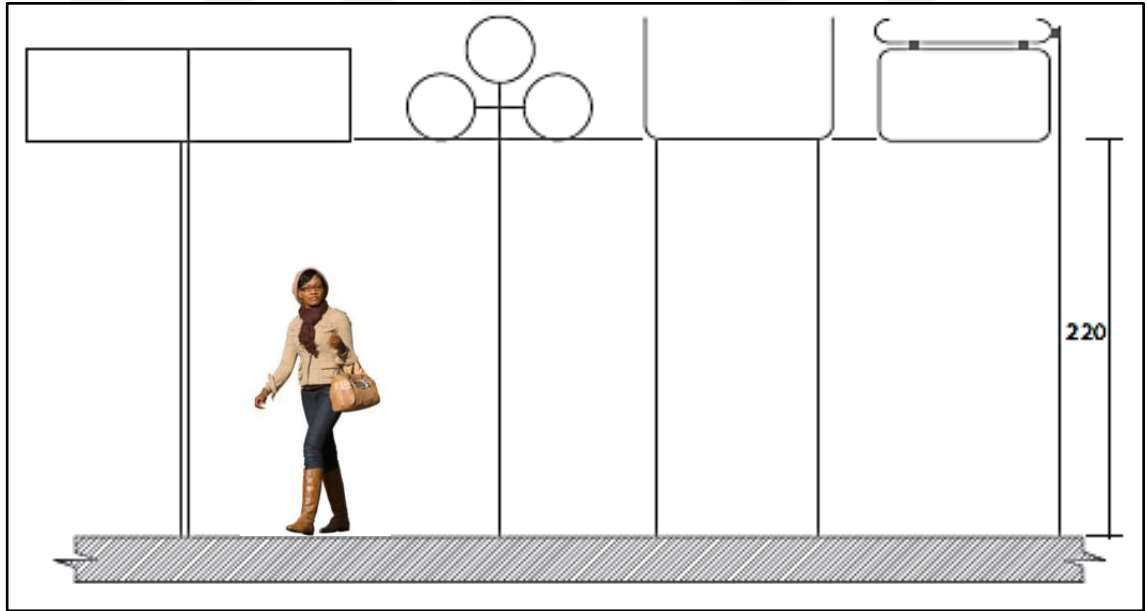
2.5.5 Kent donatı elemanları

Kent donatı elemanları; oturma elemanları, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, bitki dikim elemanları ve uyarı ve bilgi levhalarını kapsamaktadır.

Kent donatı elemanlarının tasarımı ve düzenlenmesinde yapılması istenen standartlar TS 12576'da şu şekilde belirtilmiştir:

- Kent mobilyaları ve donanımları uygun yerlerde kullanılmalı, yeterli işaretlemelerle ve zeminde doku farklılıklarıyla yerleştirilmelidir.

- Çöp kutuları ve oturma elemanları yaya yolu güzergâhında engel teşkil etmeyecek şekilde yerleştirilmelidir.
- Yaya yolu güzergâhındaki saksı, oturma elemanı, çöp kutusu vb. engeller zıt renkli malzeme ve zeminde doku farklılıklarıyla işaretlenmelidir. Bu işaretlerin yükseklikleri 70 cm'den az olmamalıdır.
- Kent mobilyalarının kenarları keskin ve çıkıntılı olmamalıdır.
- Kent donatı elemanlarındaki döşeme kaplamalarında doku farklılaşması yaratılmalıdır.
- Kent mobilyalarının rengi kolay algılanabilir, zıt renkler seçilmelidir.
- Yaya kaldırım üzerinde bulunan aydınlatma elemanları kaldırım seviyesinden 10 cm yüksekteki bir platform üzerinde olmalıdır (Anonim 2011).
- Baş kurtarma mesafesi 2,2 metreden yüksek yapılmalıdır (Şekil 2.15) (Anonim 1999).
- Engelsiz aydınlatma elemanlarının üzerindeki donatı ve butonların yükseklikleri 140-160 cm olmalıdır (Anonim 1999).
- Aydınlatma elemanlar, görsel erişimi sağlayacak uygun konum ve aydınlık düzeyinde olmalıdır (Anonim 1999).

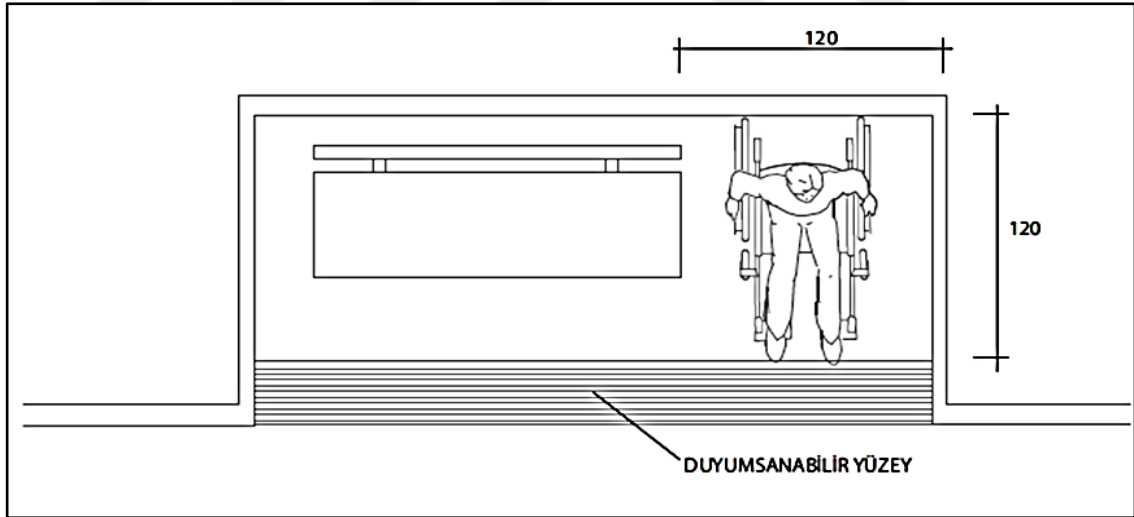

Şekil 2.15 Kaldırımdaki ağaç ve donatıların baş kurtarma mesafesi (Anonim 2004)

2.5.5.1 Oturma elemanları

Oturma elemanları tasarlanırken;

- Oturma elemanları parklarda, spor alanlarında, binaların giriş ve çıkışında konumlandırılmalıdır.
- Oturma elemanları arasındaki mesafe 1 metre veya 2 metre olmalıdır.
- Dinlenme-oturma alanları tuvaletlerin yakınında konumlandırılmalıdır.
- Oturma elemanının yanında tekerlekli sandalyeler için 1,20 metrelik alan bırakılmalıdır (Şekil 2.16) (Anonim 2011).
- Oturma elemanının yerden yüksekliği 0,45 metre, sırt yaslama yerinin yerden yüksekliği 0,70 metre olmalıdır.
- Oturma elemanlarındaki masaların yüksekliği 750 cm ile 900 cm arasında olmalı, tekerlekli sandalyenin yaklaşabilmesi için masanın altındaki asgari yükseklik 600 cm olmalıdır.

Şekil 2.16 Dinlenme alanının tasarımı (ölçüler m'dir) (Anonim 2004)

2.5.5.2 Çöp kutuları

Çöp kutuları yaya yolu kenarında bordür taşına asgari 40 cm uzaklığında yayaların geçişine engel olmayacak şekilde bordür taşına en az 40 cm uzaklığında konumlandırılmalıdır. Çöp kutularının yüksekliği 90 cm ile 120 cm arasında olmalıdır (Anonim 2011).

2.5.5.3 Uyarı ve işaret levhaları

TS 12576'ya göre otoparktaki uyarı ve işaret levhaları aşağıdaki gibi olmalıdır (Anonim 2011).

- Otopark alanında engellilerin park edebileceğini bildiren levhalar, kolay görülebilen ve okunabilen engelli işaret levhası ile otopark içinde engellinin park edeceği yere kadar yön gösterici engelli levhası bulunmalıdır.
- Açık otoparkta, zeminde engelli park işareti, kapalı otoparkta zeminde, duvarda ve tavana asılı engelli park işareti konmalıdır.
- Otoparkta kullanılan yol işaretleri aydınlatılmalıdır.
- Otoparkın giriş ve çıkışı, yol kotu ile aynı seviyede olmalı veya kot farkı varsa rampanın eğimi en fazla % 8'i geçmemeli, zemin kaymayı önleyen ve giriş çıkışı belirten farklı doku malzemesiyle kaplanmalıdır.
- Açık veya kapalı otoparkların giriş/çıkış alanlarında görülebilir yerlere kolay algılanacak acil durum bilgi panoları yerleştirilmelidir.

2.5.6 Yaya kaldırımındaki ağaçlar

- Yaya kaldırımında bulunan ağaç veya çalıların çevresi uyarıcı duyumsanabilir yüzey öğeleri ile çevrelenmelidir.
- Kökün yayılma alanının üzerindeki toprak yüzeyinin genişliği, ağacın gövde çapının merkezinden çevresine minimum 100 cm'dir.

- Taşıt yolu ile kaldırım kenarına dikilecek ağaçlar, çalılar, çiçeklik/saksılar yaya kaldırımı boyunca en az 75 cm en çok 120 cm genişliğinde hissedilebilir bir şerit içinde aynı hizada yerleştirilmelidir.

2.6 Özel bahçeler

Özel bahçeler 2 alt başlık olarak incelenmiştir.

2.6.1 Duyu bahçeleri

Bahçelerin insanlar için, depresyon, anksiyete ve stresi azaltma gibi terapatik yararları bulunmaktadır. Otistik bireylerin dünyasında çok çeşitli seçenekler, onlara kendilerini ve çevreleri üzerinde kontrol hissi vermekte ve sonuç olarak onların kendilerine olan güvenlerini geliştirmektedir. Bir açık mekânda otizimli bireyler için sıkıntıya neden olabilecek fiziksel etkileme, örneğin; aşırı parlak görünen günlük aydınlatmaları, bulantıya neden olabilecek bir parfüm kokusu, gaz reflekslerini ortaya çıkarabilecek belirli gıdalar veya dokuları içerebilir. Bu tür reaksiyonların bir kısmını ya da tamamını yaşayan otizimli bireyler hissettikleri rahatsızlık nedeniyle kolayca üzülmeler. Bu noktada duyu bahçeleri bu sıkıntılarla baş etmelerinde yardımcı olur.

Duyu bahçelerinin üç temel işlevi bulunmaktadır.

1.Terapatik (iyileştirici)

2.Eğitimsel

3.Restoratif (Onarma-yenileme) (Otistik bireylerin aşırı uyarılmış duyuları üzerine kontrol sahibi olmalarına fırsat tanıma) (Anonim 2016).

Ayrıca duyu bahçelerinin sosyalleşme, bahçıvanlık tedavisi gibi işlevleri de bulunmaktadır. Otizimli bireyler için yararlı olan ‘duyusal bahçe’ fikri oldukça yenidir ve bireylerin duyusal sistemlerini uyarmak, geliştirmek veya dengelemek için fırsatlar sunan duyusal bir ortam yaratmayı amaçlamaktadır. (Wilson 2006, Serdaroğlu 2012).

Otizmli bireylerin bahçe ortamında dünyayı öğrenme olanakları sonsuzdur. Duyu bahçesi tasarımında yapısal tasarım ve bitkisel tasarım ilkeleri yer almaktadır. Yapısal tasarımı patika-yürüyüş yolları, kameriyeler vb. elemanları içerir. Bitkisel tasarımda ise beş duyu için uyarıcı özellikleri olan bitki kullanımları yer almaktadır. Bu tasarım ilkeleri, duyuşal evre kavramlarıyla birleştirildiğinde, iyi tasarlanmış bir duyuşal bahçe otizmli bireyler için yaşamlarını değiştirmede etkili olabilir. (de Wit 2016, Şensoy 2017).

Duyu bahçesi kullanımı ‘pasif’ ve ‘aktif’ olarak sınıflandırılabilir (Gonzalez ve Kirkevold 2016, Şensoy 2017).

Pasif kullanım: Duyu bahçesinde, temiz havanın, güzel iek kokularının, manzarasının, güneş ışığının, çeşitli duyu uyarılmalarının tadını çıkarmak demektir.

Aktif kullanım: Bahçede daha amaçlı faaliyet anlamına gelmektedir. Baheyle uğraşma aktif kullanım olarak değerlendirilir (Gonzalez ve Kirkevold 2016, Şensoy 2017).

Otizmli birey için duyu bahçesi tasarımı

- Otistik bireyler için net görüş sağlayacak hatlar oluşturulmalı ve bu bireyler ışığa aşırı duyarlı olduğundan, bahçe alanlarında gölge sağlamalıdır.
- Otizmli bireyler için görme duyusunun uyarılması önemlidir. Bu duyunun uyarılması için; hareket, doku, biçim, renkler, ışık ve gölgeyi içeren unsurlar duyu bahçesine konulmalıdır. Ayrıca ağaç kabuğu, bitki yaprak dokuları gibi dokular tasarımda kullanılmalıdır. (Anonim 2016). Çizelge 2.2’de Duyu bahçesi tasarımıda olması ve olmaması gereken özellikler verilmiştir.

Çizelge 2.2 Duyu bahçesi tasarımında olması ve olmaması gereken özellikler (Philips vd. 2011, Şensoy 2017).

Duyu Bahçesinde Olması Gereken Özellikleri	Duyu Bahçesinde Olmaması Gereken Özellikler
• Renk ve Doku Ögesi • Hareketli Su Ögesi • Süs Havuzları • Ufak Şelaleler • Çakıl Yollar • Çim alanlar • Yönlendirme ve Bilgilendirme • Pürüzsüz ve Geniş Yüzeyler • Güçlü Kokusu Olmayan Bitkiler • Yenilebilir Meyve ve Sebzeler	• Sivri Keskin Malzemeler • Zehirli Bitki Türleri

- Seslere hassas otistik bireyler için trafiğin yoğun olduğu bölgelerde tehlikelerden korunmaları için tedbirler alınmalıdır.
- Bahçe içinde ses unsuru yaratmak için müzik koridorları kullanılmalıdır. Ayrıca doğa seslerinin bulunduğu ortamlara yer verilmelidir.
- Kullanılan malzemelerin dokularının bazı otistik bireyler için önemli olduğunu düşünülerek çakıllı yollar, kum havuzu, çim alanlar kullanılmalıdır.
- Otistik bireylerde çok güçlü kokular sorun oluşturabileceğinden, güçlü kokulara sahip olmayan, çiçekleri olan kokulu bitkiler yerleştirilmelidir. (Philips vd. 2011, Şensoy 2017).
- Mekânlar arasında geçiş sağlanmalıdır (Hussein 2010, Hussein vd. 2016, Şensoy 2017).
- Planlamada basit hatlar kullanılıp karmaşık kavramlardan uzak durulmalıdır.
- İnsanların doğrudan üzerine gelen aşırı ve rahatsızlık veren edici aydınlatma yerine, su ve yol kenarlarına az ışıklı ve alçak aydınlatma elemanları konularak gölge etkisi yaratılmalıdır (Zeiselve Tyson 1999, Şensoy 2017).
- Sosyalleşmeye katkı sağlanması için bitki dikim alanları tasarlanmalıdır.
- Hem zihinsel hem de fiziksel egzersiz yapmaları için mekanlar oluşturulmalıdır. (Sakıcı ve Var 2014).
- Bahçe düzenlemesi; keskin hatlı, yoğun ve düz çizgiler yerine yuvarlak ve eğri hatlı olmalıdır (Whitehouse, 2001, Şensoy 2017); keskin hatlı ani geçişler yerine yumuşak geçişler düşünülmelidir (Wohwill 1983, Sakıcı ve Var 2014, Şensoy 2017).

- Etkinlik alanları, güvenli olması için, bina ve çevresinden gözlemlenecek şekilde düzenlenmelidir (Billings 2004, Şensoy 2017).

2.6.1.1 Duyu bahçelerinde kullanılabilecek bitkiler

Duyu bahçesinde kullanılacak bitki türleri otizmlili bireyler için yatıştırıcı özelliği bulunan ve koku, tatma, görme, dokunma, işitme duyularını uyarıcı türler olmalıdır. Duyu bahçesinde yenilebilir meyveler, sebzeler ve baharatlı bitkiler karıştırılarak ekilebilir. (Adevi ve Martensson 2013, Balode ve Skuje-niece 2013, Şensoy 2017). Çizelge 2.3’de duyu bahçesinde kullanılabilecek bazı bitki türleri verilmiştir.

Çizelge 2.3 Duyu Bahçesinde Kullanılabilecek Bazı Bitki Türleri (Adevi ve Martensson 2013, Balode ve Skuje-niece 2013, Şensoy 2017)

Yatıştırıcı •Foeniculum vulgare (Rezene) •Allium sativum (Sarımsak) •Salvia officinalis (Adaçayı)	Görme Duyusu İçin •Justicia brandegeeana (Karides Çiçeği) •Lagerstroemia indica (Oya Ağacı) •Gazania rigens (Koyungözü Çiçeği)
Koku Duyusu İçin •Rosa L.(Gül) •Jasminum grandiflorum(Yasemin) •Pinus sylvestris (Çam) •Acacia farnesiana (Akasya) •Buddleia davidii (Kelebek Çalısı) •Lavendula spp. (Lavanta) •Rosmarinus officinalis (Biberiye) •Salix babylonica (Salkım Söğüt)	Dokunma Duyusu İçin •Salix caprea (Keçi Söğüdü) •Geranium sanguineum (Sardunya) •Rumex acetosella (Kuzukulağı) •Cyclamen
Tatma Duyusu İçin •Solanum lycopersicum (Domates) •Capsicum frutescens (Süs Biberi) •Daucus corata (Havuç) •Mentha suaveo-lens (Nane) •Salvia spp. (Adaçayı)	İşitme Duyusu İçin •Bambuseae (Bambu) •Briza maxima (Zembilotu) •Miscanthus giganteus (Çin Kamışı) •Quercus spp. (Meşe) •Phoenix dactylifera (Hurma)

2.6.2 İyileştirme bahçeleri

İyileştirme bahçeleri; fiziksel ya da zihinsel engelli bireyler ile sağlık sorunu nedeniyle hastanede tedavi görmemekte olan her yaştaki bireylerin, iyileşmelerine yardımcı olan toprak, bitki ve doğa gibi elemanlara dayalı bir tedavi edici, eğitici ve geliştirici

aktiviteler bütünüdür. İyileştirme bahçeleri, rehabilitasyon merkezlerinde yer alan bahçeler, seralar, okul bahçeleri gibi tedavi gören bireylerin bulunduğu ya da yaşadığı, eğitildiği ya da tedavi edildiği yerde yer alabileceği gibi evinde, çatı bahçesinde, balkonunda ya da evinin bahçesinde olabilir (Uslu ve Shakouri 2012).

İyileştirme bahçelerinde aktiviteler düzenlenmelidir. Bunlar, meyve ve sebze bahçesi düzenlenmesi, hazırlanması, taş ve ot gibi yabancı maddelerin ayıklanması, fidan çukurlarının kazılması şeklinde olabilir. Yeşil alanlardan yabani otların temizlenmesi, meyve ve sebze toplanması gibi faaliyetler yıl içinde hangi dönemde ve ne kadar sürelerle yapılacağı bu işin uzmanı tarafından önceden planlanmalıdır. Program ve mevsimsel aktiviteler, hazırlanan bu takvime göre yapılması yapılmalıdır (Uslu ve Shakouri 2012).

Tedaviye katılan çocuklar tarafından, bir bitkinin köklendirilmesi ve belli bir zaman sonra dikime hazır hale getirilmesi faaliyetinde, yaptıkları işlerde verilen emeklerin boşa gitmediğini görmeleri, bir işi başarmanın verdiği mutluluk onların iyileşmelerine yardımcı olacaktır. Özellikle engelli çocukların, bitki üretimi ve bakım işlerinde çalışmaları aynı zamanda motor becerilerini ve yeteneklerini geliştirmelerine katkı sağlar. Hareket güçlüğü, uzanma engeli gibi nedenlerden dolayı iyileştirme bahçeleri çeşitlerinden biri olarak bitki üretimi ya da bitki bakımı seçildiğinde, üretim alanı tekerlekli sandalye kullanıcıları için, yer seviyesinden belli bir yükseklikte, tezgahlarda ya da kasalarda olmalıdır (Uslu ve Shakouri 2012).

2.7 Parklar

Parklar; kent insanlarının yeşil bitki örtüsü ile dinlenme ihtiyaçlarına cevap veren açık alanlardır.

2.7.1 Kent parkları

Kent parkları, kente yaşayanların tümüne hizmet veren büyük ölçekli parklardır. Nüfusun büyüklüğüne göre değişmekle beraber 40-400 hektar arasında olabilmektedir.

Bu parkların etki alanı 3200- 4000 m arasındadır. Buralara ulaşım mesafesi 30-60 dakikalık yürüme mesafesinde, motorlu taşıtlarla da 5-20 km uzaklıkta ulaşılacak mesafededir. Kent parkı planlanmasında, inşasında hizmet vereceği kişi sayısı, arazinin büyüklüğü ve morfolojik yapısı dikkate alınmaktadır (Dil 2004).

Lynch'e (1981) göre kent parkları; kentsel yerleşmeler içinde, genellikle merkezi olarak konumlanan, görsel olarak kentin bir parçası durumunda ve bölge parkına göre daha büyük ölçekli alanlardır. Bu parklar, bireylerin günlük kullanım için rahatlıkla ulaşabilecekleri yerde bulunan, bireysel ya da grup etkinliklerine olanak sağlayan alanlardır.

Kent bir kamusal alan, kent yaşamı ise kamusal alan kavramının doğduğu ve tarih boyunca geliştiği yerlerdir (Arendt 1969). Kamusal açık yeşil alanlar sistemi içerisinde kalan kent parkları; fiziksel, teknik, klimatolojik, rekreasyonel, sağlıklı, sosyal ve estetik gereksinimleri karşılamalıdır (Bayraktar 1973, Çınar 2008).

Gold'a (1980) göre, kent parkları, kolay ulaşılabilen, kentin gürültü ve karmaşasından kurtulup rekreasyonel etkinliklerde bulunulabilecek alanlardır. Kentin merkezinde veya merkeze yakın bir konumda olmalıdır. Merkeze yakın düzenlenme imkânı olmaması durumunda, kent sınırları yakınında hatta dışında da olabilir. Kent parkları her 1000 kişi için 12 hektar olacak büyüklükte olması önerilmektedir. Bu parklar, en az 40 hektar alanda düzenlenebilmekle birlikte, 100-400 hektar büyüklüğündeki alanlar daha fazla tercih edilmektedir. Kent parkları, 50.000-100.000 kişilik nüfus için 30 dakikalık araba ulaşımında olmalıdır. Bu parklar; kentsel yeşil sistem içinde olan diğer yeşil alanlar, koruluklar, değişken topoğrafya ve su elemanları, piknik alanları, nehirde bot gezinti kulvarları, yüzme, yürüyüş ve atla gezinti yolları, bir doğa merkezi, günübirlik kamp yerleri ve doğa sporları olanakları bulundurabilirler (Özkır 2007).

Merkezi konumda bulunan kent parkları, bünyesinde önemli ve farklı ölçekli üniteler barındırabilirler. Bu üniteler, şehrin büyüklüğüne göre bir ya da birden fazla bulunabilir. Bu tür parklar; 70-80 dekardan az olmayan ölçekte olup, mahalle parklarında bulunmayan fonksiyonları bünyesinde barındırırlar. Kent parklarının kapasite

hesaplanmasında, her 100 kişi için 1 dekar olmak üzere, 400 dekardan az olmamasına dikkat edilmelidir. Bu parklarda mahalle parklarından farklı olarak, yapay göletler, açık hava sergi alanları, açık tiyatro amfileri, her 5000 kişiye bir kapalı ve bir açık yüzme havuzu düzenlenmelidir (Uzun 1990).

Ayrıca, kent parkları bünyesinde, rekreasyon amaçlı havuzlar, tenis kortları (4-12 adet), çim futbol sahaları, açık hava tiyatrosu, piknik alanları, yaya gezinti yolları, paten alanları, oturma yerleri, teraslar, çay bahçeleri, lokantalar, acil yardım, PTT ve servis hizmetleri için tesisler, tuvalet üniteleri, otoparklar, gösteri alanları ile servis yolları bulunmalıdır (Uzun 1990). Çeşitli etkinliklere olanak veren geniş su yüzeyleri, tepeler, ağaçlık alanlar, geniş çim yüzeyleri, kapalı sergi ve satış birimleri de kent parklarında yer almalıdır. Ayrıca teknik ve idari hizmet üniteleri ile banklar, çeşmeler, heykel ve plastik elemanlar, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, bitki kapalı gibi donatı elemanları da kent parklarının vazgeçilmez tamamlayıcı parçalarıdır (Özkan 2001, Uzun 2005).

2.7.2 Mahalle parkları

Mahalle parkları; kent bütünü içerisinde bir ya da birkaç yerleşim bölgesine hizmet veren, kent parklarına göre daha küçük yeşil alanlardır. Bu parklar, yaklaşık 5000-12000 kişinin rekreasyonel ihtiyaçlarına cevap verir. Bu nedenle, park tesislerinin yakın ulaşım mesafesinde ve yeterli genişlikte olmaları gerekmektedir. Mahalle parkları, genç ve yetişkin insanlar için aktif ve pasif rekreasyonel ihtiyaçlarını bir ölçüde karşılayabilecek büyüklükte dirler. Bu parkların yoğun yapı kitleleri içinde ya da yakınında önemli yeşil alanlar olması nedeniyle yetiştirilen bitkiler fonksiyonel ve estetik amaçlar için dikilir ve bitki türleri kent atmosferine uyabilmelidir. Mahalle parkları, kent insanlarının gezinme ve kentin içinde nefes alma ihtiyacına cevap verirler. Bu parklar düzenlenirken serinlik ve gölge mekânların oluşturulması unutulmamalıdır. Parkın bakım, onarım, hizmet üniteleri, tuvalet tesisleri, bitkisel imalatlar bu parkın sorumluluğunda olan belediyeye aittir. Özel oyun ve spor alanlarına sahip olmayan yerleşimlerde yer alan mahalle parkları, birçok olanakları belli ölçülerde bünyesinde bulundurmaktadır. Bu parklar içindeki oyun alanları, farklı fonksiyonlara göre kullanım

olanakları içermeli ve fonksiyonlar yönünden birbirlerini olumsuz etkileyici olmamalıdır. Daha uzun süreli ve daha çok insan kullanabilmesi amacıyla gece aydınlatmaları konulmalıdır. Böylece genç, yetişkin ve çocukların çalışma saatleri dışında rekreasyonel olanakları sağlamış olunur (Fogg 1992, Uzun 2005).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Çalışmanın konusu engellilerin dış mekânda yaşadıkları erişebilirlik sorunlarıdır. Parkların büyüklük/standart, hizmet/etki alanı, erişebilirlik, konumlama, aktivite/etkinlik, varlığı yönünden mekânsal ve fonksiyonel özellikleri önemsenerek Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin prestij parklarından olan Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı, Çankaya Belediyesi'nin mahalle parklarından Can Yücel Parkı çalışmanın ana materyalleri olarak saptanmıştır.

Çalışma konusu ilgili kaynaklar (kitaplar, tezler, raporlar, makaleler, internet siteleri, bildiriler vb.) , uydu görüntüleri, engelli bireyler ve engellilerle ilişkili kurum ve kuruluşlarla yapılan görüşmeler, ilgili kurumlardan temin edilen projeler ve park kimlikleri engelli bireyler için düzenlenmiş ulusal ve uluslararası standartlar çalışmanın materyallerini oluşturmaktadır. Araştırma alanı olarak seçilen parkların özellikleri çizelge 3.1'de verilmiştir.

Çizelge 3.1 Araştırma alanı olarak seçilen parkların özellikleri

Mekansal Özellikler		Dikmen Vadisi Parkı	Göksu Parkı	Can Yücel Parkı
Park Alanın Büyüklüğü		619.076 m ²	508.000 m ²	9.000 m ²
Erişebilirlik Özellikleri	Toplu Taşıma Güzergahlarına yakınlık	Park çevresinde minibüs ve otobüs durakları bulunmaktadır.	Park çevresinde minibüs, otobüs ve metro durakları bulunmaktadır.	Park çevresinde minibüs ve otobüs durakları bulunmaktadır.
	Otopark Varlığı	Parka ait 62 araçlık düzenlenmiş otopark bulunmaktadır. Engelli otoparkı bulunmamaktadır.	Parka ait 2500 araçlık düzenlenmiş otopark bulunmaktadır. 125 adet Engelli otoparkı bulunmaktadır.	Otopark bulunmamaktadır.
Konumlanma Özellikleri	Kent içi Konumlama	Dikmen- Ayrancı semtleri arasındaki vadiye konumlandırılmıştır.	Eryaman semti susuz gölü üzerine konumlandırılmıştır.	Çankaya ilçesinin Çiğdem mahallesine konumlandırılmıştır.
	Park Çevresi Sosyal Donatı ve Hizmet Varlığı	Ticaret -Dini Tesis Sosyo-kültürel tesis	Ticaret -Dini Tesis Sosyo-kültürel tesis	Ticaret -Dini Tesis

Çizelge 3.1 Araştırma alanı olarak seçilen parkların özellikleri (devam)

Aktivite Alanlar/ Etkinlik Özellikleri		Aktif Rekreasyon Olanakları	Oturma, Dinlenme, Eğlence, Spor, Piknik, Yürüyüş/ Koşu, Seyir/ Gözlem	Oturma, Dinlenme, Eğlence, Spor, Piknik, Yürüyüş/ Koşu, Seyir/ Gözlem	Oturma, Dinlenme, Eğlence, Spor, Piknik, Yürüyüş/ Koşu
	Yeşil Alan Varlığı	% 80	% 70	% 65	
	Su Yüzeyi	Havuz	Gölet	-	
Kullanım Varlığı Özellikleri		• Yürüyüş Yolu • Koşu Yolu • İdare Binası • Seyir Terasları • Açık Gösteri ve Etkinlik Alanları • Yeme-İçme Birimleri • Havuzlar • Çocuk Oyun Alanları • Kondisyon Alanı • Tırmanma Duvarı • Lunapark • Mini Futbol Sahası	• Yürüyüş Yolu • Koşu Yolu • İdare Binası • Seyir Terasları • Açık Gösteri ve Etkinlik Alanları • Yeme-İçme Birimleri • Gölet • Çocuk Oyun Alanları • Kondisyon Alanı • Mini Futbol Sahası • Voleybol sahası • Tenis Sahası	• Yürüyüş Yolu • Koşu Yolu • Çnakaya Evi • Oğuz Tansel Halk Kütüphanesi • Açık Gösteri ve Etkinlik Alanları • Çocuk Oyun Alanları • Kondisyon Alanı • Mini Futbol Sahası • Voleybol sahası • Tenis Sahası	

3.2 Yöntem

Araştırma amacı, kaynak taramaları (kitaplar, tezler, raporlar, makaleler, internet siteleri, bildiriler vb.) sonucu elde edilen erişebilirlik tanımı ve bilgileri ve bu doğrultuda yapılan gözlemler sonucunda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından erişebilirlik standartları temel alınarak hazırlanan Açık Alanlar için Erişebilirlik İzleme ve Denetleme Formundan yardım alınarak, yeni bir gözlem formu oluşturulmasıyla Ankara'daki mekânsal özelliklerine göre seçilen üç parkın engelliler için açık alan erişebilirliğinin ne kadar sağlandığına ilişkin bir değerlendirme yapılmasına dayalıdır.

Araştırma üç aşamada yürütülmüştür.

Birinci aşamada çalışma alanı ve çalışma konusuyla ilgili yayınlanmış kitap, tez, rapor, makale, bildiri, internet siteleri gibi yazılı kaynaklar araştırılıp, konuyla ilgili ulusal ve

uluslararası standartlara yönelik kaynak taramaları yapılmıştır. Bu kaynaklara ulaşmak için yetkili kurum ve kişilerce yapılan görüşmelerden de yararlanılmıştır.

İkinci aşamada ise alanlara ilişkin özellikler belirlenmiş, Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın kullandığı İzleme ve Denetleme Formundan ve Kentsel Açık Alanların Fiziksel Engelliler Tarafından Değerlendirilmesi, Tekirdağ Süleyman Paşa İlçesi Örneği (Aygün 2017) tez çalışmasındaki gözlem formundan yararlanarak çalışılan parklar için gözlem formu oluşturulmuştur. Yapılan ölçümlerin standartlara uygunluğu incelenerek, hazırlanan gözlem formu üzerine alınan notlar yorumlanıp fotoğraf ve ölçümlerle desteklenerek ayrıntılı olarak bulgular kısmında belirtilmiştir.

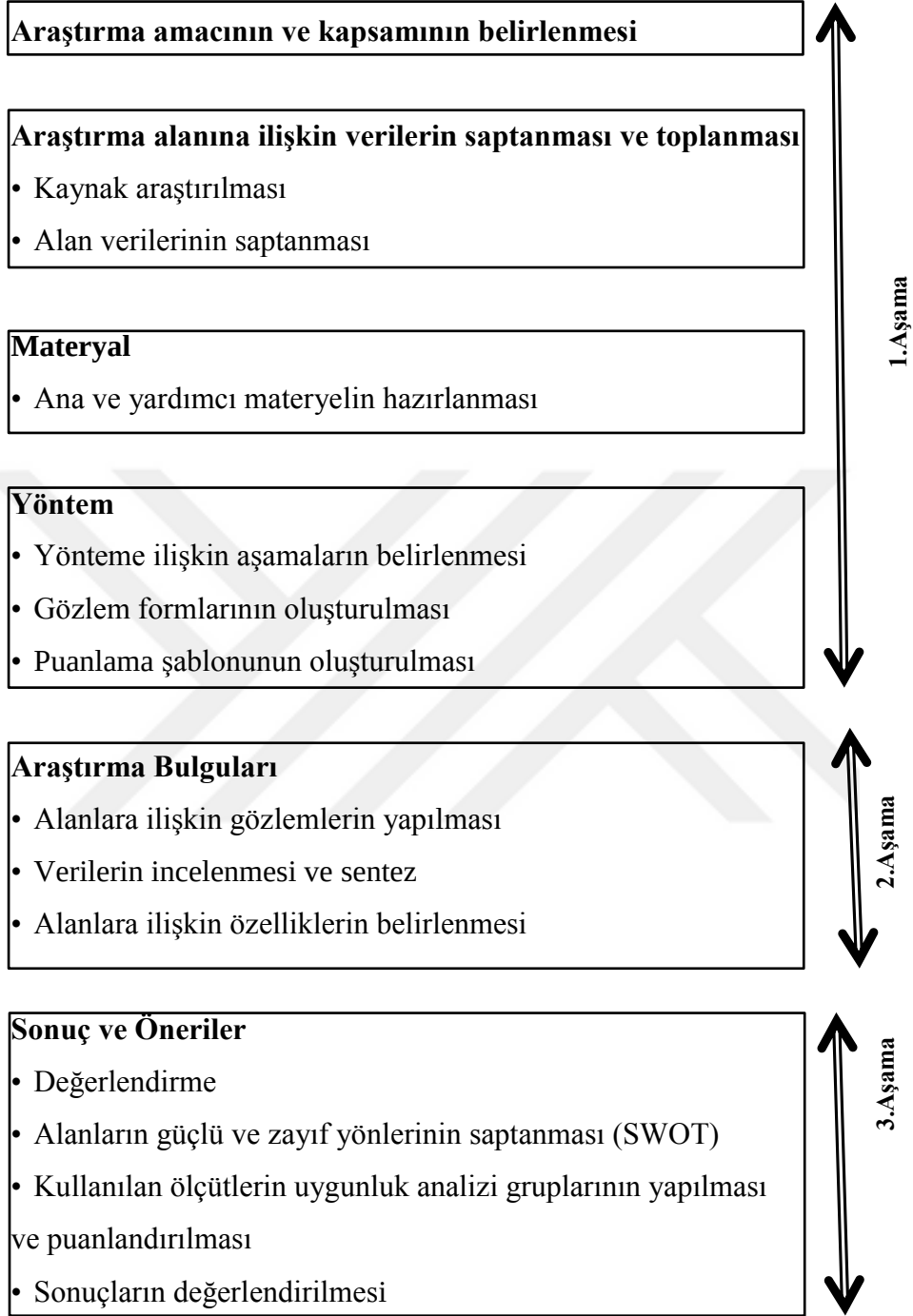
Çalışmanın üçüncü aşamasında Alanların güçlü ve zayıf yönleri saptanmıştır. Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın fiziksel durumunun ölçütlere uygunluklarının belirlenebilmesi için uygunluk düzeyi grupları oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda var olan durumun iyileştirilmesi ve engelsiz mekânların yaratılabilmesi için, çözüm önerileri sunulmuştur.

Bu çalışma ile belediyelerin parklarda erişilebilirlik konusundaki iyileştirme çalışmalarına, sorunların daha ayrıntılı olarak ortaya konulmasıyla daha fazla yarar sağlanacağı düşünülmektedir.

Bu tez çalışmasının hedefleri;

- Erişilebilirlik konusunda; belediyelerin, ilgili kurum ve kuruluşların bilgi ve duyarlılıklarını arttırmak, konuyla ilgilenen kişilere farkındalık yaratmak, standartların varlığı konusunda bilgilendirmek,
- Kent parklarına engellilerin tarafından bakarak, engelli insanların yaşadıkları erişilebilirlik zorluklarını göstermek,
- Yerel yönetimlere bu koşulların uygulanması ve kontrolü hakkındaki beklentileri duyurmaktır.
-

Çizelge 3.2 Çalışma yöntemi akışı

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde çalışma alanları olarak seçilen Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın varolan durumu, TSE 12576 şehir içi yollar- engelli ve yaşlılar için sokak, cadde, meydan ve yollarda yapısal önlemler ve işaretlemelerin tasarım kurallarında belirlenen standartlar tarafından uygunluğu kullanılarak ortaya konulmuş, engelli bireylerin karşılaştıkları engeller yerinde saptanmıştır.

Arazi çalışmalarında yapılacak ölçümleri kolaylaştırmak amacıyla oluşturulan gözlem formu alanların nitelik ve niteliklerine göre çizelge 4.1 de işaretlenmiştir.

Çizelge 4.1 Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nda Kullanılan Gözlem Formu (Aygün 2017'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır)

		DİKMEN VADİSİ PARKI		GÖKSU PARKI		CAN YÜCEL PARKI	
		EVET	HAYIR	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR
KOD 1	PARK GİRİŞLERİ						
	Parkın birden fazla girişi var mıdır?	✓		✓		✓	
	Aralarında 50 metreden fazla mesafe bulunan park girişleri bulunuyor mu?	✓		✓		✓	
	Parkın girişinde kot farkı var mıdır?	✓		✓		✓	
	Girişlerdeki rampa eğimi standartlara uygun mudur?	✓			✓	✓	
	Park girişlerinde görme engelliler için hissedebilir yüzey uygulaması, park krokisi ve yönlendirme levhaları bulunuyor mu?		✓		✓		✓
KOD 2	YAYA YOLLARI VE KALDIRIMLAR						
	Park taşıt kullanımına açık mıdır?	✓		✓			✓
	Yayaların güvenli hareketi için, yayaların kullandığı güzergâhta yolun taşıt yolundan ayrılmasını sağlayan güvenlik önlemleri bulunmakta mıdır?	✓	-	✓		-	--
	Yaya yolu başlangıç ve yol ayrımlarında görme engelliler için hissedebilir yüzey ya da doku farklılıkları var mıdır?		✓		✓		✓
	Yürüyüş yolları ve kaldırımların engellerden arındırılmış uzaklığı en az 150 cm' midir?		✓		✓	✓	
	Yaya kaldırımı kenarındaki bordür taşının yüksekliği araç yolundan 15 cm yüksek ve döşeme kaplaması farklı renk ve dokuda mıdır?	✓		✓			

Çizelge 4.1 Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı’nda Kullanılan Gözlem Formu (Aygün 2017’den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır) (devam)

Yaya kaldırımı yüzey kaplaması; düz, dayanıklı, kaygan olmayan, sabit, malzeme midir?	✓		✓		✓	
Yaya kaldırımı yüzeyinde beklenmedik düzey farklılıkları giderilmiş midir?		✓		✓	✓	
Yaya yolunun gerektiğinde bakım ve onarımı yapılıyor mu?	✓		✓		✓	
Yaya yolunda hissedilebilir, uyarıcı yüzeyler ve kılavuz çizgileri var mıdır?		✓		✓		✓
Süs bitkileri, saksılar, elektrik direkleri, oturma elemanları gibi nesneler yaya yolu dışında yerleştirilmiş midir?		✓		✓	✓	
Yaya yolu zemin kaplaması engellilerin rahat kullanmalarına uygun mudur?		✓		✓	✓	
Yaya yolu boyunca bulunan ağaçların dalları ve kentsel donatılarının yerden yüksekliği en az 220 cm midir?	✓		✓		✓	
Yaya yollarında gece güvenliği ve konforu için yeterli aydınlatma yapılmış mıdır?	✓		✓		✓	
Ses çıkaran döşeme malzemeleri (ahşap vb.) kullanılmış mı?	✓		✓			✓
Yapım- onarım ve alt yapı çalışmaları varsa gerekli işaretlemeler yapılmış mıdır?	✓		✓		✓	
Yaya yolunda hissedilebilir, uyarıcı yüzeyler ve kılavuz çizgileri var mıdır?		✓		✓		✓
KOD 3 MERDİVENLER VE RAMPALAR						
Merdiven düz, dayanıklı, kaygan olmayan, sabit malzeme ile kaplanmış mıdır?	✓		✓		✓	
Merdiven kenarında rampa bulunmakta mıdır?		✓		✓		✓
Merdivenin basamak genişlikleri en az 30 cm genişlikte midir?	✓		✓		✓	
Merdiven basamak yükseklikleri en fazla 15 cm midir?	✓		✓		✓	
Merdivende yer alan tüm basamakların yükseklik ve genişlikleri aynı mıdır?	✓		✓		✓	
Merdiven basamak ön yüzeyi kapalı mıdır?	✓		✓		✓	

Çizelge 4.1 Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nda Kullanılan Gözlem Formu (Aygün 2017'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır) (devam)

Merdiven basamak uçları çıkıntısız mıdır?	✓		✓		✓	
Merdiven basamaklarının ön kenarında algılamayı kolaylaştırıcı farklı renkte ve çıkıntı yapmayacak şekilde 4-5 cm eninde kaymaz şeritler bulunmakta mıdır?		✓		✓		✓
İlk basamaktan hemen önce ve merdiven bitiminde basamak genişliği kadar bir boşluktan sonra 60 cm genişliğinde ve tezat renkte uyarıcı hissedilebilir yüzey kullanılmış mıdır?		✓		✓		✓
Merdivenler gece kullanımı için yeterince aydınlatılmakta mıdır?		✓		✓		✓
15-30 cm'lik kot farklılıkları merdiven yerine uygun eğimde rampayla çözülmüş müdür?	✓		✓			
Merdivenin ve rampanın her iki yanında kesintisiz korkuluk var mıdır?		✓		✓	✓	
Korkuluklar en az 90 cm yükseklikte yapılmış mıdır?	✓		✓		✓	
Merdivenler ve rampalarda zemin üzerinden 70 cm yükseklikte çocuk ve engelliler için ilave bir korkuluk bulunmakta mıdır?		✓		✓	✓	
Korkuluk ile yan duvar renkleri zıtlık içermekte midir?	✓		✓		✓	
Korkuluk ve küpeşteler, bir insanın yaslanması durumunda sağlam bir şekilde sabitlenmiş midir?	✓		✓		✓	
KOD 4 OTO PARKLAR						
Engelli otopark alanının yerini gösteren yeterli yönlendirme işaretleri bulunmakta mıdır?	-	-	✓		-	-
Otopark alanlarında; otopark sayısının en az % 5'i kadar engelli otoparkı bulunmakta mıdır?	-	-		✓	-	-
Engelli otopark yerleri işaretlerle belirtilmiş midir?	-	-	✓		-	-
Engelli aracı park yeri genişliği en az 360 cm midir?	-	-	✓		-	-
Engelli otopark zemini; düz, dayanıklı, kaygan olmayan, sabit, sağlam malzeme midir?	-	-	✓		-	-
Otoparkta aydınlatma yeterli midir?	-	✓		✓	-	-
Park yeri girişinde bulunan giriş kontrol butonu yüksekliği 90 cm ile 120 cm arasında mıdır?	-	-	✓		-	-
KOD 5 KENTSEL DONATI ELEMANLARI						
Banklar yaya yolu kenarına yayalara engel olmayacak şekilde konulmuş mudur?		✓		✓	✓	

Çizelge 4.1 Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nda Kullanılan Gözlem Formu (Aygün 2017'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır) (devam)

Bankın oturma bölümü yerden en fazla 45 cm yükseklikte midir?	✓		✓		✓	
Bankın sırt ve kol dayanağı var mıdır?		✓	✓		✓	
Oturma elemanlarının yanında tekerlekli sandalyenin yanaşabilmesi için en az 120 cm düz alan oluşturulmuş mudur?	✓		✓			✓
Tekerlekli sandalyeli bireyler için piknik yerleri düzenlenmiş midir?		✓	✓			✓
Aydınlatma elemanları baş kurtarma mesafesi olan 220 cm'nin üzerinde midir?	✓		✓		✓	
Aydınlatma elemanının kendisi ya da çevresi görme engelli bireyler için farklı renkteki veya dokudaki malzemeyle üretilmiş midir?	✓		✓		✓	
Çöp kutularının yerden yüksekliği 90 -120 cm arasında mıdır?	✓		✓		✓	
Çöp kutuları, yürüyüş güzergâhından erişilebilecek mesafelere konulmuş mudur?	✓		✓		✓	
Çöp kutuları tek elle kullanılabilir nitelikte midir?	✓		✓		✓	
Engellilerin kullanımına yönelik, acil durumlar için ulaşım yardımı isteyebilecekleri yardım butonu ya da telefon parkın farklı noktalarında bulunmakta mıdır?		✓		✓		✓
Park içerisinde yer alan tuvaletler bünyesine bay ve bayan olmak üzere en az iki adet standartlara uygun engelli tuvaleti bulunmakta mıdır?	-	-	-	-	-	-
Engelli tuvaletlerine engelliler ulaşabilmekte midir? Rampa veya asansör var mıdır?	-	-	-	-	-	-
Engellilere ait tuvaletlerin kapısında engelli işareti konulmuş mudur?	-	-	-	-	-	-
Spor alanı, çocuk oyun alanı ve tuvalet girişlerinde tanımlayıcı grafiksel tabelalar bulunuyor mu?		✓		✓		✓
KOD 6 ÇOCUK OYUN ALANI						
Çocuk oyun parklarına ve oyun donanımına engeli erişimi sağlanabiliyor mu?		✓		✓		✓
Çocuk oyun donanımları engeli çocukların da kullanabileceği nitelik ve özellikte midir?		✓		✓		✓
Çocuk oyun donanımları; bedensel, görme, zihinsel ve ruhsal-duygusal engeli bulunan çocuklar için özel oyuncaklar bulunmakta mıdır?		✓		✓		✓
Oyun alanı yüzeyi, düz, dayanıklı, kaygan olmayan, sabit, malzeme ile kaplanmış mıdır?	✓		✓		✓	

Çizelge 4.1 Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı’nda Kullanılan Gözlem Formu (Aygün 2017’den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır) (devam)

Oyun alanlarında gerek duyulduğunda dinlenilmesi için gerekli alan bulunmakta mıdır?	✓		✓		✓	
Görme, duyma, dokunma ve koklama gibi duyuların gelişimi (Görme, duyma, dokunma ve koklama gibi) için özel tasarımlar bulunmakta mıdır?		✓		✓		✓
KOD 7 PİKNİK ALANLARI						
Piknik ünitelerinin yol güzergâhında engelsiz geçiş sağlanmış mıdır?		✓	✓	✓	✓	✓
Piknik masalarının arasındaki yol genişliği en az 150 cm midir?		✓	✓			✓
KOD 8 BİTKİSEL UYGULAMA						
Seçilen bitki türü yürüme yollarında ve dinlenme alanlarında bireylerin güvenli hareket etmelerine olanak sağlıyor mu?		✓		✓	✓	
Alanda bitkisel kompozisyon uygunluğuna dikkat edilmiş midir?	✓		✓			✓
Yaya yolu ve yeşil alanı birbirinden ayıran bir şerit, koruma amaçlı korkuluk veya bordür bulunuyor mu?		✓		✓		✓
Koku etkisi olan, uyarıcı, serinletici türlere yer verilmiş midir?	✓		✓			✓

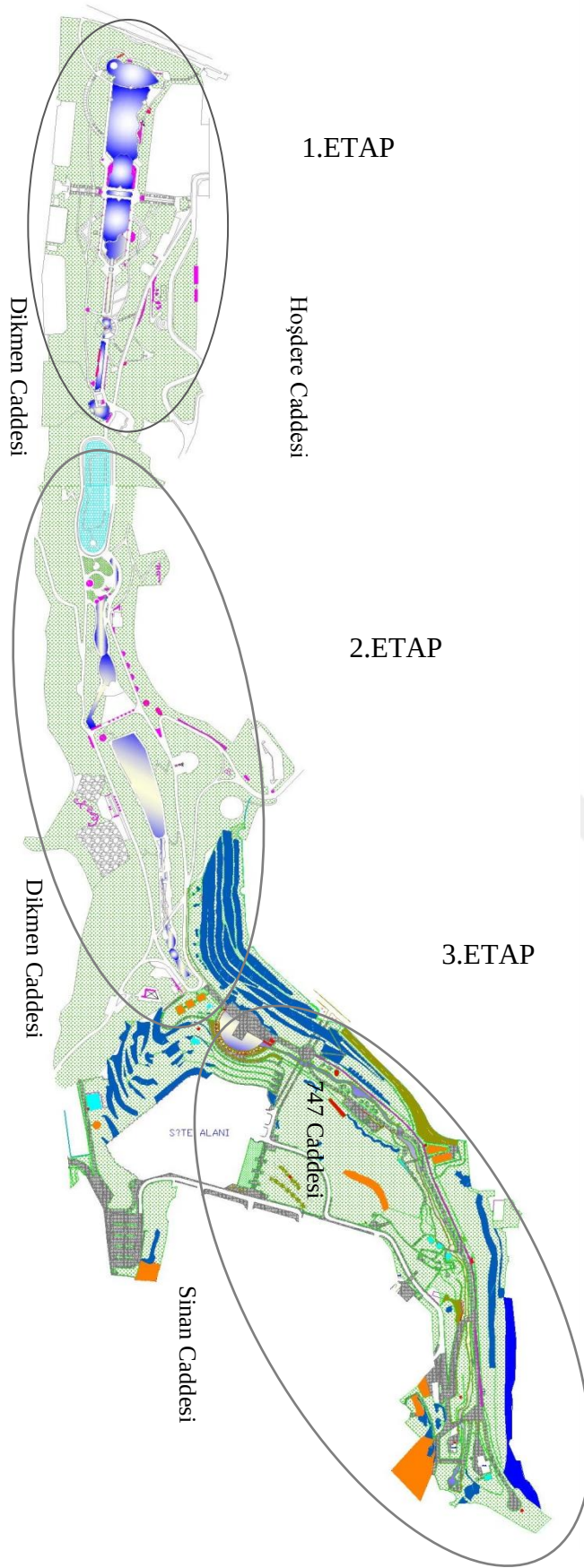
Not: Boş bırakılan yerlerdeki ölçütler alanda bulunmamaktadır.

4.1 Dikmen Vadisi Parkı

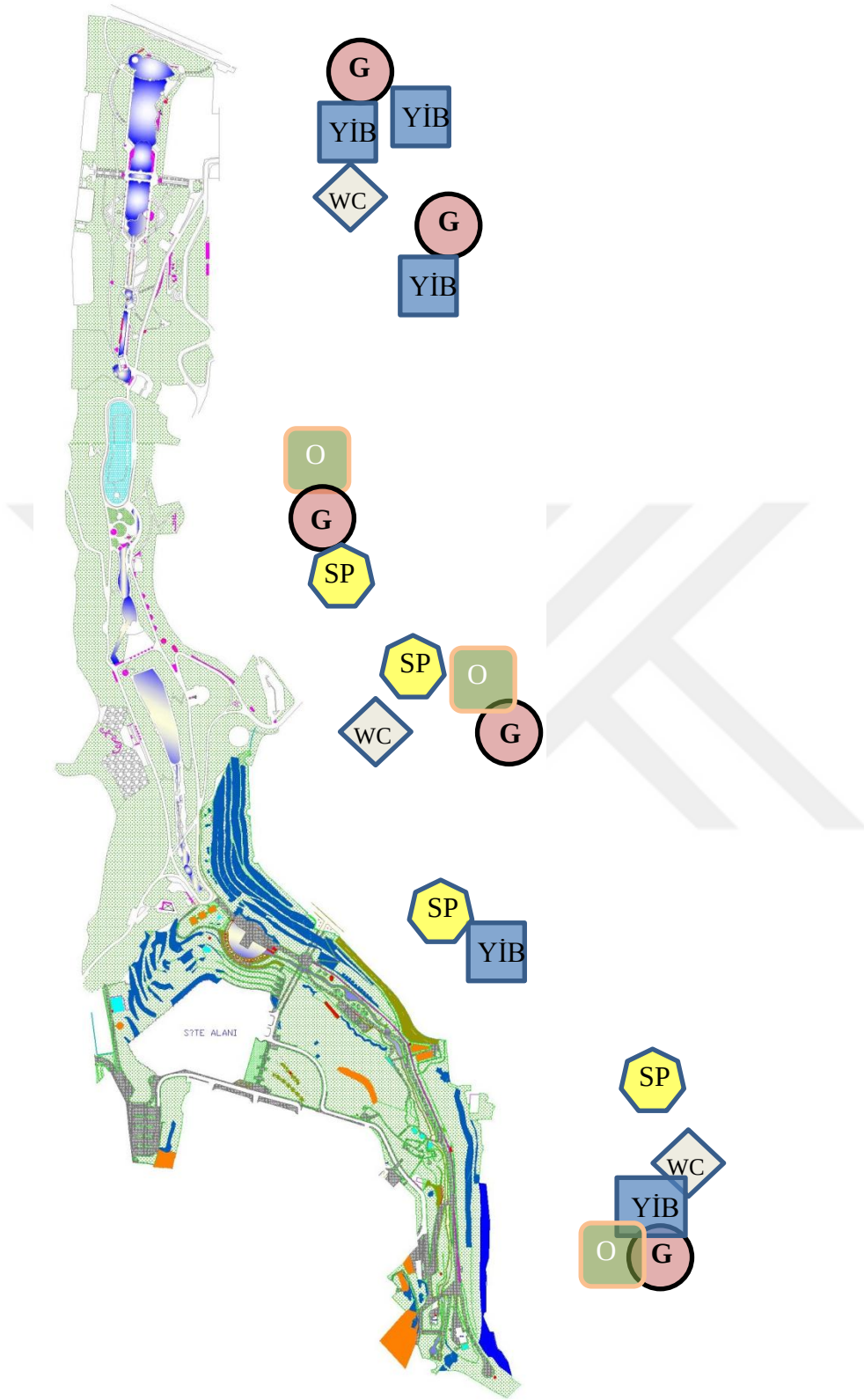
Dikmen Vadisi Projesi ile üzerinde gecekonduların yer aldığı, ince uzun bir vadi; gecekonduların kaldırılması ve alanın etap etap yeniden düzenlenmesi ile yeşillikler içinde, etrafında konut ünitelerinin bulunduğu çağdaş ve modern bir bölgeye dönüştürülmüştür. Vadi projesinin yapımına 1994 yılında başlanılmıştır. Üç etaptan oluşan Vadinin 1. ve 2. Etabının toplam alanı 378.695 metrekare olup, bunun 249.769 metrekaresi çim alan ve 1.050 metrekaresi çocuk oyun alanıdır. Dikmen Vadisi Projesinin 3. Etabı 2008 yılında tamamlanmış olup, 240.381 metrekare toplam alanı bulunan bu etabın 160.039 metrekaresi çim alan, 613 metrekaresi çocuk oyun alanı, 1.369 metrekaresi ise spor alanından oluşmaktadır. Park çevresinde minibüs ve otobüs durakları bulunmaktadır (Ananim2018b) (Harita 4.1 - 4.2).

Harita 4.1 Dikmen Vadisi Parkı çalışma alanının Ankara içindeki yeri (Anonymous 2019)

Harita 4.2 Dikmen Vadisi Parkı çalışma alanının planı (Anonim 2019b)

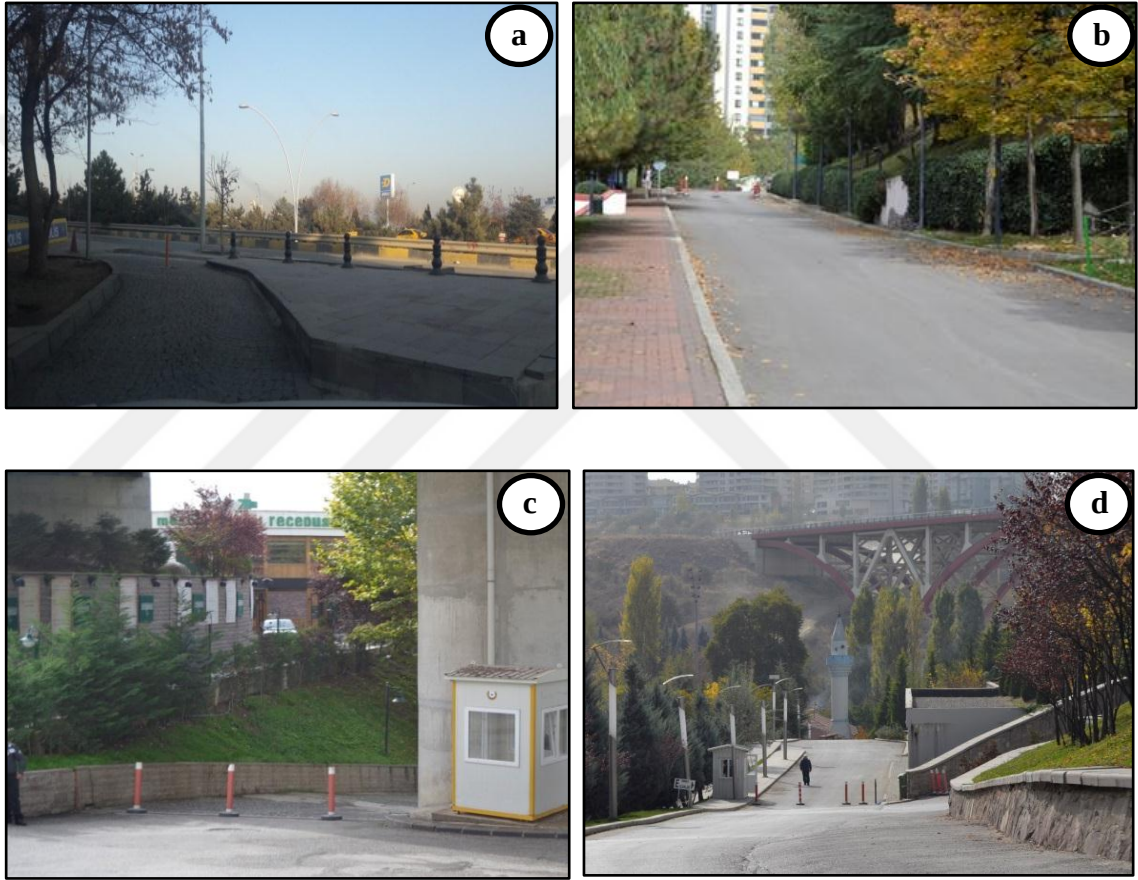

Harita 4.3 Dikmen Vadisi Parkı plan üzerinde güncel kullanımlar

O	Otopark	G	Park Girişi	YİB	Yeme-İçme Birimleri	SP	Spor Alanı	WC	Tuvaletler
---	---------	---	-------------	-----	---------------------	----	------------	----	------------

4.1.1 Park girişleri

Dikmen Vadisi Parkı'nın değişik zamanlarda yapılan 1, 2 ve 3. etaplarının Çetin Emeç Bulvarı, Dikmen ve Ayrancı yönünden farklı noktalardan 5 ana girişi bulunmaktadır. Ana girişlerin bulunduğu noktalarda güvenlikler bulunmaktadır. Parka ulaşım rampalarla sağlanmaktadır. Park girişlerinde park krokisi, yönlendirme levhaları ve zeminde kılavuz çizgileri bulunmamaktadır (Harita 4.3) (Çizelge 4.1) (Şekil 4.1.a,b,c,d).

Şekil 4.1.a.Dikmen Vadisi Parkı 1.Etap 1 nolu giriş, b. dikmen vadisi parkı 1.etap 2 nolu giriş, c. Dikmen Vadisi Parkı 2.Etap 3 nolu giriş, d. Dikmen Vadisi Parkı 3.Etap 4 nolu giriş (Orijinal 2018)

Çizelge 4.2 Dikmen Vadisi Parkı girişlerinin güncel durumu

ÖLÇÜTLER Park Girişleri	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM				
		1	2	3	4	5
Rampa eğimi (%)	En fazla: % 8	12	12	12	12	12
Genişlik (m)	En az: 1,50 m	5	5	5	5	5
Yüzey kaplaması	Kaygan olmayan malzeme	Küp taş	Asfalt	Küp taş	Küp taş	Asfalt
Kılavuz çizgileri	60 cm genişlikte, zıt renkte	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Park krokisi ve yönlendirme levhaları	En fazla 250 cm	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok

4.1.2 Yaya yolları

Park içerisinde yer alan yaya yollarının genişliği, ana yaya yollarında genişlik 3-5 metre arasında, ara yaya yollarında ise 2 metredir. Bu genişlikler standartlara uygundur. Yaya yolu başlangıç ve yol ayrımlarında hissedilebilir yüzey ya da yüzey doku farklılıkları bulunmamaktadır (Şekil 4.2).

Şekil 4.2 Dikmen Vadisi Parkı yaya yolları (1-2-3 Etap Ana ve ara yollar) (Orijinal 2018)

1.Etapta; yaya yolunun kenarındaki ss havuzunun bordürleri TSE 125776 standartlarına göre alçaktır ve bordürlerde kırılmalar vardır. Havuz kenarlarında herhangi bir güvenlik önlemi (kılavuz izleri, uyarı tabelaları vb.) alınmamış olup, bedensel ve görme engellilerin havuza düşme tehlikesi bulunmaktadır (şekil 4.3).

şekil 4.3 Dikmen Vadisi Parkı 1.Etap güvenlik önlemleri alınmayan havuz kenarları (Orijinal 2018)

4.1.2.1 Yaya yolu malzemeleri

Park yaya yollarının yüzey kaplamaları renkli tuğla döşeme, doğal kp taş döşeme, yıkanmış beton karo, renkli beton ve kayrak taşı kullanılmıştır. Doğal kp taş kullanılan yüzeyler ocuk arabasının, tekerlekli sandalyenin ve yaşlıların kolay hareketini engelleyici niteliktedir (şekil 4.4) (izelge 4.3).

Çizelge 4.3 Dikmen Vadisi Parkı yaya yolu malzemelerinin güncel durumu

ÖLÇÜTLER Yaya Yolu Malzemeleri	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM			
		1	2	3	4
Yüzey kaplaması	Kaygan olmayan, dayanıklı	Renkli tuğla döşeme	Doğal kp taş döşeme	Kayrak taşı	Yıkanmış beton karo
Kılavuz çizgileri	60 cm genişliğinde, zıt renkte	Yok	Yok	Yok	Yok

Şekil 4.4 Dikmen Vadisi Parkı yaya yolu yüzey kaplaması (Orijinal 2018)

Ayrıca alandaki yürüyüş yollarında zemin bozuklukları (çökme, kırılma, kabarma vb.) vardır. Bu noktalar engelliler için tehlike yaratmaktadır (Şekil 4.5- 4.7).

Şekil 4.5 Kırılma nedeniyle oluşmuş zemin bozuklukları (Orijinal 2018)

Şekil 4.6 Çökme nedeniyle oluşmuş zemin bozuklukları (Orijinal 2018)

Şekil 4.7 Kabarma nedeniyle oluşmuş zemin bozuklukları (Orijinal 2018)

Yüzeyde yönlenme gücünü çekenler için geçişlerde farklı döşemeler kullanılmıştır (Şekil 4.8).

Şekil 4.8 Dikmen Vadisi Parkı Yaya Yolu farklı yüzey kaplaması (Orijinal 2018)

3.Etapta vadiye inen ahşap merdivenler farklı döşeme malzemesi bakımından engelliler için uygun tasarım özelliğindedir, fakat merdivendeki tahtalar hasar görmüştür (Şekil 4.9).

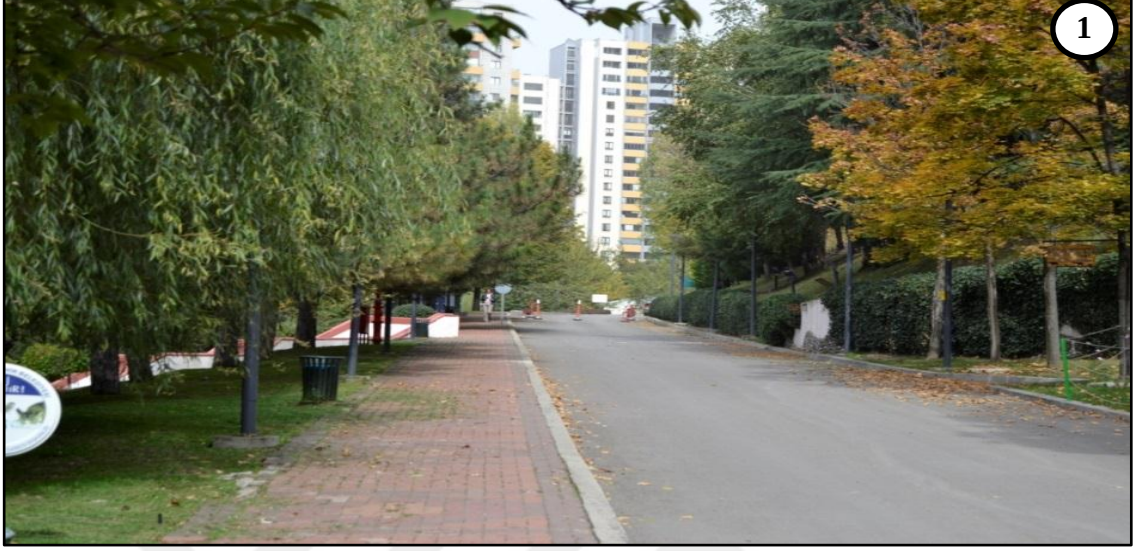

Şekil 4.9 Dikmen Vadisi Parkı 3.Etap ahşap merdivenler (Orijinal 2018)

4.1.2.2 Kaldırımlar

3. Etapta Engelliler Okulu, Yusuf Karahan Cami ve idari bina bulunmaktadır. Bu binalara taşıtla ulaşım Sinan Sokak girişinden sağlanmaktadır. 3. Etap Peyzaj İdari binası önündeki kaldırım ortasında aydınlatma direği bulunmaktadır. Aydınlatma

elemanı yaya dolaşımına engel olacak şekilde kaldırıma yerleştirilmiştir (Şekil 4.10-4.11) (Çizelge 4.4).

Şekil 4.10 Dikmen Vadisi Parkı 1.Etap 1 No'lu kaldırım (Orijinal 2018)

Şekil 4.11 Dikmen Vadisi Parkı 3.Etap 2 ve 3 No'lu kaldırım (Orijinal 2018)

Çizelge 4.4 Dikmen Vadisi Parkı kaldırımların güncel durumu

ÖLÇÜTLER	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM		
KALDIRIM		1	2	3
Kaldırım Genişliği (m)	En az: 1,50 m	2	1	2
Kaldırım Yüksekliği (cm)	Taşıt yolu kaplamasından En az: 3 cm En çok: 15 cm	10	10	10
Döşeme düzeni	Görme engellilerin bastonları ile rahat izleyebilecekleri tehlikeli pah bulunmamalıdır.	Bozulmalar yok	Bozulmalar var	Bozulmalar yok
Kaplama malzemesi	Kaygan olmayan malzeme	Renkli Tuğla	Andezit	Andezit
Kılavuz iz	60 cm genişliğinde, zıt renkte	Yok	Yok	Yok

4.1.2.3 Rampalar

Rampaların eğimi ve genişliği bakımından farklılıklar göstermektedir. Uzun rampalarda tutunma barı, Rampa başlangıç ve bitiminde görme engelliler için hissedilebilir yüzeyler yer almamaktadır (Şekil 4.12) (Çizelge 4.5).

Şekil 4.12 Dikmen Vadisi Parkı rampaları (Orijinal 2018)

Çizelge 4.5 Dikmen Vadisi Parkı rampaların güncel durumu

ÖLÇÜTLER Rampa	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM			
		1	2	3	4
Rampa eğimi (%)	En fazla: % 8	3	5	5	8
Genişlik (cm)	En az: 1,50 m	140	80	180	120
Rampa Yüzey kaplaması	Kaygan olmayan malzeme	Andezit	Kayrak Taşı	Küp Taş	Küp Taş
Kılavuz çizgileri	60 cm genişliğinde, zıt renkte	Yok	Yok	Yok	Yok

4.1.2.4 Merdivenler

Parkta değişik tür ve konumda bulunan merdivenlerin yükseklik ve genişlikleri TSE 125776 standartlarına uygundur. Alanda yer alan merdivenler farklı yükseklik ve genişliklere sahiptir. Görme engelli bireylerinde rahat bir şekilde kullanması için ilk ve son basamaklarda hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır (Şekil 4.13) (Çizelge 4.6).

Şekil 4.13 Dikmen Vadisi Parkı merdivenler (Orijinal 2018)

Çizelge 4.6 Dikmen Vadisi Parkı merdivenlerinin güncel durumu

ÖLÇÜTLER Merdivenler	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM
Merdivenlerde tek yönlü kullanım için minimum geçiş genişliği (cm)	En Az: 180 cm	90
Merdivenlerde çift yönlü kullanım için minimum geçiş genişliği (cm)	200 cm	200
Merdiven başı ve sonu sahanlık genişliği (cm)	Uzunluk: 120 cm	120
Merdivenlerde yan duvar yüksekliği (cm)	En az: 80 cm En çok: 90 cm	80-90 cm
Merdivenlerde minimum basamak genişliği (cm)	30 cm	30
Merdivenlerde minimum basamak yüksekliği (cm)	15 cm	15
Kılavuz çizgileri	60 cm genişliğinde, zıt renkte	Yok

4.1.2.5 Yeraltı su bacaları (Rögar) ve ızgaralar

Yer altı su bacası ve ızgaralar zemin düzeyinden yüksekte ya da alçakta kalmıştır. Izzaraların bazıları eğilmiş ve kırılmış durumdadır. Yeraltı su bacaları (Rögar) ve Izzara boşlukları arasındaki mesafe 3 cm'dir (Şekil 4.14).

Şekil 4.14 Dikmen Vadisi Parkı ızgaralar (Orijinal 2018)

4.1.3 Kentsel donatı elemanları

Dikmen Vadisi Parkında yer alan kentsel donatı elemanlarının güncel sayısı çizelge 4.7 da gösterilmiştir.

Çizelge 4.7 Dikmen Vadisi Parkı kentsel donatı elemanlarının adetleri

Kentsel Donatı Elemanları Çalışma Alanı	Oturma Elemanları	Aydınlatma Elemanı	Çöp Kutusu	Bitki dikim elemanları	Yönlendirm e ve Uyarı Elemanları
Dikmen Vadisi Parkı	464	691	348	50	119

4.1.3.1 Oturma elemanları

Bankların zeminden yüksekliği 45 cm, sırt yaslama yerinin yüksekliği 70 cm olup TSE 125776 ölçütlerine uymaktadır. Banklar yaklaşık 100 m ara ile yerleştirilmiştir. 1.Etaptaki gölge elemanlarının altındaki oturma bölümlerinin ahşap yüzeyi zarar görmüş, oturmaya uygun donatılar değildir. Banklar yaya yolunun üzerinde bulunduğu için alanı daraltmaktadır. Bu durum engelli bireylerin kentsel donatı elemanlarına rahat ulaşabilmesi ve fark edebilmesini engellemektedir (Şekil 4.15). Alan içerisinde bulunan oturma birimlerinin oturma ve sırt yüksekliği tabloda görüldüğü gibidir. Bu yükseklikler en fazla yükseklik olan 45 cm'dir. Alanda bazı dinlenme banklarının sırt ve kol dayanağı yoktur. Bu nedenle engelliler için uygun nitelikte değildir. Oturma elemanlarının yanında tekerlekli sandalyeli engelli için gerekli genişlik bulunmaktadır (Çizelge 4.8).

Şekil 4.15 Dikmen Vadisi Parkı oturma elemanları (1-2-3-4-5-6-7-8 Nolu) (Orijinal 2018)

Çizelge 4.8 Dikmen Vadisi Parkı oturma elemanlarının güncel durumu

ÖLÇÜTLER Oturma Elemanları	TSE 12576 Standart 1	GÜNCEL DURUM							
		1	2	3	4	5	6	7	8
Oturma yüksekliği	45 cm	40cm	45	45	30	40	45	45	45
Sırt yüksekliği	70 cm	40cm	45	-	45	30	-	-	-
Yüzey kaplaması	En Uygun Ahşap	Ahşap	Metal	Metal	Ahşap	Plastik	Grani t	Ahşap	Metal

4.1.3.2 Çöp kutuları

2.Etapta yaya yolu küp taş ile sınırlandırılmış ve yaya yoluna 40 cm uzağa çöp kutuları konumlandırılmıştır. Çöp kutuları 60-70 cm boyundadır. 1.ve 2.etapta ise çöp kutuları yaya yolu üzerine konumlandırılmış, zemin farklı doku veya renkte ayrılmamıştır. Bu durum görme engelliler için uygun değildir. Çöp kutuları tek elle kullanılabilecek nitelikte ve farklı renk ve doku malzemesi bakımından kolay ayırt edilebilir niteliktedir. Çöp kutularının yerden yükseklikleri TS 12576 (90-120 cm)'nin standart yükseklik ölçülerine uygun değildir (Şekil 4.16) (Çizelge 4.9)

Şekil 4.16 Dikmen Vadisi Parkı çöp kutuları (Orijinal 2018)

Çizelge 4.9 Dikmen Vadisi Parkı çöp kutularının güncel durumu

ÇÖP KUTUSU ÖLÇÜTLERİ	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM
		Dikmen Vadisi Parkı
Çöp Kutularının ağız kısmının zeminden yüksekliği (cm)	90-120 cm	60 65 100 100
Yaya kaldırım kenarında Bordür taşına uzaklığı (cm)	En az: 40 cm	20-40

4.1.3.3 Yönlendirme ve uyarı elemanları

Yönlendirme ve uyarı elemanları yaya yolundan uzak konumlandırılmıştır. Yönlendirme ve uyarı elemanlarının üzerinde görme engelliler için kabartma yazılar bulunmamaktadır. Alanda algılamayı kolaylaştıracak sesli levhalar ve tanımlayıcı grafiksel tabelalar bulunmamaktadır (Şekil 4.17) (Çizelge 4.10).

Şekil 4.17 Dikmen Vadisi Parkı Yönlendirme ve uyarı elemanları (Orijinal 2018)

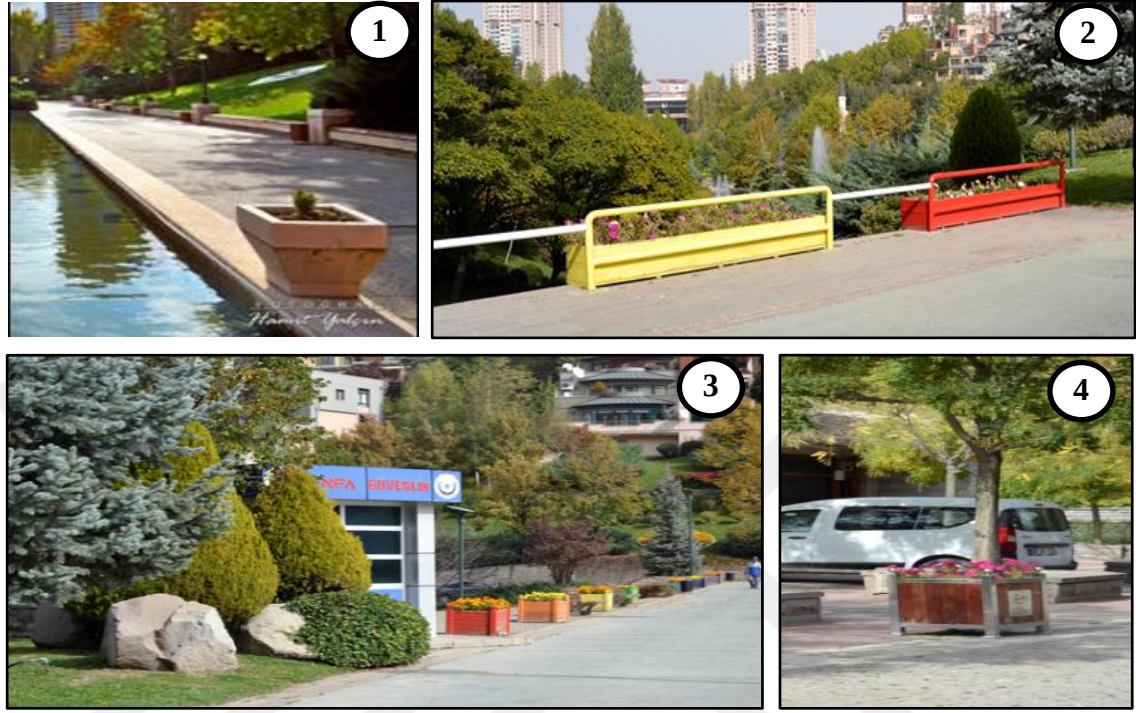
Çizelge 4.10 Dikmen Vadisi Parkı yönlendirme ve uyarı elemanlarının güncel durumu

ÖLÇÜTLER Yönlendirme ve Uyarı Elemanları	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM
		Dikmen Vadisi Parkı
Yönlendirme levhaları yaya yolu üzerindeyse bordür taşına uzaklığı (cm)	En fazla: 30 cm	20-30
Yönlendirme levhalarının yaya yolundan yüksekliği (cm)	250 cm	160-200
Uyarı Elemanlarının maksimum yüksekliği (cm)	60 cm	70

4.1.3.4 Bitki dikim elemanları (Saksılar, Kasalar vb.)

Her üç etapta yol boyunca farklı boyutlarda ve renklerde kasa ve saksılar bulunmaktadır. Bunlar tekerlekli sandalye kullanan bireylerin bitki ile temasını

sağlaması ve dokunması ya da yetişebilmesi için yeterli yüksekliktedir (Şekil 4.18) (Çizelge 4.11).

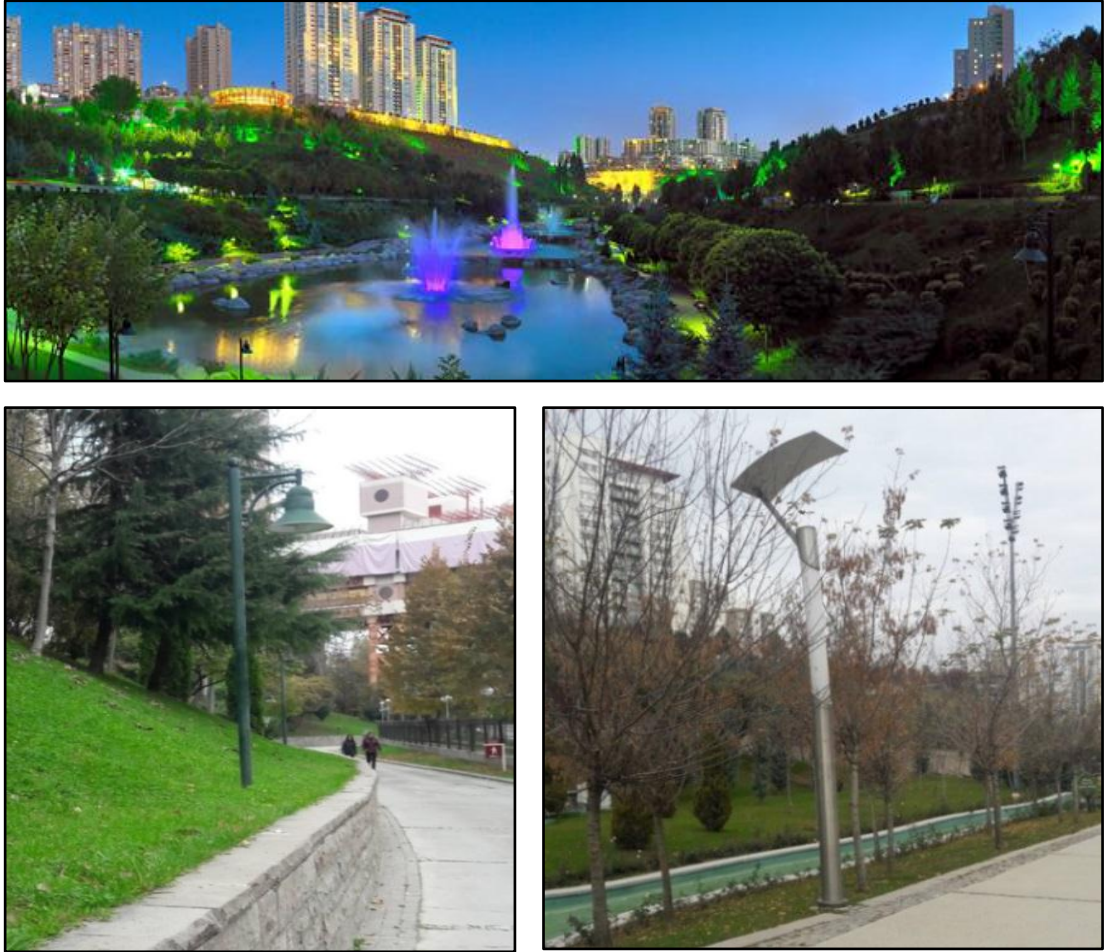
Şekil 4.18 Dikmen Vadisi Parkı bitki dikim elemanları (1-2-3-4 Nolu) (Orijinal 2018)

Çizelge 4.11 Dikmen Vadisi Parkı bitki dikim elemanları güncel durumu

ÖLÇÜTLER Bitki Dikim Elemanları	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM			
		1	2	3	4
Yüksekliği	Tekerlekli sandalyenin kolay erişebileceği	50cm	45cm	45	50
Genişliği		50cm	2 m	45	45
Yüzey kaplaması	Zıt renkte ve dokuda	Beton	Metal	Ahşap	Ahşap-Metal

4.1.3.5 Aydınlatma elemanları

TSE 12576 standardına göre aydınlatma profili en az 90 cm genişliğinde, 2,3 m yüksekliğinde olmalıdır. 3.Etaptaki aydınlatma elemanlarının yüksekliği 5 metre, 1 ve 2. Etaptaki aydınlatmaların yüksekliği 2 metredir. Yeşil alanda konumlandırılmış olup herhangi bir engel oluşturmamaktadır. Aydınlatma elemanları tekerlekli sandalye kullanıcılarının göz hizası ve az görebilen insanların kullanımına uygun değildir. Aydınlatma elemanı görme engelli bireyler için farklı renk ve dokudaki malzemeye üretilmiştir. Bitki aydınlatması olarak çeşitli özellikte ve renkte aydınlatma kullanılmıştır. Aydınlatma elemanlarının üzerinde uyarıcı bantlar bulunmamaktadır (Şekil 4.19).

Şekil 4.19 Dikmen Vadisi Parkı aydınlatmalar (Orijinal 2018)

4.1.4 Yeme-içme birimleri (Kafe-Restoran) ve tuvaletlerin girişleri

Dikmen Vadisi Parkı 1. Etapta Yörük Kafe, Hasbahçe kafe-Restoran, Mandam kafe ve söğüt altı kafe bulunmaktadır. Dikmen Vadisi 3.Etapta Görkemli Vadi kafe ve Fokurtu kafe bulunmaktadır.

Yeme-İçme birimleri (Kafe-Restoran) ve tuvalet girişleri rampa eğimi, merdiven genişlikleri, yüzey kaplaması yönünden engelli standartlarına uygun değildir. Zeminde döşeme bozuklukları bulunmaktadır. Görme engelliler için ilk ve son basamaklarda hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır. Zeminde farklı dokuda kaplama malzemesi yoktur (Şekil 4.20- 4.21).

Şekil 4.20 Dikmen Vadisi tuvaletler (Orijinal 2018)

Şekil 4.21 Dikmen Vadisi Parkı kafe-restoran girişi (Orişinal 2018)

4.1.5 Çocuk oyun alanları

Kullanılan malzeme açısından çocukların doğayı deneyimlemesini sağlayacak doğal malzemeler kullanılmamıştır. Görme, duyma, dokunma ve koklama gibi duyuların gelişimi için yapılan özel tasarımlar alanda bulunmamaktadır. ocuk oyun gruplarında gerekli bakım-onarım çalışmaları yapılmamıştır (Şekil 4.22) (izelge 4.12).

Şekil 4.22 Dikmen Vadisi Parkı çocuk oyun alanları (Orijinal 2018)

Çizelge 4.12 Dikmen Vadisi Parkı çocuk oyun alanları güncel durumu

ÖLÇÜTLER	GÜNCEL DURUM
Çocuk Oyun Alanları	
Çocuk Oyun Alanı Malzemesi	Plastik-Ahşap-Çelik
Zemin Döşemesi	Kauçuk-Kum-Çakıl Taşı
Engellilere Uygun Donatılar	Yok
Kaydırak Eğimi	Uygun
Kaydırak Genişliği	Uygun
Merdiven Basamakları Arasındaki Mesafe	Uygun
Salıncak Yüksekliği, Zincir Uzunluğu ve Salıncak Oturma Yeri Genişliği	Uygun

4.1.6 Spor alanları

Tırmanma duvarının bakım-onarımı yapılmamış, kullanılmaz durumdadır (Şekil 4.23). Mini futbol alanı çevresinde yapılan tribünlere erişim rahatlıkla sağlanmaktadır. Tribün önü geçiş alanı mesafesi 220 cm'dir ve tekerlekli sandalyeli engellinin geçişine ve

tribünün kullanımına yeterlidir. Spor alanına ait bilgilendirme ve yönlendirme işaretleri bulunmamaktadır (Şekil 4.24). 3.Eapta Kauçuk malzemeden yapılmış yürüyüş parkuru bulunmaktadır. Yürüyüş parkuruna erişim parkın çeşitli yerlerinden rahatlıkla sağlanmaktadır. Beden eğitimi aletleri de parkın bu bölümde ve 2 ayrı alanda yer almaktadır. Zemin kauçuk malzeme ile kaplanmıştır. Görme engelliler için beden eğitimi aletlerinin bulunduğu alanda yönlendirme ve bilgilendirme levhaları, engellere karşı uyarı amaçlı yüzey kaplama farklılıkları yapılmamıştır (Şekil 4.25) (Çizelge 4.13).

Şekil 4.23 Dikmen Vadisi Parkı mini futbol sahası (Orijinal 2018)

Şekil 4.24 Dikmen Vadisi Parkı tırmanma duvarı (Orijinal 2018)

Şekil 4.25 Dikmen Vadisi Parkı beden eğitimi alanı (Orijinal 2018)

Çizelge 4.13 Dikmen Vadisi Parkı spor alanlarının güncel durumu

ÖLÇÜTLER Spor Alanları	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM
		Dikmen Vadisi Parkı
Tribünlerde tekerlekli sandalyeli engelli için geçiş yolu genişliği	En az 130 cm	Tribün yok
Tribünlerde tekerlekli sandalyeli engelli için gerekli alan genişliği	En az 120 cm	Tribün yok
Spor komplekslerine ulaşım için yaya yolu minimum genişliği	En az 100cm	220 cm
Engellilere uygun spor alanları		Yok
Yönlendirme levhaları	250 cm	Uygun

4.1.7 Açık gösteri ve etkinlik alanları

2.Etapta vadinin orta bölümünde sosyal etkinlikler için şenlik ve özel günlerin düzenlenmesini sağlayacak, etkin veya durağan katılıma olanak verecek mekân olan açık tiyatro ve gösteri alanı bulunmaktadır.

Oturma basamakları yükseklikleri ve genişlikleri belirli uygun standarttır. Merdivenlerin yüzeyinde pürüzlü, kaymayı önleyen kaplama malzemesi bulunmamaktadır. Görme engelliler için duyumsanabilir yüzey yoktur. Tekerlekli

sandalye kullanıcıları havuz kenarındaki yaya yolundan bu alana ulaşım sağlamaktadır. Bu alana ulaşım algılamayı kolaylaştırıcı uyarılar ve tanımlayıcı levhalar kullanılmamıştır (Şekil 4.26).

Şekil 4.26 Dikmen Vadisi Parkı açık gösteri alanı (Orijinal 2018)

4.1.8 Otopark

Dikmen Vadisi Parkının Dikmen girişindeki otoparkta 12 adet park alanı, Ayrancı girişindeki otoparkta 50 adet park alanı bulunmaktadır. Ancak bu otoparklarda engelliler için düzenlemeler bulunmamaktadır. Park girişlerinde; görme engelliler için hissedilebilir yüzey uygulaması, park krokisi, yönlendirme levhaları bulunmamaktadır (Şekil 4.27) (Çizelge 4.14).

Şekil 4.27 Dikmen Vadisi Parkı Ayrancı girişi ve Dikmen girişi otoparklar (Orijinal 2018)

Çizelge 4.14 Dikmen Vadisi Parkı otoparkların güncel durumu

OTOPARK ÖLÇÜTLERİ	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM
		2. Ve 3. Etap Girişi
Kaldırım kotu (cm)	-/+0.00 + 3.00 cm ve rampa	10
Park yeri genişliği (cm)	En az: 360 cm Önerilen 390 cm	250
Tekerlekli sandalyeler için iki park yeri arasındaki mesafe	140 cm olduğunda park yeri 250 cm	Yok
Park yeri sayısı	Kullanıcı sayısına göre yeterli olmalı.	62 adet
Engelli araç park yeri	Her 50 araç için 1 adet engelli araç park yeri	Yok
Yön gösterici engelli levhası	✓	Yok
Engelli park levhası	✓	Yok
Yerde engelli park işareti	Zıt renkte	Yok
Kaldırım kenarı rampası	Max % 5 Eğim	Yok

4.1.9 Bitkisel uygulama

1. Etapta dikenli tür olan *Mahonia aquifolium*'un (Mahonya) dikenleri, dal parçaları, yürüme yolu kenarında fark edemeyen bireyler için güvenli geçiş sağlanamamaktadır. 2.Etap'ın girişinde bulunan parlak yaprakları ile çekici olan ancak aynı zamanda zehirli olan *Taxus sp.* (Porsuk) çocuklar, zihinsel engelli bireyler için tehlike yaratmaktadır (Şekil 4.28). Dikmen Vadisi parkında yol kenarlarında belirli aralıklarla dikilen *Quercus spp* (Meşe), *Robinia pseudoacacia* (Akasya) ve *Prunus ceracifera* (Süs eriği) yaya yolu üzerine meyve, kozalak vb. parçalar dökmesi nedeniyle alanda engelli ve normal kullanıcıların güvenli hareket edebilmelerine olanak sağlamamaktadır. 2.Etapta bulunan *Platanus orientalis*'ın (kavak) yaz aylarında dökülen pamukçukları hassas kişilerde alerjik reaksiyonlara neden olabilmektedir (Şekil 4.29). Spor, dinlenme ve çocuk oyun alanlarında güneşli, sıcak günlerde yarı gölgeli, serin mekân yaratacak uygun gövde yüksekliğinde ve taç genişliğinde olan *Aesculus spp.*(At kestanesi), *Acer spp* (Akçaağaç), *Fraxinus spp* (Dişbudak), *Robinia pseudoacacia* (Akasya) vb. türler

kullanılmıştır. Dikmen Vadisi Parkı yamaçları *Acer spp.*(Akçaağaç), *Fraxinus spp* (Dişbudak), *Robinia pseudoacacia* (Akasya), *Cotoneaster horizontalis* (Dağ muşmulası), *Pinus nigra* (Kara çam), *Mahonia aquifolium* (Mahonya) , *Catalpa sp* (Katalpa) vb. bitkilerin yoğun ve sık kullanımıyla kentin sert ve soğuk görüntüsü perdelenmiş, çirkin görüntüden uzak mekânlar oluşturularak görsel kontrol sağlanmıştır. 3.Etapta *Prunus ceracifera* “Pissardi Nigra” (Süs eriği), 2. Etapta yapay gölet kenarında kullanılan *Aesculus spp.* (At keşanesi) ile hem hoş bir görünüm kazanılmış hem de güneş ışınlarını su yüzeyinden yansıyıp insanları rahatsız etmesi engellenmiştir. Alanda kullanılan herdemyeşil ve yarı herdemyeşil ağaçlar karların toplanmasında etkilidir. Bu bitkiler kışın görsel açıdan çok etkili olmaktadır. Park alanını kuşatan *Acer spp* (Akçaağaç), *Picea pungens* (Mavi Ladin), *Tilia spp* (İhlamur), *Cedrus atlantica* “Glauca (Mavi atlas sediri) vb. türler rüzgâr kontrolünü sağlamaktadır. Parkta mevsimsel geçişleri hissettiren, mekânı tanımlayıcı ve vurgulayıcı, koku etkisi olan *Viburnum tinus* (Kartopu), *Tilia spp* (İhlamur), *Cedrus atlantica* “Glauca (Mavi atlas sediri), *Prunus ceracifera* (Yalancı kiraz), *Cercis siliquastrum* (Erguvan), *Cornus alba* (Kızılcık), *Hedera helix* (Duvar sarmaşığı) vb. bitki türlerinin kullanılması zihinsel engelliler için uygun bitkisel tasarımlardır (Şekil 4.30).

Şekil 4.28 Dikmen Vadisi Parkı mevsimsel geçişleri hissettiren türler (Orijinal 2018)

Şekil 4.29 Dikmen Vadisi Parkı Taxus- Porsuk bitkisi (Orijinal 2018)

Şekil 4.30 Dikmen Vadisi Parkı kavak ağacı ve yaya yolu kenarındaki budama artıkları (Orijinal 2018)

Şekil 4.31 Dikmen Vadisi Parkı yapay gölet ve kayalar (Orişinal 2018)

1. Etaptaki taşlardan akan su odak noktası olarak mekânı tanımlamakta, yönlendirme de hatırlatıcı olmakta ve akılda kalıcı olmaktadır (Şekil 4.31).

Çizelge 4.15 Dikmen Vadisi Parkı'nda kullanılan bitkilerin listesi (Anonim 2018)

No	Bitkinin Bilimsel Adı	Bitkinin Türkçe Adı
YAPRAKLI AĞAÇ		
1	Acer negundo	Ova Akçaağacı
2	Acer negundo 'flamingo'	Alacalı Ova Akçaağacı
3	Acer pseudoplatanus	Çınar Yapraklı Akçaağacı
4	Aylanthus altissima	Cennet Ağacı
5	Salix babylonica	Salkım Söğüt
6	Platanus orientalis	Çınar
7	Betula alba	Huş
8	Cersis siliquastrum	Erguvan
9	Robinia pseudoaccacia	Adi Akasya
10	Prunus ceracifera psi. 'Nigra'	Süs Eriğı
11	Fraxinus excelsior	Diş Budak
12	Tilia tomentosa	Ihlamur
13	Aesculus hyppocastanum	At Kestanesi
14	Malus floribunda	Süs Elması
15	Juglans regia	Ceviz
16	Sophora japonica	Zofora
17	Eleagnus angustifolia	İğde

Çizelge 4.15 Dikmen Vadisi Parkı'nda kullanılan bitkilerin listesi (Anonim 2018)
(devam)

HER DEM YEŞİL AĞAÇ		
1	<i>Picea pungens</i>	Ladin
2	<i>Picea pungens</i> 'glauca'	Mavi Ladin
3	<i>Cedrus deodora</i>	Himalaya Sediri
4	<i>Cedrus atlantica</i> 'glauca pendula'	Ters Mavi Atlas Sediri
5	<i>Cedrus atlantica</i> 'glauca'	Mavi Atlas Sediri
6	<i>Thuja compacta</i>	Top Mazı
7	<i>Thuja orientalis</i> 'pyramidalis aurea'	Piramit Altuni Mazı
8	<i>Thuja orientalis</i>	Doğu Mazısı
9	<i>Abies nordmanniana</i>	Gökmar
10	<i>Cupressocypariss lawsoniana</i> v.	Alacalı Yalancı Servi
11	<i>Cupressus arizonica</i>	Arizona Servisi
12	<i>Pinus nigra</i>	Karaçam
13	<i>Juniperus virginiana</i> 'skyrocket'	Dik Ardiç
14	<i>Juniperus communis</i> 'hibernica'	Hibernika
YAPRAKLI ÇALI		
1	<i>Morus alba</i> 'pendula'	Ters Dut
2	<i>Hybiscus syriacus</i>	Ağaç Hatmi
3	<i>Tamarix tetrandra</i>	İlgın
4	<i>Cornus alba</i> sibirica	Kızılcık
5	<i>Cotoneaster salicifolius</i>	Dağ Muşmulası
6	<i>Cotoneaster horizontalis</i>	Yayılcı Dağ Muşmulası
7	<i>Viburnum opulus</i> 'sterile'	Kar Topu
8	<i>Sambucus nigra</i> 'aurea'	Alacalı Mürver
9	<i>Chanomeles japonica</i>	Japon Ayvası
10	<i>Ligustrum vulgare</i> 'aurea'	Alacalı Kurtbağrı
11	<i>Ligustrum vulgare</i>	Kurtbağrı
12	<i>Buddleia davidii</i>	Kelebek Çalısı
13	<i>Forsythia intermedia</i>	Altın Çanak
14	<i>Yucca filamentosa</i>	Avize
15	<i>Syringa vulgaris</i>	Leylak
16	<i>Symphoricarpos racemosus</i>	İnci Çalısı
17	<i>Spiraea vanhouttei</i>	Keçi Sakalı
18	<i>Berberis thunbergii</i> var <i>atropurpurea</i>	Kırmızı Hanım Tuzluğu
19	<i>Lonicera tatarica</i>	Çalı Hanımeli
20	<i>Rosa</i> sp.	Gül
21	<i>Rosa</i> sp.	Baston Gül
22	<i>Rosa climbing</i>	Sarmaşık Gül

Çizelge 4.15 Dikmen Vadisi Parkı'nda kullanılan bitkilerin listesi (Anonim 2018)
(devam)

HER DEM YEŞİL ÇALI		
1	<i>Pyracantha coccinea</i>	Ateş Dikeni
2	<i>Pyracantha coccinea 'nana'</i>	Bodur Ateş Dikeni
3	<i>Juniperus sabina 'aurea'</i>	Sarı Alacalı Sabin Ardıcı
4	<i>Juniperus sabina</i>	Sabin Ardıcı
5	<i>Juniperus chin. 'pfitzeriana glauca'</i>	Mavi Çin Ardıcı
6	<i>Juniperus chin. 'pfitzeriana aurea'</i>	Sarı Çin Ardıcı
7	<i>Juniperus chinensis 'blue star'</i>	Ardıç
8	<i>Juniperus chinensis 'blue carpet'</i>	Ardıç
9	<i>Cotoneaster dammerii</i>	Dağ Muşmulası
10	<i>Cotoneaster mycophylla</i>	Dağ Muşmulası
11	<i>Buxus sempervirens</i>	Şimşir
12	<i>Eounymus japonica</i>	Taflan
SARMAŞIK VE YER ÖRTÜCÜLER		
1	<i>Hedera helix</i>	Kaya Sarmaşığı
2	<i>Lonicera caprifolium</i>	Hanımeli
3	<i>Amphelopsis quinquefolia</i>	Amerikan Sarmaşığı
4	<i>Campsis radicans</i>	Acem Borusu
5	<i>Sedum sp.</i>	Dam Koruğu
6	<i>Cerastium tomentosa</i>	Fare Kulağı

4.1.10 Simgesel ve sanatsal elemanlar

Dikmen Vadisi Parkında Okuma-Yazma eksikliği; algılamada ve algıladığını yorumlama da zayıflık olan bireyler için faydalı olabilecek basit, anlaşılır ve görülebilir büyüklükte ve yalınlıkta simgesel ve sanatsal elemanlar bulunmaktadır (Şekil 4.32).

Şekil 4.32 Dikmen Vadisi Parkı simgesel ve sanatsal elemanlar (Orijinal 2018)

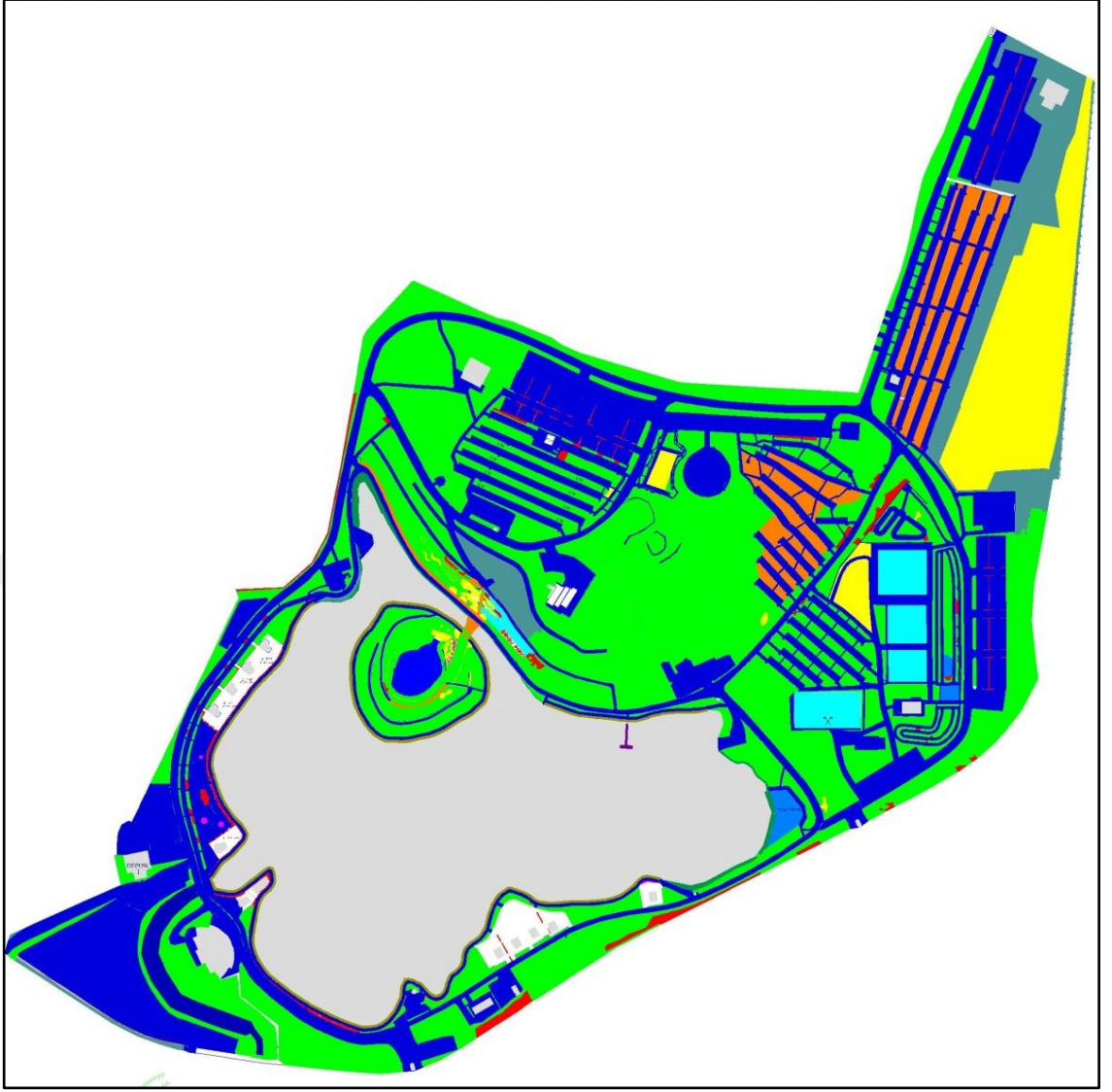
4.2 Göksu Parkı

Eski adı ile susuz göleti olarak bilinen Göksu parkı, Ankara- İstanbul karayolu üzerinden Ankara'dan 20 km uzaklıkta ve karayolunun İstanbul yönünde yolun 500 metre batısında, kuzey –güney istikametindedir. Göksu parkı Ankara kentinin Sincan-Fatih ilçesinde bulunmaktadır. Parkın çevresi taşıt yolu ve toplu konutlar ile çevrelenmiştir. Göksu parkı 2003 yılı haziran ayı sonunda hizmete açılmıştır. Toplam kullanım alanı 508.000 metrekaredir. Bu alanın 127.189 metrekaresi göletten oluşmaktadır.

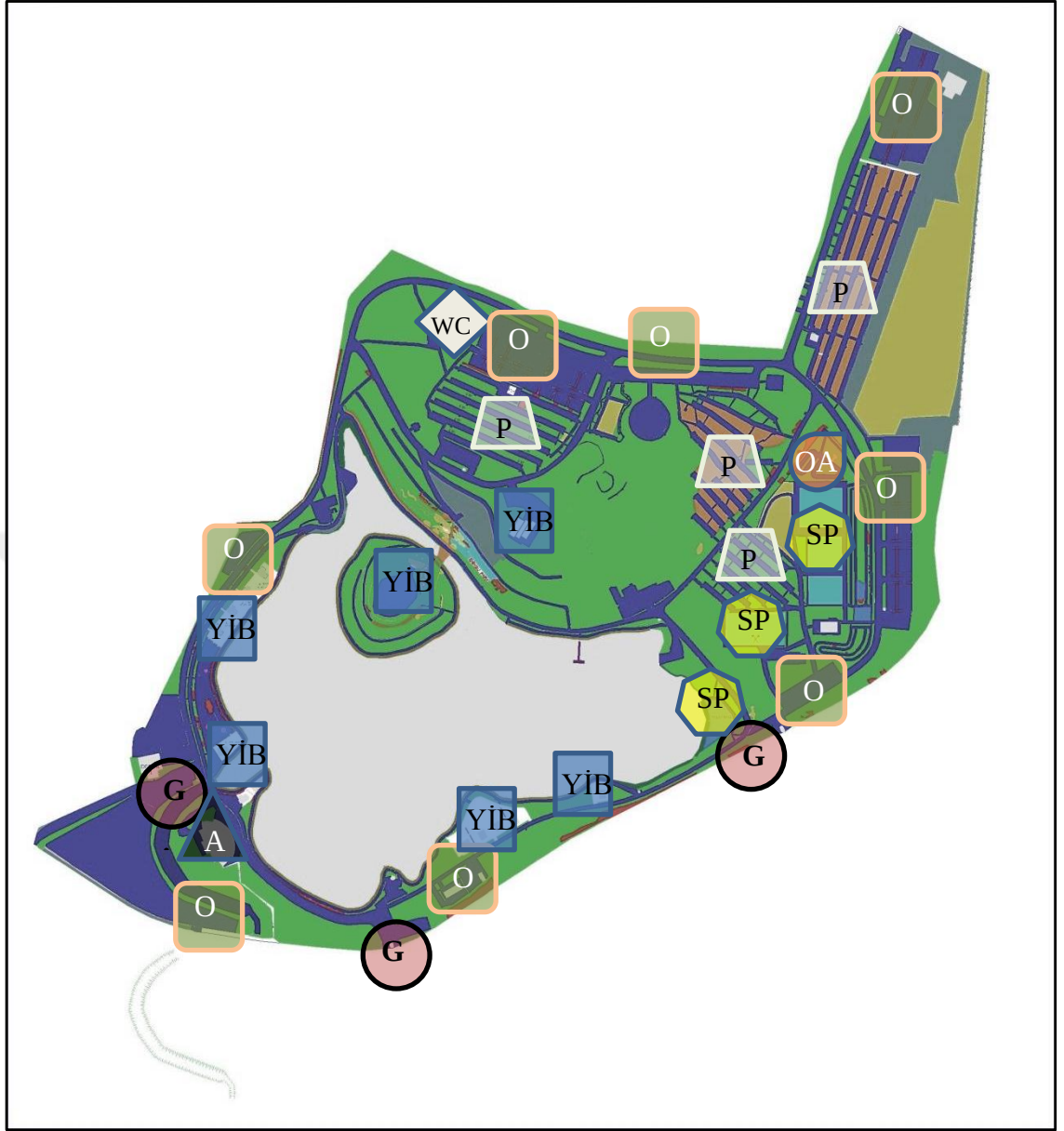
Park içerisinde; yelken kaskatlı ada restoran, tepe restoran, çay bahçeleri, spor alanları, çocuk oyun alanları, otoparklar, 13.000m² piknik alanı bulunmaktadır. Göl alanının içinde gezi amaçlı kayıklar ve gölün tabii güzelliğini oluşturan ada ve sazlıklar ile 9 adet iskele bulunmaktadır. Bu iskelelerden ikisi balık tutma iskelesi olarak tasarlanmıştır. Ayrıca göl kenarında 1,6 km uzunluğunda ahşap yürüme yolu, seyir amaçlı deniz feneri, eğlenme amaçlı dağ kızıağı park içinde bulunmaktadır. Park çevresinde minibüs, otobüs ve metro durakları bulunmaktadır (Anonim 2018c).

Harita 4.4 Göksu Parkı çalışma alanının Ankara içindeki yeri (Anonim 2019)

Harita 4.5 Göksu Parkı çalışma alanının planı (Anonim 2019b)

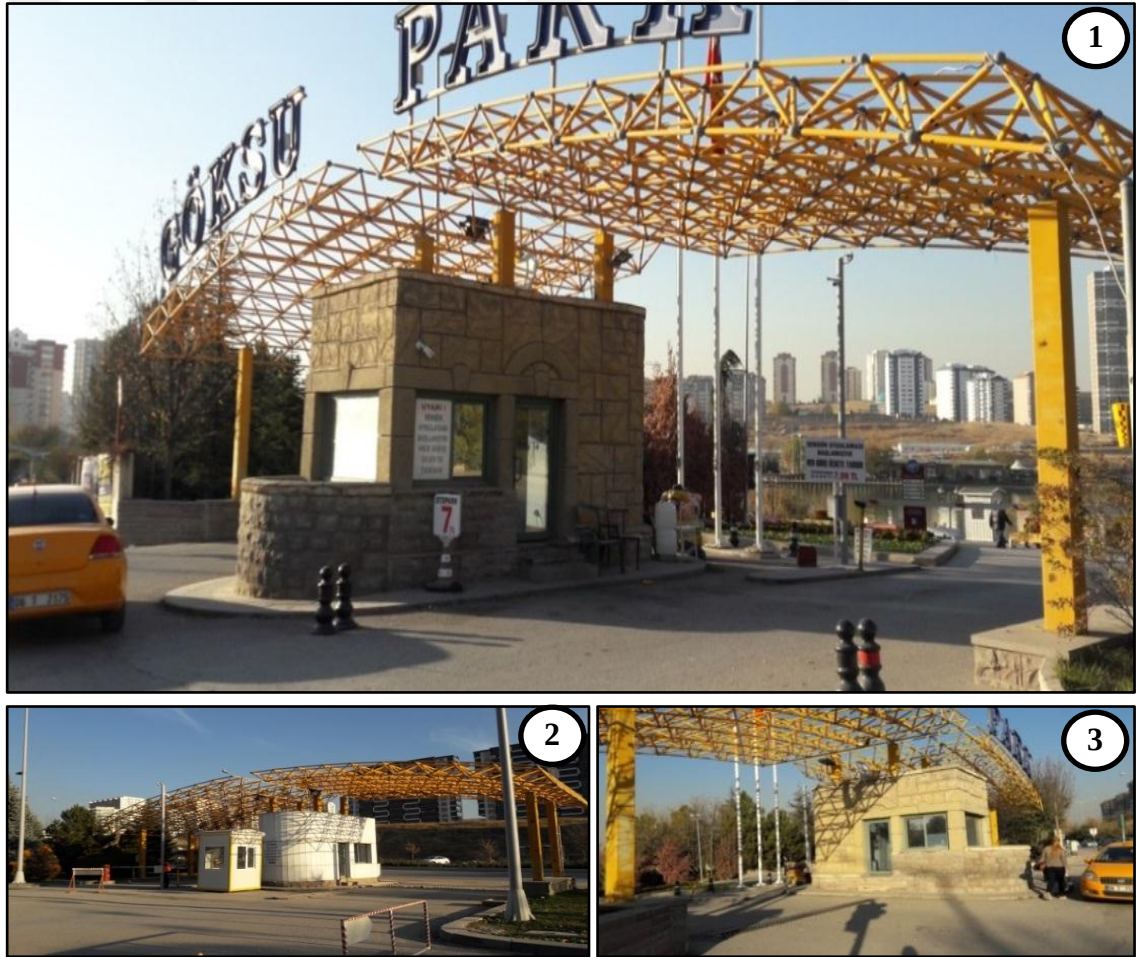

Harita 4.6 Göksu Parkı plan üzerinde güncel kullanımlar

	Açık Gösteri ve Etkinlik Alanı		Spor Alanı
	Otopark		Tuvaletler
	Park Girişi		Oyun Alanı
	Yeme-İçme Birimleri		Piknik Alanı

4.2.1 Park girişleri

Göksu Parkı'nın 3 ana girişi bulunmaktadır. Göksu Parkı ana Girişlerinin güncel durumu çizelge 4.16'da gösterilmiştir. 2.kapı yeraltı treni ve otobüs duraklarına yakındır (Şekil 4.33). Girişteki araçlar için konulmuş olan kapanlar engelli girişlerini engellemektedir (Şekil 4.34). Girişlerde özel bir alan bulunmayıp araçlarla yayalar aynı yol üzerinden parka giriş yapmaktadır (Şekil 4.36). Engelliler için girişte kılavuz izler bulunmamaktadır. Görme engelliler için yönlendirme ve uyarı Elemanları (tabelalar, levhalar) bu alanda yer almamaktadır.

Şekil 4.33 Göksu Parkı Park girişleri (Orijinal 2018)

Şekil 4.34 Dikmen Vadisi Parkı 1.Kapı girişteki kaldırım (Orişinal 2018)

Şekil 4.35 Göksu Parkı 1. Kapı girişindeki kapanlar (Orişinal 2018)

Parkın girişindeki kaldırım sonlarında rampa bulunmaktadır. Bu rampalar babalar ile sınırlandırılmıştır. Rampanın genişliği 80 cm, eğimi % 5'dir. Genişliği 90 cm'den küçük olduğu için TS 12716 standartlarına uymamaktadır. Kılavuz izler kaldırımlarda bulunmaktadır (Şekil 4.35).

Birinci kapı girişindeki yolun eğimi engelliler için yaya yolu standartlarına uymayıp, eğim % 20 olduğu için engellilerin tek başlarına parka ulaşımı engellenmektedir. Yayanın güvenli hareketi için bu yolun taşıt yolundan izole edilmesini sağlayan güvenlik önlemleri alınmamıştır (Şekil 4.36). 1.Girişte fenerin ön tarafında akü şarj aleti

bulunmaktadır (Şekil 4.37). TS 12576 standartlarına göre yanlış yerde konumlandırılmıştır.

Şekil 4.36 Göksu Parkı akü şarj (Orijinal 2018)

Şekil 4.37 Göksu Parkı 1.Kapı girişi (Orijinal 2018)

Çizelge 4.16 Göksu Parkı girişlerinin güncel durumu

ÖLÇÜTLER Park Girişleri	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM		
		1	2	3
Rampa eğimi (%)	En fazla: % 8	15	3	3
Genişlik (m)	En az: 1,50 m	5	5	5
Yüzey kaplaması	Kaygan olmayan malzeme	Beton Plak Taş	Beton Plak Taş	Beton Plak Taş
Kılavuz çizgileri	60 cm genişlikte, zıt renkte	Yok	Yok	Yok
Güvenlik		Var	Var	Var
Park krokisi ve yönlendirme levhaları	En fazla 250 cm	Var	Var	Var

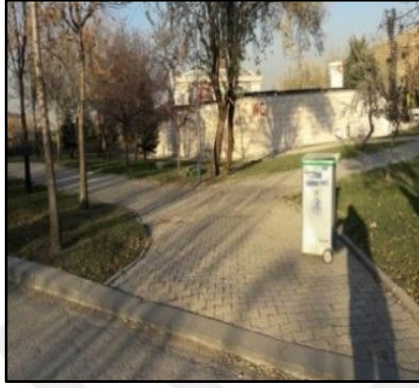
4.2.2 Yaya yolları

Park içerisindeki yaya yolları, ana yollarda 2 m ara yollarda 1 m genişliğindedir. Yaya yolları genişlik bakımından engelli kullanımına uygundur. Park içerisindeki yaya yollarının bazı yerlerinde eğimin yüksek olması nedeni ile tekerlekli sandalyeli engellinin tek başına dolaşımını engellemektedir. Beton plak taş ve andezit döşenen göl kenarındaki yürüyüş yollarında çatlaklar oluşmuştur. Bu alanlar engellilerin rahat hareket etmesini engellemektedir. Zemin bozuklukların bakım-onarımı yapılmamıştır (Şekil 4.38).

Şekil 4.38 Göksu Parkı yaya yolundaki bozulmalar (Orişinal 2018)

Piknik alanları, yeşil alan üzerinde, kilitli parke taş ve andezit ile kaplanmış yan yollarla birbirine bağlanmıştır. Bu yolların bazılarının başlangıç ve bitiş yerleri bordür taşı ile sınırlandırılmış ve engelsiz geçiş engellenmiş durumdadır (Şekil 4.39).

Şekil 4.39 Göksu Parkı yaya yollarındaki seviye farklılıkları (Orijinal 2018)

Ada Düğün Salonuna giden yol otomobil ve yaya yolu olarak ikiye ayrılmıştır. Yaya yolu ile araç yoluna farklı döşeme malzemesi kullanılmıştır ve kot farklı ile iki alan ayrılmıştır. Ölçüler, malzeme standartlara uygundur.

Yaya yolu ve göl arasında 50 cm'lik çelik halatlardan korkuluk bulunmaktadır. Yüksekliği yeterli olmadığından engelliler için tehlike arz etmektedir (Şekil 4.40).

Göl kenarında ahşap yürüme yolları bulunmaktadır. Bazı ahşap döşemelerde kırılmalar ve yıpranmalar olmuştur. Rahat yürümeyi ve tekerlekli sandalye ile rahat dolaşımı engelleyici, insanların takılıp düşmesine neden olmaktadır. Ses çıkaran döşeme malzemesi olarak kullanılan ahşap yürüme yolları unutkanlık, hafıza zayıflığı, yönlenme güçlüğü, zihinsel sıkıntısı olan bireyler için uygun bir tasarımıdır. Gölün kenarı 90 cm'lik korkuluklar ile çevrelenmiştir (Şekil 4.41).

Şekil 4.40 Göksu Parkı yaya yolu (Orijinal 2018)

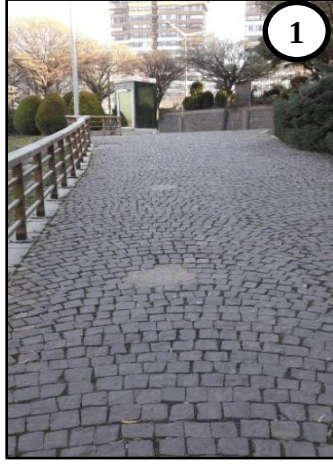

Şekil 4.41 Göksu Parkı göl kenarı yaya yolu (Orijinal 2018)

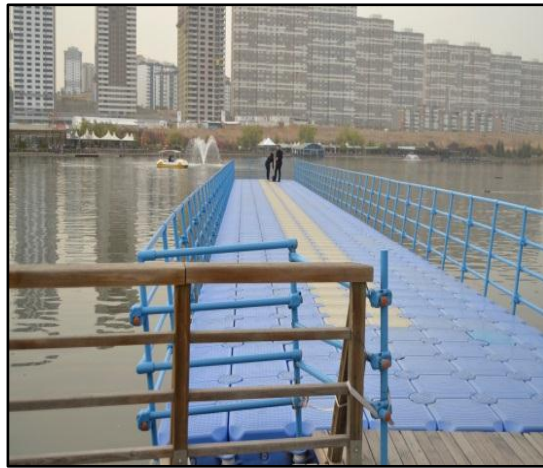
4.2.2.1 Yaya yolu malzemeleri

Ana yaya yolları kaymaz ve sert malzeme olan beton plak taş ile döşenmiştir. Ara yollar da kilit parke taş, küp taş, çim plak taşları kullanılmıştır. Yan yollarda ki küp taş, çim plak taşlar engelli kullanıcıları için uygun değildir. Bu alanlarda tekerlekli sandalye kullanıcıları zorlanmaktadır (Şekil 4.42) (Çizelge 4.17)

İskelelerde bidon plastik malzeme kullanılmıştır. Engelli ulaşımı için uygun, ölçü ve standartlara uygun iskelelerdir. Malzeme olarak algılamayı kolaylaştırıcı, kolay ayırt edilebilir doku ve renktedir (Şekil 4.43-4.44).

Şekil 4.42 Göksu Parkı yaya yolu malzemeleri (Orijinal 2018)

Şekil 4.43 Göksu Parkı iskeleler (Yaya yolundan görünüm) (Orijinal 2018)

Şekil 4.44 Göksu Parkı iskeleler (İskeleden görünüm) (Orijinal 2018)

Çizelge 4.17 Göksu Parkı yaya yollarının güncel durumu

ÖLÇÜTLER Yaya Yolu Yüzey Kaplama	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM			
		1	2	3	4
Yüzey kaplaması	Kaygan olmayan, dayanıklı	Küp Taş	Kilit Parke Taş	Andezit	Ahşap
Kılavuz çizgileri	60 cm genişliğinde, zıt renkte	Yok	Yok	Yok	Yok

4.2.3 Rampalar

Parkın yüzey yapısından dolayı, alan içindeki tepelik ve yamaçlık alanlarda yapılan yaya yollarına, Eğimden dolayı, dik rampalarla ve merdivenlerle ulaşılmaktadır. Bu durum engellilerin parkın her alanını gezmelerine olanak vermemektedir (Şekil 4.44) (Çizelge 4.18). Birinci kapıdan girişte bulunan iskeleye erişim rampalarla sağlanmaktadır. Bu rampaların eğimi % 6'dan fazla olup engellinin tek başına erişimi engellenmektedir. Rampada görme engelliler için tirabzanlar, kılavuz çizgiler ve farklı yer döşemesi bulunmamaktadır.

Şekil 4.45 Göksu Parkı rampalar (Orijinal 2018)

Çizelge 4.18 Göksu Parkı rampaların güncel durumu

ÖLÇÜTLER Rampa	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM			
		1	2	3	4
Rampa eğimi (%)	En fazla: % 8	8	12	12	10
Genişlik (cm)	En az: 1,50 m	90	180	200	180
Rampa Yüzey kaplaması	Kaygan olmayan malzeme	Küp Taş	Andezit	Andezit	Küp taş
Kılavuz çizgileri	60 cm genişliğinde, zıt renkte	Yok	Yok	Yok	Yok

4.2.4 Kentsel Donatı elemanları

Göksu Parkı kentsel donatı elemanlarının güncel sayısı çizelge 4.19’da gösterilmiştir.

Çizelge 4.19 Göksu Parkı kentsel donatı elemanlarının mevcut sayısı

Kentsel Donatı Elemanları Çalışma Alanı	Oturma Birimi	Aydınlatma Elemanı	Çöp Kutusu	Bitki dikim Elemanları	Yönlendirme Ve Uyarı Elemanları
Göksu Parkı	691	98	343	60	24

4.2.4.1 Oturma elemanları

Yaya yolları üzerinde dinlenme cepleri ve yeterli sayıda Oturma Elemanlarına yer verilmiştir. Parkta tek tip oturma elemanı bulunmaktadır. Yaya yolu üzerinde 200 cm de bir oturma elemanı konulmuştur. Oturma elemanlarının önündeki genişlik tekerlekli sandalye kullanıcılarının hareket alanı için yeterlidir. Oturma elemanlarının yerden yüksekliği 50 cm arkalıklı ve kollukludur (Şekil 4.46).

Şekil 4.46 Göksu Parkı oturma bankları (Orijinal 2018)

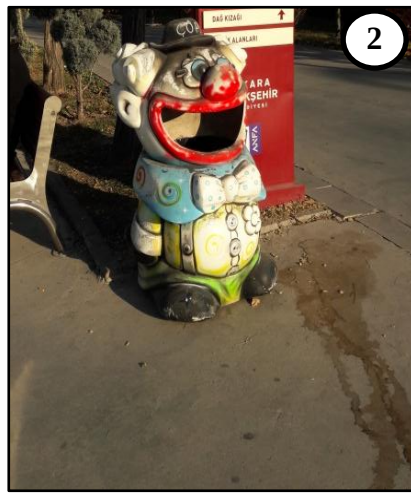
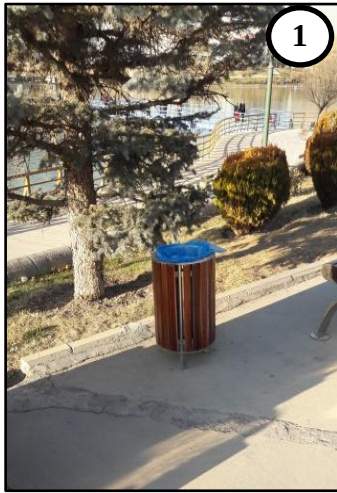
4.2.4.2 Çöp kutuları

Çöp kutuları, oturma banklarının aralarına yerleştirilmiştir. Alanda 4 farklı renkte ve ölçülerde çöp kutusu sıklıkla bulunmaktadır (Şekil 4.47) (Çizelge 4.20).

Piknik alanlarında büyük çöp kutuları yerleştirilmiştir. Çöp kutularının yerden yüksekliği 70-90 cm arasında değişmektedir ve standartlara uygundur. Ancak bazı alanlardaki çöp kutularının konumu görme engellilerin alandaki dolaşımı sırasında tehlike arz etmektedir (Şekil 4.48).

Çizelge 4.20 Göksu Parkı çöp kutularının güncel durumu

ÖLÇÜTLER Çöp Kutusu	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM
		Göksu Parkı
Çöp Kutularının ağız kısmının zeminden yüksekliği (cm)	90-120 cm	60-100-100-100
Bordür taşına uzaklığı	En az: 40 cm	Yaya yolu üzerinde konumlandırılmış.

Şekil 4.47 Göksu Parkı çöp kutuları ve geri dönüşüm kutuları (Orişinal 2018)

Şekil 4.48 Göksu Parkı piknik alanı çöp kutusu (Orijinal 2018)

4.2.4.3 Aydınlatma elemanları

Tekerlekli sandalyeli engelliler için aydınlatma elemanlarının ortalama yüksekliği 1,20 cm olması gerekirken, Göksu parkı içerisindeki aydınlatma elemanlarının yüksekliği ortalama 180 cm ve 200 cm arasındadır. Bitki aydınlatması için çeşitli renkte aydınlatma kullanılmıştır. Aydınlatma elemanları 180-200m olup standartlara uymamaktadır. Aydınlatma direklerinde kısmen görme bozukluğu olan engelliler için uyarıcı bantlar bulunmamaktadır (Şekil 4.49- 4.50).

Şekil 4.49 Göksu Parkı aydınlatmalar (Orijinal 2018)

Şekil 4.50 Göksu Parkı gece aydınlatması (Orijinal 2018)

4.2.4.4 Bitki dikim elemanları

Saksılar ve kasaların yaya yolunda engel oluşturmaması için kılavuz çizgileri bulunmamaktadır. Ve farklı dokuda yaya malzemesi ile ayrılmamıştır. Saksılar renkli olması kolay algılanabilir ve hatırlatıcı nitelikte ve tekerlekli sandalye kullanıcının bitkiye dokunabilmesi için yeterli yüksekliktedir (Şekil 4.54).

Şekil 4.51 Göksu Parkı saksılar (Orijinal 2018)

4.2.4.5 Yönlendirme ve uyarı levhaları

Yönlendirme ve Uyarı Levhaları alanda aydınlatma elemanları üzerinde bulunmaktadır. Tekerlekli sandalyedeki engelliler için göz hizası ölçülerine uymamaktadır. Bilgilendirme levhalarında sesli veya kabartmalı yüzeyler ve tanımlayıcı grafiksel tabelalar bulunmamaktadır (Şekil 4.52) (Çizelge 4.21).

Şekil 4.52 Göksu Parkı yönlendirme ve uyarı levhaları (Orijinal 2018)

Çizelge 4.21 Göksu Parkı yönlendirme ve uyarı levhalarının güncel durumu

ÖLÇÜTLER Yönlendirme ve Uyarı Levhaları	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM
		Göksu Parkı
Yönlendirme levhaları yaya yolu üzerindeyse bordür taşına uzaklığı (cm)	En fazla: 30 cm	20-30
Yönlendirme levhalarının yaya yolundan yüksekliği (cm)	250 cm	160-200
Uyarı Elemanlarının maksimum yüksekliği (cm)	60 cm	70

4.2.4.6 Piknik alanları

Piknik alanlarının kapasitesi ortalama 3.000 kişidir. Piknik ünitelerinin (masa ve oturma yerleri birbirine bağlı oturma yerlerine herkes için engelsiz geçiş sağlanmıştır.

Piknik ünitelerinin arasındaki erişilebilir yaya yollarının genişliği 120 cm'dir. Yürüyüş yolları doğal plak taş ve doğal granit taş ile döşenmiştir. Görme engelliler için yüzey

kaplamaları, yönlendirme ve bilgilendirme levhaları, engel uyarıcılar piknik alanlarında da kullanılmamıştır. Piknik masalarının yerden yüksekliği 70 cm'dir. Tekerlekli sandalyeli engellinin kullanımı için standartlara uygun yüksekliktedir (Şekil 4.53).

Piştirme yerlerinin yükseklikleri tekerlekli sandalyeli engelli için gerekli olan 50 cm'den yüksektir. Izgaralar etrafı 15-20 cm yükseklikle sınırlandırılmış platform üzerinde, her bir piknik masasının yanına yerleştirilmiştir. Yerden yükseklikleri 90-100 cm arasında değişmektedir (Şekil 4.54).

Şekil 4.53 Göksu Parkı piknik alanları (Orijinal 2018)

Şekil 4.54 Göksu Parkı piknik üniteleri ve ızgaralar (Orijinal 2018)

4.2.5 Yeme-içme birimleri (Kafe-Restoran) ve tuvaletlerin girişleri

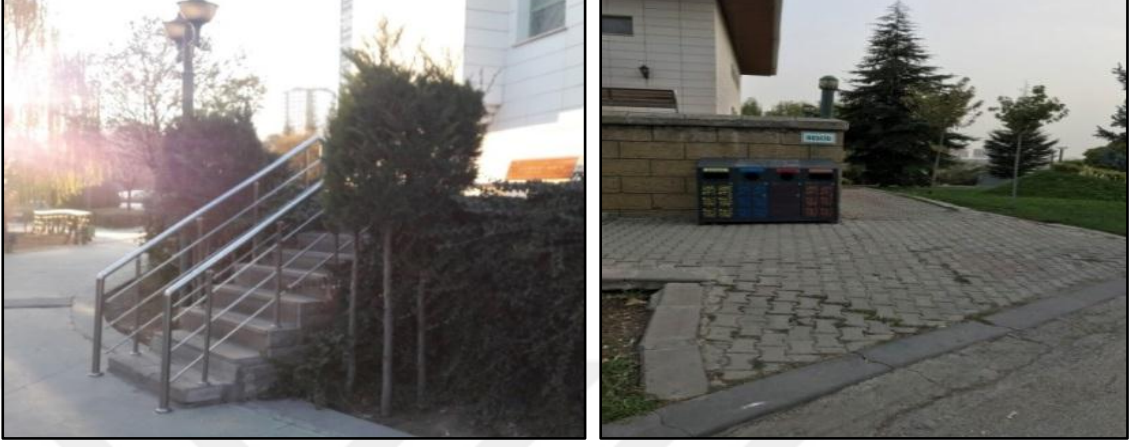
Park alanındaki restoran ve kafeler, göl kenarına yakın yapılmıştır. Göl kenarındaki yürüyüş yolundan, bu kafelere erişim kot farkından dolayı yüksek merdivenler ile sağlanmaktadır. Kafelere erişimi sağlayan merdivenlerde görme engelliler için korkuluk, zemin farklılığı, yönlendirme ve bilgilendirme levhaları bulunmamaktadır. Rampalı veya kaldırma platformlu erişim olanağı sağlanmadığı için, tekerlekli sandalyeli engellinin göl kenarındaki yürüyüş yolundan kafelere erişimi sağlanamamaktadır. Merdivenlerin genişliği ve rıht yüksekliği standartlara uygundur (Şekil 4.55).

Şekil 4.55 Göksu Parkı yeme-içme birimleri (Kafe-Restoran) (Orijinal 2018)

Tuvalet girişlerinde rampa bulunmamaktadır. Bu nedenle tekerlekli sandalye kullanan insanlar için engel yaratmaktadır. Tuvalet girişlerinde ve cami girişinde bariyer, engel, rampa ve merdivenlerde ise görme engelli ve kısmen görme engelliler için kullanımların

önceden fark edilebilmesi için gerekli olan işaretlemelere yer verilmemiştir (Şekil 4.59-4.60).

Şekil 4.56 Cami girişi (Orijinal 2018)

Şekil 4.57 Göksu Parkı tuvalet girişleri (Orijinal 2018)

4.2.6 Çocuk oyun alanları

Çocuk oyun alanı farklı yaştaki çocukların birlikte oynayabileceği niteliktedir. Farklı fiziksel yetileri ve engelleri olan çocukların oynayacağı oyun grupları değildir. Oyun grubu içinde merdivenler ve dar tüneller bulunmaktadır. Bu durum tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun değildir. Oyun gruplarına ulaşım çim plak taş malzeme ya da ahşap sınırlandırma elemanları ile sağlanmaktadır. Sınırlama elemanı ile oyun grubu arasındaki mesafe koltuk değneği ve tekerlekli sandalye kullanan engelli çocuk için gerekli olan geçiş aralığına sahip değildir. Bu alana ulaşmayı sağlayacak sesli dokunmatik yönlendirme levhaları bulunmamaktadır (Şekil 4.58).

Şekil 4.58 Göksu Parkı oyun grupları (Orijinal 2018)

4.2.7 Spor alanları

Göksu park içerisinde 2 adet basketbol sahası, 2 adet tenis kortu ve 2 adet mini futbol sahasının bulunduğu spor alanı yer almaktadır. Ayrıca plaj voleybolu ve beden eğitimi aletlerinin yer aldığı spor alanları da bulunmaktadır. Kum voleybolu sahasına erişim 2 yoldan sağlanmaktadır. 1.yol % 8 eğimli rampadan, 2. yol çim derzli taş ile döşenmiş yüksek eğimli yürüyüş yoludur. Bu durum engellilerin tek başlarına erişimini kısıtlamaktadır. Kum voleybolu alanındaki tribünlerin önündeki yürüyüş yolu gerek şekli gerekse genişliği ile tekerlekli sandalyeli engellinin kullanımına uygun değildir (Şekil 4.59). Mini futbol alanı ve Tenis kortu çevresinde yapılan tribünlere erişim rahatlıkla sağlanmaktadır. Tribün önü geçiş alanı mesafesi 220 cm'dir ve tekerlekli sandalyeli engellinin geçişine ve tribünün kullanımına yeterlidir. Tenis Kortları girişindeki bordür taşı yüksekliklerinden dolayı oluşan kot farklılıkları ise engelsiz geçişi engellemektedir. Ayrıca Yaya yolu üzerine yapılan merdivenler geçişi daraltmaktadır (Şekil 4.60).

Şekil 4.59 Göksu Parkı kum voleybolu (Orijinal 2018)

Şekil 4.60 Göksu Parkı spor sahaları (Orişinal 2018)

Spor aletleri çevresinde 200- 230 cm genişliğinde yürüyüş yolları yapılmıştır. Spor aletlerinin olduğı zemin kauçuk malzeme ile kaplanmıştır. Görme engelliler için spor aletlerinin bulunduğı alanda yönlendirme ve bilgilendirme levhaları, engellere karşı uyarı amaçlı yüzey kaplama farklılıkları yapılmamıştır (Şekil 4.61) (Çizelge 4.22).

Şekil 4.61 Göksu Parkı spor aletleri ve yürüyüş yolu (Orişinal 2018)

Çizelge 4.22 Göksu Parkı spor alanı güncel durumu

ÖLÇÜTLER Spor Alanları	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM
		Göksu Parkı
Tribünlerde tekerlekli sandalyeli engelli için geçiş yolu genişliği	En az 130 cm	220 cm
Tribünlerde tekerlekli sandalyeli engelli için gerekli alan genişliği	En az 120 cm	Yok
Spor komplekslerine ulaşım için yaya yolu minimum genişliği	En az 100cm	150 cm
Engellilere uygun spor alanları		Yok
Yönlendirme levhaları	250 cm	Uygun

4.2.8 Açık gösteri ve etkinlik alanları

Açık Gösteri ve Etkinlik Alanları girişinde kaldırımdan bir rampa bulunmaktadır. Rampa 150 cm genişliği ve % 7 eğimlidir. Kaldırımın eğimi ve genişliği tekerlekli sandalyeli engellinin kullanımına uygundur. Ancak aşağıya doğru bir rampa ya da kaldırma platformu olmadığı için engelli sadece üst tarafta oturabilecek aşağıya inemeyecektir. Engelliler ve çocuk arabaları için yardımsız ulaşım kısıtlanmaktadır.

Görme engellilerin ise yardım almadan tek başlarına açık gösteri alanı içinde hareket etmeleri olası değildir. Açık gösteri ve etkinlik alanının oturma basamakları küp taş ile kaplanmıştır. Görme engellilerin ulaşımını sağlayacak kılavuz çizgileri bulunmamaktadır (Şekil 4.62).

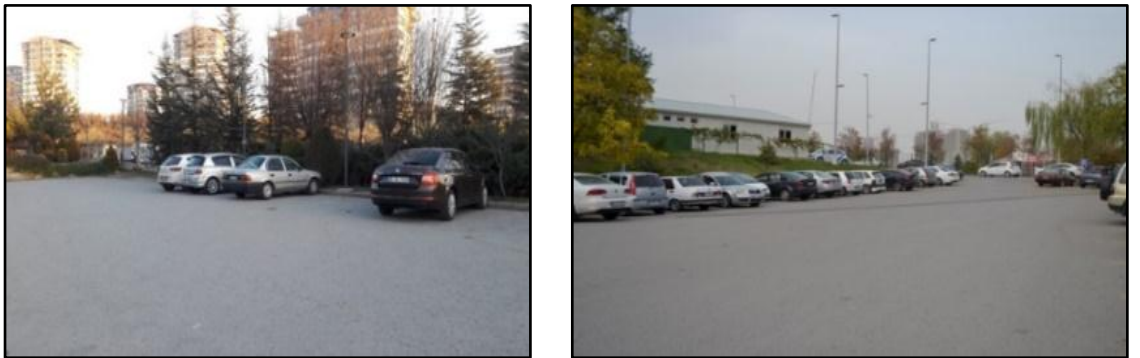
Şekil 4.62 Göksu Parkı açık gösteri ve etkinlik alanı (Orijinal 2018)

4.2.9 Otoparklar

Ankara Büyükşehir Belediyesi internet sitesinden elde edilen verilere göre, Göksu park içerisinde toplam 23.850 m² otopark alanı bulunmaktadır. Park içerisinde engelli otopark alanı bulunmaktadır. Alanı kullanan engellilerin, araçlarından ayrıldıktan sonra yürüyüş yollarına erişebilmeleri için öncelikle araç yolunu kullanmaları gerekmektedir (Şekil 4.63-4.64) (Çizelge 4.23).

Şekil 4.63 Göksu Parkı otoparkında engelli aracı için ayrılmış yer (Orijinal 2018)

Şekil 4.64 Göksu Parkı otopark alanı (Orijinal 2018)

Çizelge 4.23 Göksu Parkı otoparkların güncel durumu

ÖLÇÜTLER Otopark	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM
	-/+0.00 + 3.00 cm ve rampa	Göksu Parkı
Park yeri genişliği (cm)	En az: 360 cm Önerilen 390 cm	250-300 cm
Tekerlekli sandalyeler için iki park yeri arasındaki mesafe	140 cm olduğunda park yeri 250 cm	200 cm
Taşıt Yolu Kenarında Engelli işareti	✓	Yok
Park yeri sayısı	Kullanıcı sayısına göre yeterli olmalı.	2500 adet
Engelli araç park yeri	Her 50 araç için 1 adet engelli araç park yeri	55 adet
Yön gösterici engelli levhası	✓	Var
Engelli park levhası	250 xm	Var
Yerde engelli park işareti	Zıt renkte	Var
Kaldırım kenarı rampası	Max % 5 Eğim	Yok

4.2.10 Bitkisel uygulama

Alanda *Tilia tomentosa* (İhlamur), *Robinia pseudoacacia* (Akasya), *Eleagnus angustifolia* (İğde), *Cersis siliquastrum* (Erguvan), *Viburnum opulus 'sterile'* (Kartopu), *Sambucus nigra 'aurea'* (Alacalı Mürver), *Rosa sp* (Gül), *Lonicera caprifolium* (Hanımeli) vb. kokulu bitki türleri kullanılmıştır. Bu türler, engelli bireyler için uyarıcı ve yönlendirici etkiye sahiptir (Şekil 4.65). Yaya yollarının çevresinde renk açısından güçlü zıtlıklar ve göze çarpan silüetler içeren bitkisel uygulamalar bulunmaktadır (Şekil 4.65). Gezinti yolları, dinlenme cepleri ve oturma birimleri çevresinde *Robinia pseudoaccacia* (Adi akasya), *Picea pungens 'glauca'* (Mavi ladin), *Salix babylonica* (Salkım söğüt), *Prunus ceracifera psi. 'Nigra'* (Süs Eriği) kullanılmıştır. Bu bitkiler geniş taç ölçüsüne sahip gölge yapan ve serin mekân hissi veren bitki türleridir (Şekil 4.65). Yaya yolu kenarında bulunan *Thuja orientalis* (Mazı), *Prunus sp.* (Süs eriği) *Picea sp.* (Ladin) *Pyracantha coccinea* (Ateş diken), *Berberis thunbergii 'atropurpurea'* (Kırmızı Hanım Tuzluğu) bitki türlerinin tohum, meyve, diken, kozalak, kırık dal parçaları yollarda tehlike yaratmaktadır (kayganlaştırma, tekerlekli sandalyeli ve bastonlu kullanıcıların destek araçlarını kullanmalarını kısıtlama, her tür bireyin rahat yürümesini engelleme) (Şekil 4.65). Park alanında öncelikle yürüyüş yolları boyunca olmak üzere

tüm bitkilendirilmiş alanlardaki bitkilerin bakımı Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılmaktadır (Şekil 4.64). Göl, sazlıklar, kuş evleri, hayvanlar vb. doğa ve doğal elemanların varlığı odak noktası olarak mekânı tanımlamakta, yönlenme de hatırlatıcı olmakta ve akılda kalıcı olmaktadır (Şekil 4.66).

Şekil 4.65 Göksu Parkı bitkisel uygulama (Orijinal 2018)

Şekil 4.66 Göksu Parkı doğal elemanların varlığı (Orijinal 2018)

Çizelge 4.24 de Göksu Parkı'nda kullanılan bitkilerin listesi verilmiştir.

Çizelge 4.24 Göksu Parkı'nda kullanılan bitkilerin listesi (Anonim 2018)

No	Bitkinin Bilimsel Adı	Bitkinin Türkçe Adı
YAPRAKLI AĞAÇ		
1	<i>Acer negundo</i>	Ova Akçaağacı
2	<i>Acer negundo</i> 'flamingo'	Alacalı Ova Akçaağaç
3	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Çınar Yapraklı Akçaağaç
4	<i>Aylanthus altissima</i>	Cennet Ağacı
5	<i>Salix babylonica</i>	Salkım Söğüt
6	<i>Salix caprea</i>	Keçi Söğüdü
7	<i>Platanus orientalis</i>	Çınar
8	<i>Betula alba</i>	Huş
9	<i>Cersis siliquastrum</i>	Erguvan
10	<i>Robinia pseudoaccacia</i>	Adi Akasya
13	<i>Prunus ceracifera</i> psi. 'Nigra'	Süs Eriği
14	<i>Koelruteria paniculata</i>	Güvey Kandili
15	<i>Fraxinus excelsior</i>	Diş Budak
16	<i>Tilia tomentosa</i>	Ihlamur
17	<i>Aesculus hyppocastanum</i>	At Kestanesi
18	<i>Salix matsudana</i>	Burgulu Söğüt
19	<i>Malus floribunda</i>	Süs Elması
20	<i>Juglans regia</i>	Ceviz
21	<i>Sophora japonica</i>	Zofora
22	<i>Eleagnus angustifolia</i>	İğde
HER DEM YEŞİL AĞAÇ		
1	<i>Picea pungens</i>	Ladin
2	<i>Picea pungens</i> 'glauca'	Mavi Ladin
3	<i>Cedrus deodora</i>	Himalaya Sediri
4	<i>Cedrus atlantica</i> 'glauca pendula'	Ters Mavi Atlas Sediri
5	<i>Cedrus atlantica</i> 'glauca'	Mavi Atlas Sediri
6	<i>Thuja compacta</i>	Top Mazi
7	<i>Thuja orientalis</i> 'pyramidalis aurea'	Piramit Altuni Mazi
8	<i>Thuja orientalis</i>	Doğu Mazısı
9	<i>Abies nordmanniana</i>	Göknar
10	<i>Cupressocypais lawsoniana</i> v.	Alacalı Yalancı Servi
11	<i>Cupresus arizonica</i>	Arizona Servisi
12	<i>Pinus nigra</i>	Karaçam
13	<i>Juniperus virginiana</i> 'skyrocket'	Dik Ardıç
14	<i>Juniperus communis</i> 'hibernica'	Hibernika
YAPRAKLI ÇALI		
1	<i>Morus alba</i> 'pendula'	Ters Dut
2	<i>Hybiscus syriacus</i>	Ağaç Hatmi

Çizelge 4.24 Göksu Parkı'nda kullanılan bitkilerin listesi (Anonim 2018) (devam)

3	Tamarix tetrandra	İlgün
4	Cornus alba sibirica	Kızılcık
5	Cotoneaster salicifolius	Dağ Muşmulası
6	Cotoneaster horizontalis	Yayılcı Dağ Muşmulası
7	Viburnum opulus 'sterile'	Kar Topu
8	Sambucus nigra 'aurea'	Alacalı Mürver
9	Chanomeles japonica	Japon Ayvası
10	Ligustrum vulgare 'aurea'	Alacalı Kurtbağrı
11	Ligustrum vulgare	Kurtbağrı
12	Buddlea davidii	Kelebek Çalısı
13	Forshtya intermedia	Altın Çanak
14	Yucca flamentosa	Avize
15	Syringa vulgaris	Leylak
16	Symphoricarpos racemosus	İnci Çalısı
17	Spirea vanhoutteii	Keçi Sakalı
18	Berberis thunbergii var atropurpurea	Kırmızı Hanım Tuzluğu
19	Lonicera tatarica	Çalı Hanımeli
20	Rosa sp.	Gül
21	Rosa sp.	Baston Gül
22	Rosa climbing	Sarmaşık Gül
HER DEM YEŞİL ÇALI		
1	Pyracantha coccinea	Ateş Dikeni
2	Pyracantha coccinea 'nana'	Bodur Ateş Dikeni
3	Juniperus sabina 'aurea'	Sarı Alacalı Sabin Ardıcı
4	Juniperus sabina	Sabin Ardıcı
5	Juniperus chin. 'pfitzeriana glauca'	Mavi Çin Ardıcı
6	Juniperus chin. 'pfitzeriana aurea'	Sarı Çin Ardıcı
7	Juniperus chinensis 'blue star'	Ardıç
8	Juniperus chinensis 'blue carpet'	Ardıç
9	Cotoneaster dammerii	Dağ Muşmulası
10	Cotoneaster mycophylla	Dağ Muşmulası
11	Buxus sempervirens	Şimşir
12	Eounymus japonica	Taflan
SARMAŞIK VE YER ÖRTÜCÜLER		
1	Hedera helix	Kaya Sarmaşığı
2	Lonicera caprifolium	Hanımeli
3	Amphelopsis quinquefolia	Amerikan Sarmaşığı
4	Campsis radicans	Acem Borusu
5	Sedum sp.	Dam Koruğu
6	Cerastium tomentosum	Fare Kulağı

4.2.11 Simgesel ve sanatsal elemanlar

Göksu Parkında basit, anlaşılır ve görülebilir büyüklükte ve yalınlıkta simgesel ve sanatsal elemanlar bulunmaktadır. Alanda kullanılan sanatsal öğeler; topluma bilgi vererek, uyararak, hatırlatarak toplumsal yaşamını da etkilemektedir (Şekil 4.67).

Şekil 4.67 Göksu Parkı simgesel ve sanatsal elemanlar (Orijinal 2018)

4.3 Can Yücel Parkı

Can Yücel Parkı; Çankaya İlçesi, Çiğdem Mahallesi, 1551. Cadde üzerinde, Park Sitesi karşısında 2016 yılında hizmete açılmıştır. Park, katılımcı belediyeçilik anlayışı ile Çiğdem Mahallesi'nde düzenlenen referandum sonucunda semt sakinlerinin talepleri doğrultusunda etap etap projelendirilmiştir. İlk etapta Oğuz Tansel Halk Kütüphanesi ve Çiğdem Çankaya Evi tamamlanmıştır. Parkın adı, semt sakinleri tarafından belirlenmiştir. Can Yücel Parkı, 9 bin metrekare alan üzerinde inşa edilmiştir. Park kompleksi içinde çocuk oyun alanları, mini futbol sahası, voleybol sahası ve amfi tiyatrosu bulunmaktadır. Parkta otopark, bilgilendirme levhası ve tabelalar bulunmamaktadır. Park çevresinde minibüs ve otobüs durakları bulunmaktadır (Anonim 2018d).

Harita 4.7 Can Yücel Parkı çalışma alanının yeri (Anonim 2019)

Harita 4.8 Can Yücel Parkı çalışma alanının planı (Anonim 2019c)

Harita 4.9 Can Yücel Parkı plan üzerinde güncel kullanımlar

-
- Açık Gösteri ve Etkinlik Alanı
 - Park Girişi
 - Oyun Alanı
 - Spor Alanı
 - Kameriyeler

4.3.1 Park girişleri

Can Yücel Parkı'nın 3 ana girişi bulunmaktadır. Cadde üzerinden parka ulaşım 2 farklı yerden merdiven aracılığıyla sağlanmıştır. Bu girişlerde rampa ya da asansör sistemi bulunmamaktadır. Dolayısıyla tekerlekli sandalye kullanan engellilerin ve çocuk arabalarının bu girişlerden parka ulaşımı sağlanamamaktadır. Ayrıca bu parka ulaşımı sağlayan kaldırımında yola rampası bulunmamaktadır (Çizelge 4.25).

Merdiven genişlikleri standartlara uygundur. Engelliler için girişte kılavuz izler bulunmamaktadır. Park girişinde yönlendirme ve uyarı levhaları yer almamaktadır (Şekil 4.68- 4.69).

Şekil 4.68 Can Yücel Parkı 1.Giriş (Orijinal 2018)

Şekil 4.69 Can Yücel Parkı 2.Giriş (Orijinal 2018)

Ara sokaktaki 3.girişte bedensel engellilerin parka ulaşımı sağlanmıştır. Ancak yine bu girişte de kılavuz izler düşünülmemiştir (Şekil 4.70). Yürüyüş yolundan parka ulaşımı sağlayan 4 nolu girişte yükseklik farklılığı bulunmaktadır. Görme engelli ya da kısmen gören engelli bireylerin bu girişteki bordüre çarpmaması için kabartma yüzeyli yer döşemesi ya da kılavuz izler kullanılmamıştır (Şekil 4.71).

Şekil 4.70 Can Yücel Parkı yürüyüş yolundan giriş (Orijinal 2018)

Şekil 4.71 Can Yücel Parkı 3.Giriş (Orijinal 2018)

Çizelge 4.25 Can Yücel Parkı ana girişlerinin güncel durumu

ÖLÇÜTLER	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM		
		1	2	3
Rampa				
Rampa eğimi (%)	En fazla: % 8	Rampa yok	Rampa yok	3
Genişlik (m)	En az: 1,50 m	2	2	2
Yüzey kaplaması	Kaygan olmayan malzeme	Andezit	Andezit	Yapay çim halı
Kılavuz çizgileri	60 cm genişlikte, zıt renkte	Yok	Yok	Yok
Güvenlik		Yok	Yok	Yok
Park krokisi ve yönlendirme levhaları	En fazla 250 cm	Yok	Yok	Yok

4.3.2 Yaya yolları

Park içerisindeki yürüyüş yolları genişlik bakımından engelli kullanımına uygundur. Yaya yolları ve koşu yolu 2 m genişliğindedir. Yaya yolları koşu yoluyla 3 noktada kesişmektedir. Bu durum parkta güvenli hareketi kısıtlamaktadır (Şekil 4.72).

Şekil 4.72 Can Yücel Parkı yaya yolları (Orijinal 2018)

4.3.2.1 Yaya yolları yüzey kaplamaları

Yaya yollarında çakıl taşı ve kilit parke taş yer döşeme malzemesi kullanılmıştır. Bu malzeme kaymaz ve zamanla yıpranması zor bir malzemedir (Şekil 4.73) (Çizelge 4.26)

Şekil 4.73 Can Yücel Parkı yaya yolları yüzey kaplamaları (Orijinal 2018)

Koşu yolu yüzey kaplaması yapay çim halı malzemesinden yapılmıştır. Bu malzeme tekerlekli sandalye kullanıcılarının ulaşımını zorlaştırmaktadır (Şekil 4.74).

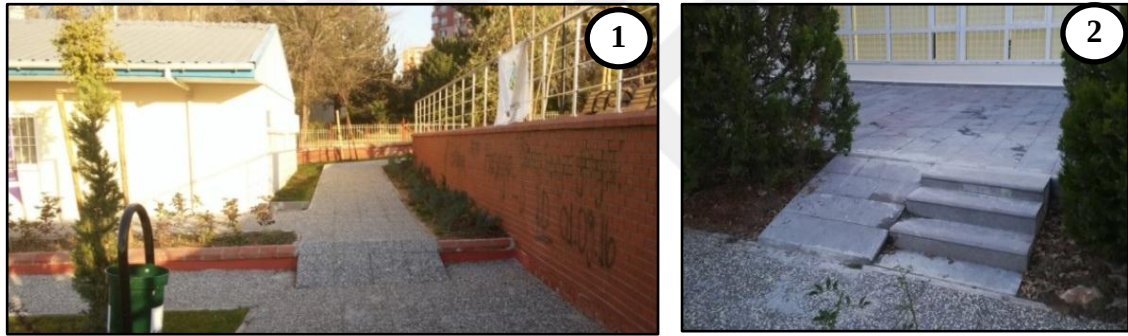
Şekil 4.74 Can Yücel Parkı koşu yolu yüzey kaplamaları (Orijinal 2018)

Çizelge 4.26 Can Yücel Parkı yaya yollarının güncel durumu

ÖLÇÜTLER Yaya Yolu Yüzey Kaplaması	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM	
		1	2
Yüzey kaplaması	Kaygan olmayan, dayanıklı	Çakıl Taşı	Kilit Parke Taş
Kılavuz çizgileri	60 cm genişliğinde, zıt renkte	Yok	Yok

4.3.3 Rampalar

Çankaya evi arkasında bulunan yaya yolunda ve Hasan Ali Yücel Salonu'nun arka girişinde rampalar bulunmaktadır (Şekil 4.75) (Çizelge 4.27).

Şekil 4.75 Can Yücel Parkı rampalar (1 ve 2 Nolu) (Orijinal 2018)

Çizelge 4.27 Can Yücel Parkı rampaların güncel durumu

ÖLÇÜTLER Rampa	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM	
		1	2
Rampa eğimi(%)	En fazla: % 8	3	12
Genişlik	En az: 1,50 m	2 m	90 cm
Rampa Yüzey kaplaması	Kaygan olmayan malzeme	Küp Taş	Andezit
Kılavuz çizgileri	60 cm genişliğinde, zıt renkte	Yok	Yok

4.3.4 Kentsel donatı elemanları

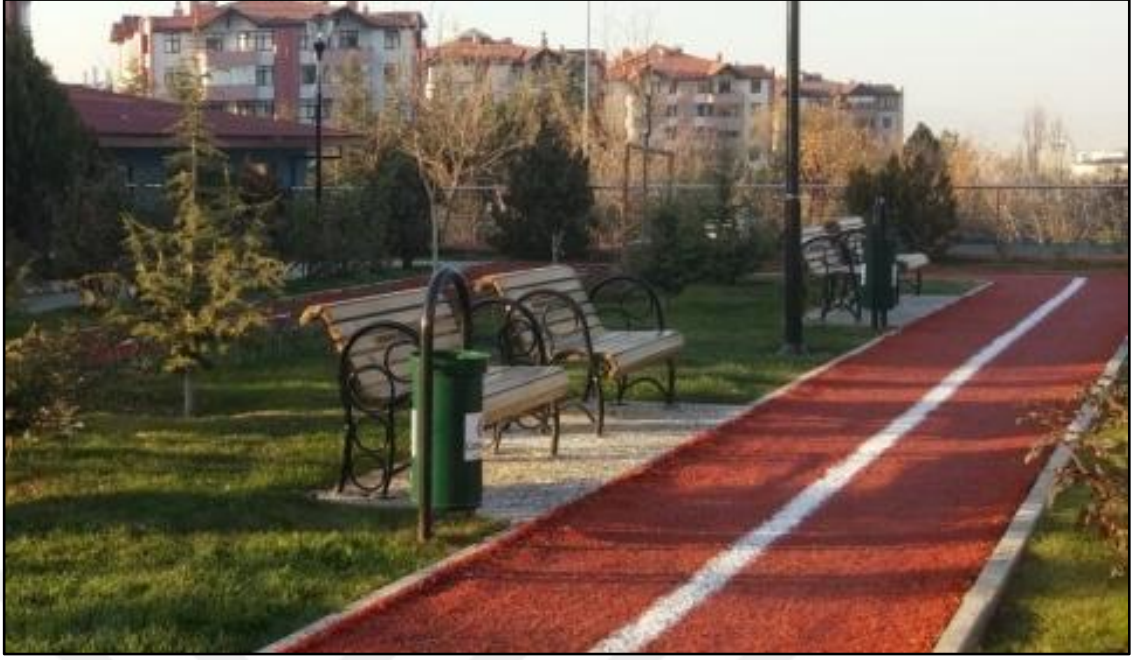
Can Yücel Parkı kentsel donatı elemanlarının güncel sayısı çizelge 4.28’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.28 Can Yücel Parkı kentsel donatı elemanlarının güncel sayısı

Kentsel Donatı Elemanları Çalışma Alanı	Oturma Birimi	Aydınlatma Elemanı	Çöp Kutusu	Bitki dikim elemanları	Yönlendirme ve Uyarı Elemanları
Can Yücel Parkı	50	100	25	-	-

4.3.4.1 Oturma bankları

Yürüyüş yolları üzerinde 10 m aralıklarla oturma elemanları konulmuştur. TSE 12576 standartlarına göre oturma elemanlarının ön kısmındaki genişlik tekerlekli sandalyeli engellinin hareket alanı için 120 cm olması gerekirken alanda bu genişlik yeterli değildir. Bu alanlarda yer döşemeleri farklıdır. Ancak bu alanlar bordürle sınırlandırıldığı için engelliler, çocuk arabaları ve yaşlıların erişimi zorlaşmaktadır (Şekil 4.76). Oturma banklarının yerden yüksekliği 50 cm olup, sırt ve kol dayanağı vardır. Çankaya evi’nin arkasında bulunan gölge elemanının yerden yüksekliği 50 cm’dir. Engelli standartlarına uygun olup, pergolenin önündeki alan tekerlekli sandalye kullanıcının hareket alanı için yeterlidir (Şekil 4.77). Kamberiye veya gölgelendirilmiş oturma elemanları parkın bir bölümüne çimin üstüne yerleştirilmiştir. Bu durum erişebilirliği zorlaştırmıştır. Kamberiye veya gölgelendirilmiş oturma elemanlarının genişliği ve yüksekliği engelliler için uygundur (Şekil 4.78).

Şekil 4.76 Can Yücel Parkı oturma bankları (Orijinal 2018)

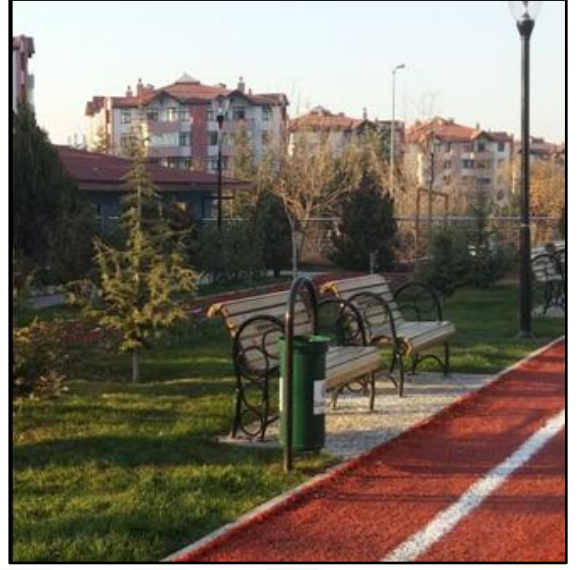
Şekil 4.77 Can Yücel parkı pergola (Orijinal 2018)

Şekil 4.78 Can Yücel Parkı kameriyeler (Orijinal 2018)

4.3.4.2 Çöp kutuları

Çöp kutuları bankların yan taraflarında çimin üstüne yerleştirilmiştir. Çöp kutuları 1,20 boyutunda ve engellilerin alanda dolaşımı sırasında engel olmamaktadır. Çöp kutuları çimin üzerine konulmuştur. Parkta tek çeşit çöp kutusu bulunmaktadır. Yürüyüş güzergahından ulaşılabilir mesafede tek elle kullanılabilir niteliktedir (Şekil 4.79).

Şekil 4.79 Can Yücel Parkı çöp kutuları (Orijinal 2018)

4.3.4.3 Aydınlatma elemanları

Aydınlatma elemanları 200m arayla kullanılmış ve gece parkın her noktası aydınlatılmıştır. Parkta aydınlatmalar 2m'nin üzerindedir. Aydınlatma direklerinde kısmen görme bozukluğu olan engelliler için uyarıcı bantlar bulunmamaktadır (Şekil 4.80).

Şekil 4.80 Can Yücel Parkı aydınlatmalar (Orijinal 2018)

4.3.5 Bina Girişleri

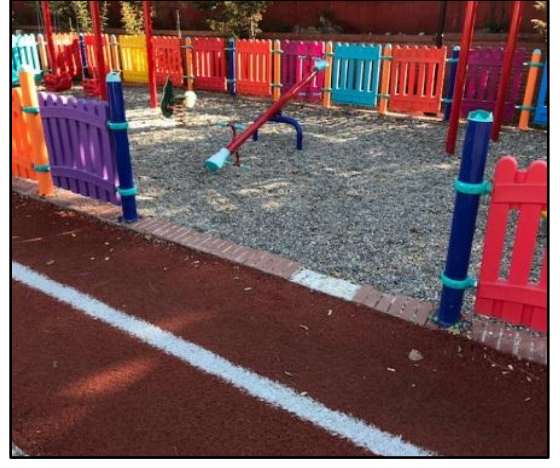
Bina girişlerinde kot farklılıkları bulunmaktadır. Kaldırım ve merdivenlerde zemin farklılıkları ve kılavuz çizgileri yoktur (Şekil 4.81). Hasan Ali Yücel Salonu'nun arka girişinde rampa bulunmaktadır.

Şekil 4.81 Can Yücel Parkı Çankaya evi giriş (Orişinal 2018)

4.3.6 Çocuk oyun alanı

Oyun gruplarının zemini çakıl taşları ile kaplanmıştır. Yürüyüş yolu ile çocuk oyun alanı arasında 5 cm'lik kot farkı bulunmaktadır. Çocuk oyun grupları tüm çocukların birlikte yararlanabileceğı özellikte değildir. Oyun grupları dayanıklı bir malzemedendir yapılmıştır ve sabit bir yere bağlıdır (Şekil 4.82). Amfi tiyatro önündeki andezitle döşenmiş meydana zemin satrancı bulunmaktadır (Şekil 4.83).

Şekil 4.82 Can Yücel Parkı çocuk oyun alanı (Orijinal 2018)

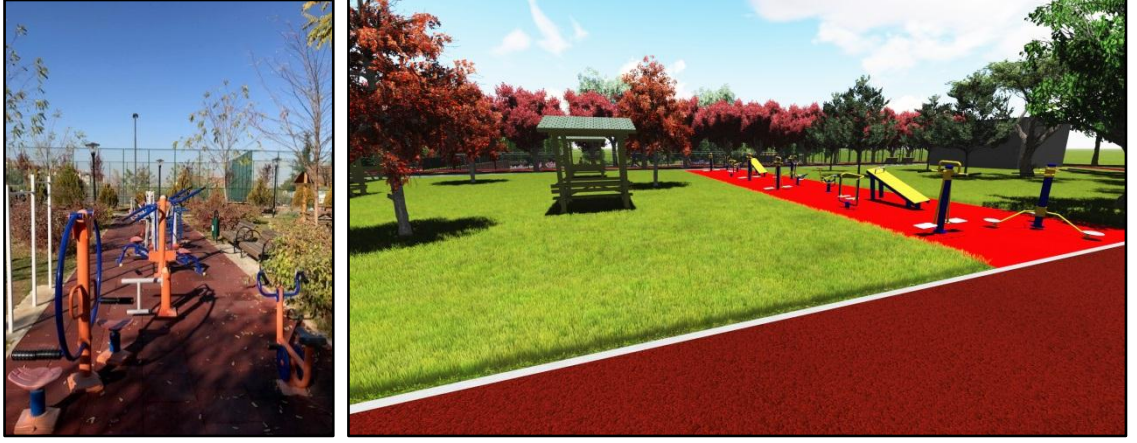

Şekil 4.83 Can Yücel Parkı zemin satranç (Orijinal 2018)

4.3.7 Spor alanları

Can Yücel Parkı içerisinde 1 adet Voleybol sahası, 1 adet tenis kortu ve 1 adet mini futbol sahasının bulunduğu spor alanı yer almaktadır.

Spor alanları yürüyüş yollarına yakın yapılmıştır. Erişim 1.5 m'lik yaya yoluyla sağlanmaktadır. Ancak farklı engel tiplerine izin veren kullanımlar değildir (Şekil 4.84). Beden Eğitimi aletlerinin yer aldığı spor alanı bulunmaktadır (Şekil 4.85). Zemin kauçuk ile kaplanmıştır. Görme engelliler için beden eğitimi aletlerinin bulunduğu alanda yönlendirme ve bilgilendirme levhaları, engellere karşı uyarı amaçlı yüzey kaplama farklılıkları yapılmamıştır.

Şekil 4.84 Can Yücel Parkı beden eğitimi alanı (Orijinal 2018)

Şekil 4.85 Can Yücel Parkı spor sahaları (Orijinal 2018)

Çizelge 4.29 Can Yücel Parkı spor alanı güncel durum

ÖLÇÜTLER Spor Alanları	TSE 12576 Standartı	GÜNCEL DURUM
		Can Yücel Parkı
Tribünlerde tekerlekli sandalyeli engelli için geçiş yolu genişliği	En az 130 cm	Tribün yok
Tribünlerde tekerlekli sandalyeli engelli için gerekli alan genişliği	En az 120 cm	Tribün yok
Spor komplekslerine ulaşım için yaya yolu minimum genişliği	En az 100cm	150 cm
Engellilere uygun spor alanları		Yok
Yönlendirme levhaları	250 cm	Yok

4.3.8 Açık gösteri ve etkinlik alanları

1 adet açık tiyatro (amfi-tiyatro) bulunmaktadır. Oturma basamaklarının genişliği 90 cm, yüksekliği 45 cm'dir. İlk ve son basamaklara kılavuz çizgileri bulunmamaktadır. Merdiven yanında 90cm yüksekliğinde çelik profilden yapılmış korkuluk bulunmaktadır (Şekil 4.86).

Şekil 4.86 Can Yücel Parkı açık gösteri ve etkinlik alanı (Orijinal 2018)

4.3.9 Bitkisel uygulama

Alanda akılda kalıcı, hatırlatıcı, dekoratif, kokulu ve renkli bitkiler yoktur. Yansıma, güneş ışığı, sıcak gibi koşullardan etkilenen yaşlı bireyler için serin mekân yaratacak bitkilendirme bulunmamaktadır. Kullanılan bitki türleri yürüme yollarında ve dinlenme alanlarında güvenli hareket edebilmelerine olanak sağlamaktadır (Şekil 4.87) Can Yücel Parkı'nda bulunan bitki türleri çizelge 4.30 da verilmiştir.

Şekil 4.87 Can Yücel Parkı bitkisel uygulama (Orişinal 2018)

Çizelge 4.30 Can Yücel Parkı'nda bulunan bitki türleri

No	Bitkinin Bilimsel Adı	Bitkinin Türkçe Adı
AĞAÇLAR VE İBRELİLER		
1	<i>Ailanthus altissima</i>	Cennet Ağacı
2	<i>Acer spp.</i>	Çınar Yapraklı Akçaağaç
3	<i>Cedrus atlantica</i>	Lübnan Sediri
4	<i>Eleagnus angustifolia</i>	İğde
5	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Akasya
6	<i>Thuja orientalis</i>	Mazı
ÇALILAR		
1	<i>Cotoneaster horizontalis</i>	Dağ Muşmulası
2	<i>Buxus sempervirens</i>	Şimşir
3	<i>Rosa spp.</i>	Gül
4	<i>Ligustrum vulgare</i>	Ligustrum
5	<i>Lavandula spp.</i>	Lavanta
6	<i>Euonymus japonica</i>	Taflan
7	<i>Juniperus horizontalis</i>	Ardıç
8	<i>Mahonia spp.</i>	Mahonya

5. SONUÇ

Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parklarında elde edilen bulgular doğrultusunda var olan durumun iyileştirilmesi ve engelsiz mekânların yaratılabilmesi için değerlendirmeler yapılmış, çözüm önerileri sunulmuştur.

5.1 Değerlendirme

Kentler içerisinde bulunan yeşil alanlar; insanların dinlenme, eğlenme ve sosyalleşme gibi gereksinimlerini karşıladıkları yerlerdir. Kentsel yeşil alanlardan birisi olan parklar da insanların rekreasyon gereksinimlerinin karşılanması için önemli alanlardır. Parkların kentte yaşayan tüm bireyler tarafından yardım almaksızın kendi başlarına kullanabilmeleri için erişilebilir olmaları çağdaş yaşamın bir gereğidir. Ulusal ve uluslararası hukukun gereği olarak engelli insanların eşitlik içerisinde tüm insanlarla birlikte parkları kullanmaları en doğal haklarıdır. Bunun sağlanması için ülkemizde yasalar ve standartlar bulunmaktadır. Ancak bunların uygulanmasında halen istenilen noktada olmadığımız bir gerçektir. Belediyelerin bu konuya özel önem vermesi, belediye personelin bu konudaki bilgi ve bilinç seviyesinin artırılması ile sorunların çözülebileceği düşünülmektedir.

Parkların projelendirme ve uygulanması aşamalarında erişilebilirlik standartlarına uygun olarak yapılması için; projeyi hazırlayan peyzaj mimarı, onaylayan yetkili, uygulayan teknik personel ve uygulamayı denetleyen kontrolörün erişilebilirlik konusunda bilgili olmalıdır. Olumsuz uygulamaların çoğu teknik bilgi yetersizliği ve bu konuya hassasiyet gösterilmemesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Erişilebilirlik standartlarına uygun olarak yapılmış mevcut parklar, erişilebilirlik vasıflarını koruyabilmesi için, devamlı bakımdan geçirilmeli, yenilenmeli ve eksiklikleri giderilmelidir. Parkın bakımını yapan, güvenliğini sağlayan park personeli de erişilebilirlik ve engellilere yaklaşım, davranış ve yardım gerektiğinde nasıl yapılacağı konusunda eğitilmelidir.

Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nda yapılan gözlem formları üzerine alınan notlar alanların güçlü ve zayıf yönlerini belirlemiştir. Çizelge 5.1'de parkların güçlü-zayıf yönleri belirtilmiştir.

Çizelge 5.1 Dikmen Vadisi Parkı'nda yapılan değerlendirmeler sonucunda alanın standartlara uygunluğu konusundaki güçlü ve zayıf yönleri (Aykal ve Yılmaz 2017'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır)

Mekân	Güçlü Yönleri	Zayıf Yönleri
Park Girişleri Ve Yürüyüş Yolları	Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkında; ✓ Yaya yolu yüzey kaplaması; düz, dayanıklı, kaygan olmayan, sabit, malzemedir. ✓ Yaya yolu boyunca bulunan ağaçların dalları ve kentsel donatılarının yerden yüksekliği en az 220 cm'dir. ✓ Yapım- onarım ve alt yapı çalışmaları varsa gerekli işaretlemeler yapılmıştır. Dikmen Vadisi ve Göksu Parkında; ✓ Yaya yolu kenarındaki bordür taşının yüksekliği araç yolundan 15 cm yüksek ve döşeme kaplaması farklı renk ve dokudadır.	Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkında; ✓ Yaya yolu başlangıç ve yol ayrımlarında hissedebilir yüzey bulunmamaktadır. Yaya yolu ve yeşil alanı birbirinden ayıran bir şerit, koruma amaçlı korkuluk veya bordür bulunmamaktadır. Dikmen Vadisi ve Göksu Parkında; ✓ Yaya yolu yüzeyinde beklenmedik düzey farklılıkları giderilmemiştir. ✓ Saksılar, elektrik direkleri, oturma elemanları gibi nesneler yaya yolu üzerindedir. ✓ Küp taş yaya yolu zemin kaplaması engellilerin rahat kullanmalarına uygun değildir.
Merdiven ve Rampalar	Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkında; ✓ Korkuluk ile yan duvar renkleri zıtlık içermektedir. ✓ Korkuluk ve küpeşteler, bir insanın yaslanması durumunda sağlam bir şekilde sabitlenmiştir. En az 90 cm yükseklikte yapılmıştır. ✓ Merdivenin basamakları en az 30 cm genişlikte, rıht yükseklikleri en fazla 15 cm'dir. Tüm basamakların yükseklik ve genişlikleri aynıdır. ✓ Merdiven basamak ön yüzeyi kapalı, basamak uçları çıkıntısızdır. Düz, dayanıklı, kaygan olmayan, sabit malzeme ile kaplanmıştır. Dikmen Vadisi ve Göksu Parkında; ✓ 15-30 cm'lik kot farklılıkları merdiven yerine uygun eğimde rampayla çözülmüştür.	Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkında; ✓ Merdiven başlangıç ve bitiminde 60 cm genişliğinde ve zıt renkte uyarıcı hissedilebilir yüzey kullanılmamıştır. Merdiven basamaklarının ön kenarında kaymaz şeritler bulunmamaktadır. ✓ Merdivenler gece kullanımı için yeterince aydınlatılmamaktadır. Dikmen Vadisi ve Göksu Parkında; ✓ Merdivenler ve rampalarda zemin üzerinden 70 cm yükseklikte çocuk ve engelliler için ilave bir korkuluk bulunmamaktadır. Can Yücel Parkında; ✓ Ana girişlerdeki merdiven yanlarında rampa ya da asansör sistemi bulunmamaktadır. Parkın 4. girişindeki engelli rampası bordürle sınırlandırılmış, koşu yoluna bağlanmıştır.

Çizelge 5.1 Dikmen Vadisi Parkı'nda yapılan değerlendirmeler sonucunda alanın standartlara uygunluğu konusundaki güçlü ve zayıf yönleri (Aykal ve Yılmaz 2017'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır) (devam)

Otoparklar		Dikmen Vadisi Parkında; Engelli araç kullanıcılarına yönelik özel düzenlenmiş otopark yer almamaktadır. ✓ Otopark kısmen karanlıktır. ✓ Otoparkta, yönlendirme levhası ve tabelaları bulunmamaktadır.
Kentsel Donatı Elemanları	Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkında; ✓ Aydınlatma elemanının kendisi ya da çevresi farklı renkteki veya dokudaki malzemeyle üretilmiştir. ✓ Gece aydınlatması yeterlidir. Çöp kutularının yerden yüksekliği 90 -120 cm arasındadır. ✓ Çöp kutuları, yürüyüş güzergâhından erişilebilecek mesafelere konulmuştur. Ve tek elle kullanılabilir niteliktedir. Bankın oturma bölümü yerden en fazla 45 cm yüksekliktedir. Dikmen Vadisi ve Göksu Parkında; ✓ Oturma elemanlarının yanında tekerlekli sandalyenin yanaşabilmesi için en az 120 cm düz alan bulunmaktadır.	Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkında; ✓ Spor alanı, çocuk oyun alanı ve tuvalet girişlerinde tanımlayıcı grafiksel tabelalar bulunmamaktadır. Dikmen Vadisi ve Göksu Parkında; ✓ Otopark ve merdivenler tam aydınlatılmamaktadır. Dikmen Vadisi parkında; ✓ Bazı oturma elemanlarının sırt ve kol dayanağı yoktur. ✓ Çeşme yoktur. Can Yücel Parkında; ✓ Oturma banklarının önünde ve yanındaki genişlik tekerlekli sandalye kullanıcılarının hareket alanı için yeterli değildir. ✓ Alanda yönlendirme ve uyarı levhaları bulunmamaktadır. ✓ Çeşme yoktur.
Çocuk Oyun Alanları ve Spor Alanları	Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkında; ✓ Çocuk oyun alanı yüzeyi, düz, dayanıklı, kaygan olmayan, sabit, malzeme ile kaplanmıştır. Gerek duyulduğunda dinlenilmesi için gerekli alan bulunmaktadır.	Dikmen Vadisi, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkında; ✓ Çocuk oyun parklarına ve oyun donanımına yaya yolu malzemesi nedeniyle engelli erişimi sağlanamamaktadır. Çocuk oyun donanımları engelli çocukların da kullanabileceği nitelik ve özellikte değildir. Görme, duyma, dokunma ve koklama gibi duyuların gelişimi için özel tasarımlar bulunmamaktadır.
Bitkisel Uygulama	Dikmen Vadisi ve Göksu Parkında; ✓ Bitkisel kompozisyon uygunluğuna dikkat edilmiş, koku etkisi olan, uyarıcı, serinletici türlere yer verilmiştir.	Can Yücel Parkında; ✓ Serin mekân yaratacak, akılda kalıcı, hatırlatıcı, dekoratif, kokulu ve renkli bitkiler bulunmamaktadır.

Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın ölçütler açısından değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan genel ve aktif yeşil alan türüne özel belirlemeler sayısal değerlendirmeleri desteklemesi ve uygulamada kullanılabilir olması amacıyla çizelge 5.2'de verilmiştir (Ünal 2014).

Çizelge 5.2 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın nitelik ve nicelik ölçütlerinin değerlendirme ayrıntıları (Ünal 2014'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır)

ÖLÇÜTLER	TSE 12576 STANDARTI	AKTİF YEŞİL ALAN TÜRÜNE GÖRE ERİŞEBİLİRLİK DURUMU
1. Park İçi Ulaşım Ağında Yönlendirme ve Sinyal Etkisi	Yol ve kullanım ilişkisinin varlığı dikkate alınmıştır. Var 2 Yok 0	Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nda yol ve kullanım ilişkisinin varlığı TSE 12576 standartlarına uygundur.
2. Park İçi Ulaşım Ağında Yol Genişliği	Haris ve Dines (1998)'in açıkladığı değerler kullanılmıştır. 2,25<Yol genişliği <2 2 puan 1,5 <Yol genişliği <2,25m 1 puan Yol genişliği <1,5m 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'nda yaya yolu genişliği ana yollarda 5m ara yollarda 2m'dir. Can Yücel Parkı'nda yaya yolları 2m'dir.
3. Park İçi Ulaşım Ağında Engellilere Uygun Donatılar	Ölçütün değerlendirilmesinde aşağıdaki 6 adet donatıların uygunlukları sayıları Belirleyici olmuştur. 1) Yaya yolu genişliği: TSE 12576 Standartlarına göre Yaya yolu genişliği 1,5 m 2) Bank: Oturma 45 cm ve sırt kısımlarının yüksekliği 70 cm 3) Engelli araçları için dinlenme yeri: Bankların yanında 90 x 90 cm 4) Wc: Wc'lerde gereksinim alanının minimum en ve boy ölçütleri 2,25m; 2,25m 5) Çöp kutuları: Çöp kutularının yüksekliği 90-120cm 6) Çeşme: Çeşme yüksekliği 90cm olmalıdır. Uygun 5 ve 6 donatı 2 puan Uygun 3 ve 4 donatı 1 puan Uygun 1 ve 2 donatı 0 puan	Dikmen Vadisi'nde 4 adet, Göksu Parkı'nda 5 adet ve Can Yücel Parkı'nda 3 adet ölçüt uygundur.

Çizelge 5.2 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın nitelik ve nicelik ölçütlerinin değerlendirme ayrıntıları (Ünal 2014'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır) (devam)

4. Park İçi Ulaşım Ağında Engellilerin Ulaşımına Uygun Rampalar	TSE 12576 Standartlarına göre; Rampaların minimum genişliği 90cm, Rampalarda maksimum eğim % 8 olmalıdır. Var 2 puan Yok 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'nda parkın coğrafyasından dolayı, alan içindeki tepelik ve yamaçlık alanlarda yapılan yürüyüş yollarına, arazinin eğiminden dolayı, dik rampalarla ve merdivenlerle ulaşılmaktadır. Bu durum da engellilerin parkın her alanını gezmelerine olanak vermemektedir. Can Yücel Parkı'nda alan araç yolu kotuna göre yukarıda kalmaktadır. Bu nedenle ana girişlerden parka merdivenlerle ulaşım sağlanmaktadır. Park alanında eğim yoktur.
5. Park İçi Ulaşım Ağında Seçilen Malzemelerin Öngörülen Kullanıma Uygunluğu	Ölçütün değerlendirilmesinde aşağıdaki malzeme özelliklerinin uygunlukları belirleyici olmuştur. 1)Yüzeylerin yaya kullanımını kısıtlamayacak özellikte olması (aşırı pürüzlülük, çukur, tümsek vb.) 2)Uygun derz sıklığı ve genişliği 3)Yüzeyin yansımaya özelliği (albedo) 4)Yağışlı havalarda kaygan olmaması 5)Yol altyapısının yeterliliği (sıkıştırılmış zemin, stabilize dolgu ya da blokaj vb.) Uygun 4 ve 5 özellik 2 puan Uygun 2 ve 3 özellik 1 puan Uygun 1 özellik 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'ndaki yaya yolu döşeme bozuklukları, rögar kapaklarının yaya yoluyla aynı düzeyde olmaması ve Küp taş ve çim plak taş yaya yolu malzemesi engellilerin kullanımını kısıtlayıcı niteliktedir. Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkında 2 özellik uygundur. Can Yücel Parkı'nda dere çakılı ve yapay çim malzeme kullanılmıştır. Parkların ana ulaşım ağında yüzeyler yaya kullanımını kısıtlamayacak, derz sıklığı ve genişliği uygun, yansımaları az, yağışlı havalarda kaygan olmayan, altyapı yeterli özelliktedir. Can Yücel Parkında 5 özellik uygundur.
6.Kuşatma (Sınırlama) Elemanları	Güvenlik Açısından Kuşatma (Sınırlama) Elemanları Var 2 puan Yok 0 puan	Her 3 parkta da kuşatma (Sınırlama) Elemanları bulunmaktadır.
7.Oturma birimlerinin Konumsal güvenliği	Güvenli (Bankın yoldan 60 cm içeride olması, Aydınlatma elemanlarına sahip olması) 2 puan Güvenli değil 0 puan	TSE 12576 Standartlarına göre bankın yoldan 60 cm içeride olması, Aydınlatma elemanlarına sahip olması gerekmektedir. Bu standarta uyan Can Yücel Parkı'dır.
8.Bitkisel Bakım	Bakımlı 2 puan Bakımsız 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nda bitkisel bakım yapılmaktadır.
9. Donatı Elemanlarının Bakımı	Bakımlı 2 puan Bakımsız 0 puan	Her 3 parkta da hasarlı donatı elemanları bulunmaktadır. Bakım ve onarım yapılmamıştır.
10.Parkta Drenaj Sistemi	Var 2 puan Yok 0 puan	Parklarda drenaj sistemi ızgara ve Rögar kapaklarıyla sağlanmaktadır.
11. Kullanımlara Uygun Bitki Seçimi	Var 2 puan Yok 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'nda kullanımlara uygun bitki seçimi vardır. Can Yücel Parkı bitki seçimi bakımından yetersizdir.

Çizelge 5.2 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın nitelik ve nicelik ölçütlerinin değerlendirme ayrıntıları (Ünal 2014'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır) (devam)

12. Bitkilendirme ile Gölgeleme Etkisi	Var 2 puan Yok 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'nda gölge ve serin mekân yaratacak bitkiler bulunmaktadır. Can Yücel Parkı'nda gölge ve serin mekân yaratacak bitkiler bulunmamaktadır.
13. Bitkilendirme ile Yönlendirme ve Uyarma Etkisi	Var 2 puan Yok 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'nda. Yaya yolu kenarlarında aynı renk, doku ve formda bitkiler kullanılmıştır. Yönlendirme ve uyarma etkisi gözlenebilmektedir. Can Yücel Parkı'nda belirli bir düzende bitkisel uygulama yapılmamıştır, bu nedenle yönlendirme ve uyarı etkisi gözlenememektedir.
14. Bitkilendirme ile Görsel Kontrol	Var 2 puan Yok 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'nda. Acer spp.(Akçaağaç), Fraxinus spp (Dişbudak), Robinia pseudoacacia (Akasya), Cotoneaster horizontalis (Dağ muşmulası), Pinus nigra (Kara çam), Mahonia aquifolium (Mahonya) , Catalpa sp (Katalpa) vb. bitkilerin yoğun ve sık kullanımıyla kentin sert ve soğuk görüntüsü perdelenmiş, çirkin görüntüden uzak mekânlar oluşturularak görsel kontrol sağlanmıştır. Can Yücel Parkı'nda bitkilendirme ile görsel kontrol sağlanamamıştır.
15. Bitkilendirme ile Rüzgâr Kontrolü	Var 2 puan Yok 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'nda. park alanını kuşatan Acer spp (Akçaağaç), Picea pungens (Mavi Ladin), Tilia spp (Ihlamur), Cedrus atlantica “Glaucia (Mavi atlas sediri) vb. türler rüzgar kontrolünü sağlamaktadır. Can Yücel Parkı'nda bitkiler yeni dikilmiş ve taç genişlikleri ve boyları küçük olduğundan Rüzgar Kontrolü sağlanamamaktadır.
16. Çocuk Oyun Alanlarında Çocukların Zarar Görmeyeceği Malzemelerin Seçilmesi	Ölçütün değerlendirilmesinde aşağıdaki malzemelerin uygunlukları belirleyici olmuştur. 1)Çim ya da kum zemin 2) Ahşap ya da plastik oyun elemanları 3)Kapalı tüp, boru ve kanal uçları Uygun 3 malzeme 2 puan Uygun 2 malzeme 1 puan Uygun 0 malzeme 0 puan	Her 3 parkta da çocuk oyun alanlarının bağlantı uçları kapalı, kum zemin, ahşap ve plastik oyun aletleri kullanılmıştır.

Çizelge 5.2 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın nitelik ve nicelik ölçütlerinin değerlendirme ayrıntıları (Ünal 2014'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır) (devam)

15. Bitkilendirme ile Rüzgâr Kontrolü	Var 2 puan Yok 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'nda park alanını kuşatan Acer spp (Akçaağaç), Picea pungens (Mavi Ladin), Tilia spp (Ihlamur), Cedrus atlantica "Glauca (Mavi atlas sediri) vb. türler rüzgar kontrolünü sağlamaktadır. Can Yücel Parkı'nda bitkiler yeni dikilmiş ve taç genişlikleri ve boyları küçük olduğundan Rüzgâr Kontrolü sağlanamamaktadır.
16. Çocuk Oyun Alanlarında Çocukların Zarar Görmeyeceği Malzemelerin Seçilmesi	Ölçütün değerlendirilmesinde aşağıdaki malzemelerin uygunlukları belirleyici olmuştur. 1)Çim ya da kum zemin 2) Ahşap ya da plastik oyun elemanları 3)Kapalı tüp, boru ve kanal uçları Uygun 3 malzeme 2 puan Uygun 2 malzeme 1 puan Uygun 0 malzeme 0 puan	Her 3 parkta da çocuk oyun alanlarının bağlantı uçları kapalı, kum zemin, ahşap ve plastik oyun aletleri kullanılmıştır.
17.Çocuk Oyun Alanlarının İklimsel Koşullara Göre Konumlandırılması	Hâkim yaz rüzgarına açık ve donatıların kullanıcının yüzüne güneş gelmeyecek şekilde konumlandırılmış mekanlar uygun kabul edilmiştir. İklimsel koşullar düşünülerek konumlandırılmış 2 puan İklimsel koşullar düşünülerek konumlandırılmamış 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'ndaki bazı çocuk oyun alanları hâkim yaz rüzgarına açık ve donatıların kullanıcının yüzüne güneş gelmeyecek şekilde konumlandırılmamıştır.
18. Çocuk Oyun Alanlarının Çevresindeki Kullanımlarla İlişkisi	Ölçütün değerlendirilmesinde mekanların aşağıdaki kullanımlara yakınlık ve uzaklığı belirleyici olmuştur. 1)WC'ye yakın 2) Çeşmeye yakın 3) Yola uzak 3 kullanımla ilişkili 2 puan 1-2 kullanımla ilişkili 1 puan Hiçbir kullanımla ilişkili değil 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'nda çocuk oyun alanları tuvalete ve çeşmeye uzak, oturma elemanları yakındır. Can Yücel Parkı'nda tuvalet ve çeşme bulunmamaktadır. Oturma elemanları çocuk oyun alanlarına yakın konumlandırılmıştır.
19. Oyun Elemanlarının Ergonomik Özellikleri	Ölçütün değerlendirilmesinde aşağıdaki özelliklerin uygunlukları belirleyici olmuştur. 1)Uygun kaydırak eğimi 2) Uygun kaydırak genişliği 3) Merdiven basamakları arasındaki uygun mesafe 4) Uygun salıncak yüksekliği ve zincir uzunluğu 5)Uygun salıncak oturma yeri genişliği 6) Uygun tahterevalli uzunluğu ve yüksekliği Uygun 4 ve 6 özellik 2 puan Uygun 1 ve 3 özellik 1 puan Uygun özellik yok 0 puan	Çocuk oyun alanlarının hepsinde ergonomik özellikler (kaydırak eğimi, kaydırak genişliği, salıncak yüksekliği, tahterevalli uzunluğu vb.) uygundur.

Çizelge 5.2 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın nitelik ve nicelik ölçütlerinin değerlendirme ayrıntıları (Ünal 2014'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır) (devam)

20. Oyun Elemanlarının Çeşitliliği	Kaydırak, salıncak, tahterevalli, engelli oyun grupları, kum havuzu gibi elemanların çeşitlilik sayısı dikkate alınmıştır. 4 ve 5 ten fazla oyun elemanı çeşidi 2 puan 1 ve 3 oyun elemanı çeşidi 1 puan Oyun elemanı yok 0 puan	Her 3 parkta da oyun elemanları çeşitlidir. Ancak Çocuk oyun gruplarında zihinsel, görme, ortopedik ve ruhsal-duygusal engeli bulunan çocuklar için özel oyuncaklar bulunmamaktadır. Çocuk oyun grupları tüm çocukların birlikte faydalanabileceği özellikte değildir.
21.Çocuk Oyun Alanına Uygun Bitkilendirme	Dikenli olmayan, arı çekmeyen bitkiler uygun kabul edilmiştir. Uygun bitkilendirme var 2 puan Uygun bitkilendirme yok 0 puan	Her 3 parkta çocuk oyun alanında uygun bitkilendirme yapılmıştır.
22. Sportif Ekinlik Mekânlarında Doğru Yönlendirme	Yönlendirme ve uyarı levhaları kabartmalı ve sesli olmalıdır. Var 2 puan Yok 0 puan	3 parkta da spor alanlarında yönlendirme bulunmaktadır. Ancak engelliler için kabartmalı ya da sesli değildir.
23.Sportif Ekinlik Mekânlarında Uygun Bitkilendirme	Yaprak dökmeyen, arı çekmeyen, uygun uzaklıkta olan (dalları spor alanı içine taşmamalı) bitkilendirme uygun kabul edilmiştir. Uygun bitkilendirme var 2 puan Uygun bitkilendirme yok 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nda uygun bitkilendirme uygulanmıştır.
24. Su Yüzeyleri	Var 2 puan Yok 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'nda gölet ve havuz bulunmaktadır. Can Yücel Parkı'nda su yüzeyi bulunmamaktadır.
25. Açık Gösteri ve Etkinlik Alanı	Var 2 puan Yok 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nda açık gösteri ve etkinlik alanı bulunmaktadır.
26.Tuvaletler	Tuvaletler TSE 12576 standartlarına uygun donatılarda ve engelli tuvalet düzenlemeleri de bulunmalıdır. Var 2 puan Yok 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'nda tuvalet bulunmaktadır. Ancak engelli tuvaleti bulunmamaktadır. Can Yücel Parkı'nda wc bulunmamaktadır.
27.Grup Kullanım için Oturma Birimlerinin İklim Koşullarına Uygun Malzeme	Grup oturma birimlerinde uygun malzeme olarak ahşap kabul edilmiştir. Uygun 2 puan Uygun değil 0 puan	Dikmen Vadisi ve Göksu Parkındaki grup oturma birimleri ahşap, plastik malzemeden yapılmıştır.

Çizelge 5.2 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın nitelik ve nicelik ölçütlerinin değerlendirme ayrıntıları (Ünal 2014'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır) (devam)

28.Grup Kullanım için Oturma Birimlerinin İklim Koşullarına Uygun Konumlandırılması	Hâkim yaz rüzgârı yönüne açık ve kullanıcının yüzüne güneş gelmeyecek şekilde konumlandırılmış mekanlar uygun kabul edilmiştir. İklimsel koşullar düşünülerek konumlandırılmış 2 puan İklimsel koşullar düşünülerek konumlandırılmamış 0 puan	Dikmen Vadisi ve Göksu Parkındaki grup kullanımı için oturma birimleri hâkim yaz rüzgarına açık ve donatıların kullanıcının yüzüne güneş gelmeyecek şekilde konumlandırılmamıştır.
29.Grup Oturma Birimlerinin Ergonomik Özellikleri	Ölçütün değerlendirilmesinde aşağıdaki özelliklerin varlıkları belirleyici olmuştur. 1)Uygun oturma yeri yüksekliği: Oturma bölümlerinin yerden yüksekliği 40-45cm 2)Uygun oturma yeri genişliği: Oturma yeri genişliği 35-40cm 3) Arkalık 4)Uygun arkalık yüksekliği: Arkalık yüksekliği 50cm 5) Uygun oturma yeri ile arkalık açısı: Oturma yeri ile arkalık arasındaki açı 95-105° olmalıdır. 6)Kolçak (Uzun,1989). Uygun 4 ve 6 özellik 2 puan Uygun 1 ve 3 özellik 1 puan Uygun özellik yok 0 puan	Her 3 parkta da oturma yeri yüksekliği, oturma yeri genişliği, arkalık, arkalık yüksekliği, oturma yeri ile arkalık açısı, kolçak bakımından standartlara uygundur.
30.Bireysel Kullanım için Oturma Birimlerinin İklim Koşullarına Uygun Malzeme	Oturma birimlerinde uygun malzeme olarak ahşap kabul edilmiştir. Uygun 2 puan Uygun değil 1 puan	Dikmen Vadisi Parkı bireysel oturma birimlerinin yüzey kaplaması, ahşap, metal, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'ndaki bireysel oturma birimlerinin yüzey kaplaması ahşaptır.

Çizelge 5.2 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın nitelik ve nicelik ölçütlerinin değerlendirme ayrıntıları (Ünal 2014'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır) (devam)

31. Bireysel Kullanım için Oturma Birimlerinin Ergonomik Özellikleri	Ölçütün değerlendirilmesinde aşağıdaki özelliklerin varlıkları belirleyici olmuştur. 1) Uygun oturma yeri yüksekliği: Oturma bölümlerinin yerden yüksekliği 40-45cm 2) Uygun oturma yeri genişliği: Oturma yeri genişliği 35-40cm 3) Arkalık 4) Uygun arkalık yüksekliği: Arkalık yüksekliği 50cm 5) Uygun oturma yeri ile arkalık açısı: Oturma yeri ile arkalık arasındaki açı 95-105° olmalıdır. 6) Kolçak (Uzun, 1989). Uygun 4 ve 6 özellik 2 puan Uygun 1 ve 3 özellik 1 puan Uygun özellik yok 0 puan	Can Yücel Parkı ve Göksu Parkı, oturma birimlerinde arkalık açısı, kolçak, oturma genişliği ve yüksekliği standartlara uygundur. Dikmen vadisi parkındaki bazı oturma birimlerinde kolçak, arkalık bulunmamaktadır.
32. Çöp Kutularında Uygun Malzeme	Çöp kutularında uygun malzeme olarak metal, ahşap, fiberglas ve dökme beton kabul edilmiştir. Uygun 2 puan Uygun değil 0 puan	Değerlendirilen parkların tamamında çöp kutularında ahşap ve fiberglas malzeme kullanılmıştır.
33. Çöp Kutularının Ergonomik Özellikleri	Ölçütün değerlendirilmesinde aşağıdaki özelliklerin uygunlukları belirleyici olmuştur. 1) Uygun yükseklik 2) Üstü kapalılık 3) Uygun çöp atış açısı 4) Uygun büyüklük/kapasite 5) Çöp torbası ya da kovalı sistemler Uygun 4 ve 5 özellik 2 puan Uygun 1 ve 3 özellik 1 puan Uygun özellik yok 0 puan	Parkların tamamındaki çöp kutularının çöp atış açısı, çöp kutularının büyüklüğü uygundur, çöp torbası ya da kovalı sistemlerden oluşmaktadır. Çöp kutularının üstü kapalı değildir. (4 özellik uygun)
34. Aydınlatma Elemanları	Var 2 puan Yok 0 puan	Aktif yeşil alanların tamamında aydınlatma elemanları bulunmaktadır.
35. Alanın Gece Kullanımına Uygunluğu	Aydınlatma elemanlarının gece sağladıkları ışık miktarına göre değerlendirilmiştir. Tüm alan aydınlık 2 puan Yarı yarıya aydınlık 1 puan Kısmen aydınlık 0 puan	Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkında merdivenler ve otoparklar yarı yarıya aydınlıktır. Can Yücel Parkında tüm alan aydınlıktır.

Çizelge 5.2 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın nitelik ve nicelik ölçütlerinin değerlendirme ayrıntıları (Ünal 2014'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır) (devam)

36. Çeşmelerin Kendine Ait Kullanım Alanı	Var 2 puan Yok 0 puan	Göksu Parkı'nda çeşmeler piknik alanında bulunmaktadır. Spor alanlarında çeşme yoktur. Dikmen Vadisi Parkı ve Can Yücel Parkı'nda çeşme bulunmamaktadır.
37. Çeşmelerin Uygun Yüksekliği	Uygun çeşme yüksekliği, Haris ve Dines (1998)'e göre 90-100 cm olarak kabul edilmiştir. Uygun 2 puan Uygun değil 0 puan	Göksu Parkı'nda çeşmelerin yüksekliği 90 cmdir.
38. Yönlendirme ve Uyarı Levhaları Ergonomik Özellikleri	Farklı renkte ve dokuda malzemeyle üretilmesi gerekmektedir. Uygun 2 puan Uygun değil 0 puan	Can Yücel Parkında yönlendirme ve uyarı levhası bulunmamaktadır. Dikmen Vadisi ve Göksu parkındaki yönlendirme ve uyarı levhaları farklı renkte ve dokuda malzemeyle üretilmiştir.
39.Yönlendirme ve Uyarı Levhası Uygun Yükseklik	Yönlendirme ve Uyarı Levhası Uygun Yükseklik 200 cm-240cm dir. Uygun 2 puan Uygun değil 0 puan	Dikmen Vadisi ve Göksu parkındaki yönlendirme levhalarının maksimum yüksekliği 160-200 cm
40. Otopark	Alan büyüklüğüne ve kullanım sıklığına göre otopark düzenlemesi olmalıdır. Engelliler için özel işaretlerle belirtildiği şekilde otopark düzenlemesi yapılmalıdır. Engelli park yeri tüm otoparklardaki araç park yeri sayısının % 5'i kadar olmalıdır. Zemin malzemesi çevre koşullarına, aşınmaya dayanıklı, su yalıtımı olan, tozmayan, kaymaz, hissedilebilir ve estetik olmalıdır. Uygun 2 puan Uygun değil 0 puan	Dikmen Vadisi Parkında 62 adet park alanı, Göksu Parkın da 2500 adet park alanı ve 125 adet engelli park alanı bulunmaktadır.

Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın değerlendirilmesinde kullanılan 40 ölçütün uygunluklarının saptanabilmesi için uygunluk düzeyi grupları oluşturulmuştur. Alandaki ölçütler nicelik ve nitelik bakımından TS-12576 standartlarını sağlıyorsa 2 puan, kısmen sağlıyorsa 1 puan sağlamıyorsa 0 puanını almıştır. (Sirel, B., Boyacıgil O., Duymuş H., Konaklı N., Altunkasa F., Uslu C., 2011)

Uygunluk düzeyi değerlendirilmesi TSE 12576 standartlarını sağlayıp sağlamamaları durumuna göre puanlandırılmıştır. Bu puanlar çizelgeye işlenmiş, değerlendirilmiş ve sonuçları aşağıda verilmiştir (Sirel vd. 2011).

Çizelge 5.3 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın Park İçi Ulaşım Ağı ve Güvenliği ve Parkın Bakımı Uygunluk Düzeyi Değerlendirmesi (Sirel vd. 2011'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.)

ANA VE ALT ÖLÇÜT GRUPLARI		ÖLÇÜTLER	Dikmen Vadisi Parkı	Göksu Parkı	Can Yücel Parkı
PARK İÇİ ULAŞIM AĞI VE GÜVENLİĞİ	Sirkülasyon ve Ulaşılabilirlik	Yönlendirme	2	2	2
		Yol Genişliği	2	2	2
		Engellilere Uygun Donatılar	2	2	2
		Engellilerin Ulaşımına Uygun Rampalar	0	0	2
	Güvenlik	Seçilen Malzemelerin Kullanıma Uygunluğu	1	1	2
		Kuşatma (Sınırlama) Elemanları	2	2	2
		Oturma Birimlerinin Konumsal Güvenliği	0	0	2
PARKIN BAKIMI	Bitkisel Bakım	2	2	2	
	Donatı Elemanlarının Bakımı	0	0	0	
	Parkta Drenaj Sistemi	2	2	2	
Park İçi Ulaşım Ağı Ve Güvenliği ve Parkın Bakımı Toplam Ölçüt Sayısı 10					
Toplam Puanı			13	13	18

UYGUN	14-20			✓
KISMEN UYGUN	7-13	✓	✓	
UYGUN DEĞİL	0-6			

Park içi ulaşım ağı ve güvenliği ve parkın bakımı için var olan 10 ölçüt değerlendirilmiştir. 10 ölçütün alabileceği en fazla toplam uygunluk değeri 20 puan olup;

0-13 arası standartları sağlamıyor.

14-27 standartları kısmen sağlıyor.

28-40 arasında ise standartları sağlıyor olarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 5.4 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın Bitkilendirme Uygunluk Düzeyi Değerlendirmesi (Sirel vd. 2011'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.)

ANA VE ALT ÖLÇÜT GRUPLARI	ÖLÇÜTLER	Dikmen Vadisi Parkı	Göksu Parkı	Can Yücel Parkı
BİTKİLENDİRME	Kullanımlara Uygun Bitki Seçimi	2	2	1
	Gölgeleme Etkisi	2	2	0
	Yönlendirme ve Sinyal Etkisi	2	2	0
	Görsel Kontrol	2	2	0
	Rüzgâr Kontrolü	2	2	0
Bitkilendirme Toplam Ölçüt Sayısı 5				
TS-12576 standartlarını sağlıyorsa Toplam Puanı		10	10	0

UYGUN	8-10	✓	✓	
KISMEN UYGUN	4-7			
UYGUN DEĞİL	0-3			✓

Bitkilendirme için var olan 5 ölçüt değerlendirilmiştir. 5 ölçütün alabileceği en fazla toplam uygunluk değeri 10 puan olup;

0-3 arası standartları sağlamıyor.

4-7 standartları kısmen sağlıyor.

8-10 arasında ise standartları sağlıyor olarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 5.5 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın Mekanlar Uygunluk Düzeyi Değerlendirmesi (Sirel vd. 2011'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır)

ANA VE ALT ÖLÇÜT GRUPLARI		ÖLÇÜTLER	Dikmen Vadisi Parkı	Göksu Parkı	Can Yücel Parkı
MEKÂNLAR	Çocuk Oyun Alanları	Çocukların Zarar Görmeyeceği Malzemeler	2	2	2
		İklimsel Koşullara Göre Konumlandırılması	0	0	2
		Mekanların Çevresindeki Kullanımlarla İlişkisi	1	1	1
		Oyun Elemanlarının Ergonomik Özellikleri	2	2	2
		Oyun Elemanlarının Çeşitliliği	1	1	1
		Uygun Bitkilendirme	2	2	2
	Spor Alanları	Doğru Yönlendirme	0	0	0
		Uygun Bitkilendirme	2	2	2
	Su Yüzeyleri		2	2	0
	Amfi		2	2	2
	WC		0	0	0
	Engelli Otoparkı		0	2	0
Mekanlar Toplam Ölçüt Sayısı 12					
Toplam Puanı			14	16	14

UYGUN	16-24		✓	
KISMEN UYGUN	8-15	✓		✓
UYGUN DEĞİL	0-7			

Mekanlar için var olan 12 ölçüt değerlendirilmiştir. 12 ölçütün alabileceği en fazla toplam uygunluk değeri 24 puan olup;

0-7 arası standartları sağlamıyor,

8-15 standartları kısmen sağlıyor,

16-24 arasında ise standartları sağlıyor olarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 5.5 Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın Mekanlar Uygunluk Düzeyi Değerlendirmesi (Sirel vd. 2011'den yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır) (devam)

ANA VE ALT ÖLÇÜT GRUPLARI		ÖLÇÜTLER	Dikmen Vadisi Parkı	Göksu Parkı	Can Yücel Parkı
DONATILAR	Grup Kullanımı İçin Oturma Birimleri	İklim Koşullarına Uygun Malzeme	1	1	2
		İklimsel Koşullara Göre Konumlandırılması	2	2	2
		Oturma Birimlerinin Ergonomik Özellikleri	2	2	2
	Bireysel Kullanım İçin Oturma Birimleri	İklim Koşullarına Uygun Malzeme	2	2	2
		Oturma Birimlerinin Ergonomik Özellikleri	1	2	2
		Uygun Malzeme	2	2	2
	Çöp Kutuları	Uygun Malzeme	2	2	2
		Ergonomik Özellikleri	2	2	2
	Aydınlatma	Aydınlatma Elemanları	2	2	2
		Gece Kullanımına Uygunluk	1	1	2
	Çeşmeler	Kendine Ait Kullanım Alanı	0	2	0
		Uygun Yükseklik	0	2	0
	Yönlendirme ve Uyarı Levhaları	Ergonomik Özellikleri	2	2	0
		Uygun Yükseklik	2	2	0
Mekanlar Toplam Ölçüt Sayısı 14					
Toplam Puanı			21	26	20

UYGUN	20-28	✓	✓	✓
KISMEN UYGUN	10-19			
UYGUN DEĞİL	0-9			

Donatılar için var olan 14 ölçüt değerlendirilmiştir. 14 ölçütün alabileceği en fazla toplam uygunluk değeri 28 puan olup;

0-9 arası standartları sağlamıyor.

10-19 standartları kısmen sağlıyor.

20-28 arasında ise standartları sağlıyor olarak değerlendirilmiştir.

Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın niteliksel ve niceliksel açıdan incelendiği park içi ulaşım ağı ve güvenliği ve parkın bakımı ölçüt grubunda Uygunluk Düzeyi Değerlendirmesinde edilen uygunluk puanları sonuçlarına göre çıkan puanlar doğrultusunda Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı TS-12576 standartlarına göre **kısmen uygun**, Can Yücel Parkı TS-12576 standartlarına göre **uygun**, bitkilendirme ölçüt grubunda uygunluk düzeyi değerlendirilmesinde Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı **uygun**, Can Yücel Parkı **uygun değildir**. Mekanlar ölçüt grubunda uygunluk düzeyi değerlendirilmesinde Dikmen Vadisi Parkı ve Can Yücel Parkı **kısmen uygun**, Göksu Parkı **uygundur**. Donatılar ölçüt grubunda uygunluk düzeyi değerlendirmesinde ise Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı TS-12576 standartlarına göre **uygundur**.

Aktif yeşil alan türleri içerisinde niteliksel ve niceliksel kalite açısından çocuk oyun alanları ve spor alanlarının büyük çoğunluğunun yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Parklarda yapılan arazi çalışmaları sonucunda bu alanlarda yer alan su yüzeyleri, tuvaletler, otoparklar, çeşmeler ve bitkisel materyalin yeterli ölçüde bulunmadığı, estetik ve işlevsel açıdan ihtiyaçları karşılayamadığı görülmektedir. Grup ve bireysel kullanım için oturma birimlerinin iklimsel koşullar düşünülerek konumlandırılmamıştır. Çocuk oyun alanları yer seçimi, çevresindeki diğer kullanımlarla olan ilişkisi ve güvenlik gibi uygun planlama ve tasarım ilkeleri doğrultusunda gerçekleşmemiştir. Ayrıca, işlevsellik ve estetik fonksiyonları göz ardı edilmemesi gereken çöp kutuları, tabelalar, yönlendirme ve uyarı levhaları, sınır elemanları gibi donatı elemanlarının gerekli bakımlarının yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

5.2 Öneriler

Tez çalışması kapsamında ele alınan üç parkın erişilebilirlik ve standartlara uygunluk açısından irdelenmesi sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

a) Yaya Yollarına Yönelik Öneriler

• **Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkında** seçilen malzemenin kullanıma uygunluğu ölçütü 1 olduğundan; yaya yollarının malzemesi standartlara uygun bir malzeme ile değiştirilmeli ve özellikle görme engelli bireyler için bastonları ile izleyebilecekleri yürüme şeritleri oluşturulmalıdır. Hasar görmüş ızgaralar yenilenmeli ve yaya yolunda çukurda kalmış su bacaları kapakları zeminle aynı düzeye getirilmelidir. Rampaların eğimleri en fazla % 6-% 8 arasında olacak şekilde düzenlenmeli, uzun rampalarda tırabzanlar bulunmalıdır. Rampaların yüzey malzemeleri kaygan olmayan, engellilerin hareketlerini kısıtlamayacak özellikte olmalıdır.

b) Kentsel Donatı Elemanlarına Yönelik Öneriler

• **Can Yücel Parkında** yönlendirme ve uyarı levhası ölçütü 0 puanını aldığı için; alan içerisine, TSE standartlarına uygun, yönlendirme ve bilgilendirme levhaları yerleştirilmelidir. Park girişlerinde, görme engellilerin parkın bütününe algılayabilmeleri ve parkın bölümlerinin yerlerini, üniteler arasındaki mesafeleri dokunarak algılayabilecekleri park krokileri konulmalıdır.

• **Dikmen Vadisi ve Göksu Parkı'nda** oturma birimlerinin konumsal güvenliği 0 puanını aldığı için; donatıların çevresindeki zemin döşemeleri farklı doku veya renkte düzenlenmelidir.

• **Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkındaki** aydınlatmaların gece kullanımına uygunluğu 1 puanını aldığı için; parklardaki merdivenler ve otoparklar aydınlık olmalıdır.

• **Can Yücel Parkı'ndaki** oturma elemanlarının yanında, tekerlekli sandalye kullanıcılarının da yer alabileceği alan düzenlenmelidir.

• **Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın** donatı elemanlarının bakımı ölçütü 0 puanını aldığı için; kentsel donatı elemanlarında mevcut hasarların kullanıcılara zarar vermemesi, kazalara neden olmaması için zarar gören donatı elemanları onarılmalı veya yenileri ile değiştirilmelidir.

• **Dikmen Vadisi Parkı ve Can Yücel Parkında** çeşme ölçütü 0 puan aldığı için; tüm mekanlara TSE 12576 standartını sağlayan çeşme konumlandırılmalıdır.

- **Dikmen Vadisi Parkında** oturma birimlerinin ergonomik özellikleri 1 puanını aldığı için; arkalık ve kolçağı bulunmayan oturma birimleri standartlara uygun oturma birimleri ile değiştirilmelidir.
- **Dikmen Vadisi ve Göksu Parkı'nda** grup oturma birimlerinin iklim koşullarına uygun malzeme kullanılması ölçütü 1 olduğu için; bütün grup oturma birimleri ahşap malzemeden yapılmış grup oturma birimleri ile değiştirilmelidir.

c) Bitkisel Uygulamaya Yönelik Öneriler

- **Can Yücel Parkı'nda** kullanımlara uygun bitki seçimi ölçütü 0 puanını aldığı için; zamanın farkındalığını hissettiren (mevsimsel geçişleri), bitki türleri bakımından yatıştırıcı etkisi olan bitki türleri seçilmelidir.
- **Can Yücel Parkı'nda** bitkilendirmede gölgelendirme ölçütü 0 puanını aldığı için; gölge yapan ağaç, farklı doku ve formlardaki türlerle yapılan düzenlemelerde mikro-klimatik kontrol sağlanmalıdır. Yansıma, güneş ışığı, sıcak vb. koşullardan öncelikli etkilenen yaşlı bireyler ve çocuklar için önlemler alınmalıdır. Güneşli, sıcak günlerde yarı gölgeli, serin mekân yaratacak uygun gövde yüksekliğinde ve taç genişliğinde olan türler seçilmelidir.
- **Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkı'ndaki** Dikenli türlerin (Rosa-Gül , Berberis-Kadıntuzluğu türleri gb.) dikenleri, dal parçaları, yürüme yolu üzerinde ya da kenarında fark edemeyen bireylere batacağından dikkatli kullanılmalıdır. Bu bitkilerin budaması yapılmalıdır.
- **Dikmen Vadisi Parkındaki** zihinsel engelli bireyler için tehlike yaratabilecek zehirli meyve ve yaprakları olan Rhododendron, Taxus- Porsuk gibi türler parklarda bulunmamalıdır.
- **Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın** çocuk oyun alanlarında, çocukların görme, duyma, dokunma ve koklama duyuları ile algılayabilecekleri bahçe anlayışı uygulanmalıdır. Bu tasarımda, görme duyusu için; kırmızı, turuncu, sarı ve iri çiçekli bitkiler, duyma için; rüzgar hareketi ile ses çıkaran çim, bambu ve titrek kavak gibi bitkiler, koklama duyusu için; tek ve çok yıllık kokulu bitkiler, dokunma duyusu için de dikenli ve zehirli olmayan etli yapraklı, dokulu bitkiler kullanılmalıdır.

- **Can Yücel Parkında** bitkilendirmede yönlendirme ve sinyal etkisi ölçütü 0 puanını aldığı için; renk açısından güçlü zıtlıklar ve göze çarpan silüetler içeren bitkisel tasarımlar az gören kişiler için yön bulmada yardımcı olabilmektedir. Bu yüzden mekânı tanımlayıcı ve vurgulayıcı etkideki renk tonları kullanılmalıdır,
- **Can Yücel Parkında** bitkilendirmede görsel kontrol ölçütü 0 puanını aldığı için; bitkisel tasarımda koku etkisi olan türler kullanılmalıdır.

d) Çocuk Oyun Alanlarına Yönelik Öneriler

- **Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın** oyun elemanları çeşitliliği 1 puan olduğun için; çocuk oyun alanlarında, ortopedik, zihinsel, görme ve ruhsal-duygusal engeli bulunan çocuklar için özel oyun aletleri ve oyuncaklar bulunmalıdır. Kullanılan malzemelerin dokularının bazı otistik bireyler için önemli olduğunu düşünülerek çocuk oyun alanlarında çakıllı yollar, kum havuzu, çim alanlar kullanılmalıdır. Oyun alanlarının her yaştaki çocuğun oyun ihtiyacını karşılayan nitelikte ve engelli çocukların da kullanımına uygun olmalıdır. Bu alanlarda güvelik önlemleri eksiksiz olmalıdır olması gerekmektedir.
- **Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkında** donatı elemanlarının bakımı 0 puanını aldığı için; oyun alanlarının gün içinde kullanım yoğunluğu fazla olduğundan kullanım süresi ve sıklığı dikkate alınarak, bakım-onarımı yapılmalıdır.
- **Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkında** çocuk oyun alanlarının iklimsel koşullara göre konumlandırılması ölçütü 0 puanını aldığı için; bütün çocuk oyun alanları hâkim yaz rüzgarına açık ve donatıların kullanıcının yüzüne güneş gelmeyecek şekilde konumlandırılmalıdır.
- **Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın** çocuk oyun alanların mekanlar arasındaki ilişkisi ölçütü 1 puan aldığı için; çocuk oyun alanları tualete ve çeşmeye yakın konumlandırılmalıdır.

e) Spor Alanlarına Yönelik Öneriler

- **Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın** spor alanlarında doğru yönlendirme ölçütü 0 puanını aldığı için; görme engelliler için spor aletlerinin

bulunduğu alanda kabartmalı yönlendirme ve bilgilendirme levhaları, uyarı amaçlı yüzey kaplama farklılıkları ve grafiksel tabelalar yapılmalıdır.

- **Dikmen Vadisi Parkı ve Göksu Parkında** donatı elemanlarının bakımı 0 puanını aldığı için; spor aletlerinin bakım-onarımı yapılmalıdır.

- **Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın** engelli bireyin kullanımına yönelik spor aletleri yapılmalıdır.

f) Diğer Öneriler

- **Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın** kültürel, sosyal ve sanatsal toplantılar yapmak amacıyla yapılan alanlar Sosyal etkileşimi özendirmek için değerlendirilmelidir.

- **Dikmen Vadisi Parkı, Göksu Parkı ve Can Yücel Parkı'nın** engelli tuvaleti ölçütü 0 puanını aldığı için; alan içerisinde engellilere yönelik olarak standartlara uygun tasarlanmış ve engelli bireylerin gereksinimlerini rahat bir şekilde karşılayabileceği tuvaletler oluşturulmalıdır.

- **Dikmen Vadisi Parkı'nda** engelli otoparkı ölçütü 0 puanını aldığı için; araçlarıyla gelen engelliler için özel işaretlerle belirtilmiş standartlarda belirtildiği şekilde otopark düzenlemesi yapılmalıdır. Engelli park yeri tüm otoparklardaki araç park yeri sayısının % 5'i kadar olmalıdır. Zemin malzemesi çevre koşullarına, aşınmaya dayanıklı, su yalıtımı olan, tozuyan, kaymaz, hissedilebilir ve estetik olmalıdır.

- **Can Yücel Parkı'nda** su yüzeyleri ölçütü 0 puanını aldığı için; zihinsel engelliler için havuz ve dere gibi ses çıkaran tasarım elemanları kullanılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adevi, A. and Martensson, F. 2013. Stress rehabilitation through garden therapy: The garden as a place in the recovery from stress. *Urban Forestry and Urban Greening*, 12, 230-237
- Anonim. 1999 Şehir İçi Yollar-Özürlü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları, 12576 Standardı, Ankara.
- Anonim. 2004 Türkiye Özürlüler Araştırması 2002, T Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı ve TC Başbakanlık İdaresi Başkanlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü, 150s.
- Anonim. 2008. (Başbakanlık Engelliler İdaresi Başkanlığı) (2018) Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı, Başbakanlık Engelliler İdaresi Başkanlığı, yayın no:49,Ankara.
- Anonim. 2010. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı, Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, yayın no:49, Ankara
- Anonim. 2011. Erişilebilir Şehir Yönetmeliği (Taslak) Proje, İstanbul.
- Anonim. 2012. Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
- Anonim. 2016. Web Sitesi: Otizm nedir? <http://www.e-psikiyatri.com> otizm-nedir-otizm-belirtileri-nelerdir- 26939 Erişim Tarihi: 20.12.2018
- Anonim. 2018a. Web Sitesi: <https://intweb.tse.org.tr/standard/standard/Standard.aspx?081118051115108051104119110104055047105102120088111043113104073086109116118057114050050047113086>, Erişim Tarihi: 10.12.2018.
- Anonim. 2018b. Web Sitesi: <https://www.ankara.bel.tr/cevre/peyzaj-uygulama/prestijparklari/dikmen-vadisi> Erişim Tarihi: 20.11.2018
- Anonim. 2018c. Web Sitesi: <http://www.anfa.com.tr/tr/33/p/goksu-parki> Erişim Tarihi: 20.11.2018
- Anonim. 2018d. Web Sitesi: <http://www.cankaya.bel.tr/pages/5688/CAN-YUCELPARKI/> Erişim Tarihi: 20.11.2018
- Anonim. 2019a Web Sitesi: <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/32918>
- Anonim. 2019b. Çankaya Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü
- Anonymous. 2004. Engellilerin Erişebilirliğinde Engelsiz Çevreler Tasarlama Kılavuzu (Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment),United Nations Economic and Social Commission for Western Asia. <http://www.un.org/esa/socdev/enable/designm/index.html>
- Atıcı, İ. 2007. Fiziksel Engelliler ve Kentsel Mekânın Kullanımı. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara, 120 s.

- Arendt, H. 1969. The Human Condition, The University of Chicago Press, London.
- Aygün, B.K. 2017. Kentsel Açık Alanların Fizisel Engelliler Tarafından Kullanım İmkânlarının Değerlendirilmesi; Tekirdağ Süleymanpaşa İlçesi Örneği
- Aykal, Y. 2017 Kent Parklarının Erişilebilirliği Üzerine Bir Araştırma: Van Dilek Doğan Kent Parkı Örneği
- Balode, L. and Skujeniece, S. 2013. The design guidelines for therapeutic sensory gardens. Annual 19th International Scientific Conference Proceedings, Research for Rural Development Latvia University of Agriculture, 2, 114-119
- Bayraktar, A. 1973 İzmir Şehrinin İmarında Peyzaj Mimarisi İle İlgili Problemler ve Prensiplerin Saptanması, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Birlik Matbaası, Yayın No: 33, Bornova-İzmir.
- Bekci, B. 2012. Fiziksel Engelli Kullanıcılar İçin En Uygun Ulaşım Akslarının Erişebilirlik Açısından İrdelenmesi: Bartın Kenti Örneği. Bartın Orman Fakültesi Dergisi 2012, Cilt:14, Özel Sayı, ss. 26-36.
- Billings, K. 2004. Elderly of Yakima, <http://online.caup.washington.edu/course/larc571/archival/kristen-archival.pdf>.
- Çınar, N. 2008. Kent parklarının rekreasyonel yönden yeterliliği üzerine Fethiye- Muğla kent parkları örneğinde bir araştırma, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 5 (2), Antalya, 33-38s.
- de Wit, S. 2016. Sensory landscape experience: Stepping outside the visual landscape of the motorway in the garden of birds. Journal of Landscape Architecture, 11(3), 20-31.
- Dil, M. 2004. İstanbul'un Yeşil Alan Siteminin Planlama Kriterleri Açısından İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir Bölge Planlama Ana Bilim Dalı, İstanbul, 121 s.
- Fogg, G. 1992. Handicapped Accessibility Park Planning Guidelines, National Recreation and Park Service, New York.
- Gonzalez, M.T. and Kirkevold, M. 2015. Clinical use of sensory gardens and outdoor environments in Norwegian nursing homes: a cross-sectional e-mail survey. Issues in Mental Health Nursing, 36(1), 35-43.
- Hussein, H. 2009. Sensory garden in special schools: The issues, design and use. Journal of Design and Built Environment, 5, 77-95
- Hussein, H. 2010. Sensory gardens: Assessing their design and use." Intelligent Buildings International, 2, 116-123
- Hussein, H., Abidin N.M.Z. and Omar, Z. 2016. Sensory gardens: A multidisciplinary effort. Asian Journal of Behavioral Studies 1(1), 32-41
- Koca, C. 2010. Dünya Engelliler Vakfı Engelsiz Şehir Planlaması Raporu, www.vhf.org.tr. (Erişim Tarihi: 01.04.2016). Dünya Engelliler Birliği.
- Lynch, K. 1981 A Theory of good city, Massachusetts Institute of Technology, USA
- Özkan B. 2001. Kentsel rekreasyon alan planlaması, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi (Basılmamış) ders notları, İzmir.

- Özkır, A. 2007. Kent Parkları Yönetim Modelinin Geliştirilmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Philips, C., Butler, P. and Brooks, M. 2011. The healing circle: A sensory garden for all abilities. Barwon Community Leadership Program, Community Project, 1-17.
- Sakıcı, Ç. ve Var, M. 2014. Ruh ve sinir hastalıkları hastane bahçelerinin (Açık alan terapi üniteleri) düzenlenmesi kriterleri. Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 14(1), 101-112.
- Serdaroğlu, Y. 2012. Duyu Bahçeleri. Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Sirel, B., Boyacıgil, O., Duymuş, H., Konaklı, N., Altunkasa, F. ve Uslu, C. 2012. Çukurova Üniversitesi Yerleşkesi Açık Alanlarının Fiziksel Engelliler Bakımından Ulaşılabilirliğinin Değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 27(1), Adana, s. 53-72.
- Şensoy, N. 2017. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler için Duyu Bahçesi Tasarımı
- Uslu A. 2008. Kentsel Tasarımda Engelli Dostu Yaklaşımı, Engelli Dostu Belediye Sempozyumu Sunum Notları. Mayıs 27, Ankara.
- Uslu, A. ve Shakouri, N. 2014. Kentsel Peyzajda Engelli/Yaşlı Birey İçin Bağımsız Hareket Olanağı ve Evrensel Tasarım Kavramı. Journal of Forestry Faculty of Kastamonu University, 14(1).
- Uzun, G. 1990. Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması, Çukurova üniversitesi yayınları, Ders kitabı no: 48, Adana, 100s
- Uzun, S. 2005. Kırsal Ve Kentsel Alanlardaki Parklarda Kullanıcı Memnuniyeti; Gölcük Ormanı Dinlenme Alanı Ve İnönü Parkı Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bolu.
- Ünal, M. 2014. Aktif Yeşil Alanların Rekreasyonel Hizmet Etkinliğinin Saptanması: Çukurova İlçesi Örneği
- Zeisel, J. and Tyson, M. 1999. Alzheimer's treatment gardens, (with) in Cooper Marcus, C and Barnes, M. (eds.), Healing Gardens: Therapeutic Benefits and Design Recommendations. Pp. 611, John Wiley & Sons
- Whitehouse, S., Varni, J.W., Seid, M. and Cooper- Marcus Mehlenbeck, R.S. 2001. Evaluating a children's hospital garden environment. Utilization and Consumer Satisfaction. Journal of Environmental Psychology, 21 301-314. Jacobs J.R.,
- Wilson, J.B. 2006. Sensory Gardens for Children with Autism Spectrum Disorder. A thesis for the degree of master, Faculty of Landscape Architecture, Arizona.
- Wohlwill, J.F. 1983. The concept of nature: A psychologist's view, Behaviour and The Natural Environments, Eds: Altman, I., Wohlwill, J.F., Human Behavior and the Environment, New York: Plenum, Vol. 6, Behavior and the Natural Environment 5-38.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Hande GÜNDOĞDU

Doğum Yeri : ANKARA

Doğum Tarihi : 16.11.1991

Medeni Hali : Evli

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : Gölbaşı Anadolu Lisesi (2014)

Lisans : Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü (2014)

Yüksek Lisans : Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı
Anabilim Dalı (Şubat 2015-Mart 2019)

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl

ANFA Ankara Altınpark İşletmeleri Ltd. Şti. 2018--

Yiğit Peyzaj Fidancılık Çiçekçilik- Yavuz Göresim 2017-2018

Bitum Turizm Gıda İnş.Elek.P. TI 2016-2018

Dalokay Design Studio 2015